

Вацлав
Подзимек

**СТОМАНЕНА
РАПСОДИЯ**

ВОЕННО ИЗДАТЕЛСТВО

ВАЦЛАВ ПОДЗИМЕК СТОМАНЕНА РАПСОДИЯ

Превод: Христина Милушева

chitanka.info

Един млад офицер от Чехословашката народна армия е поставен на всекидневни изпитания. На изпитания са поставени не само неговата младост, но и неговите принципи, неговите представи за живота. Има какво да промени в себе си лейтенант Иржи Хоушка, за да спечели уважението на войнишкия колектив, на своите командири и на любимата си.

Повествованието се води от първо лице и разказът заразява с непосредственост и искреност.

ГЛАВА 1

Влакът спря на малката гара. Успях да се промъкна между пътниците, които видимо бързаха за работа в околийския град, и се заоглеждах с любопитство наоколо. По табелата на новоизмазаното здание на гарата с надпис „Вълков“ разбрах, че съм слязъл точно където трябва и където ни най-малко не ми се искаше — в глухата провинция.

Първата година след произвеждането командувах взвод в един чудесен гарнизон — шестдесет километра от Прага, отлични съобщения и добра компания. После решиха, че ще се справя и с рота, и последва заповед за преназначение.

Влакът замина и гарата обезлюдя. Мина ми наум, че ще трябва да попитам някого за пътя към казармите. Първото нещо, което ми се наби в очите, бе ресторантът. „Четвърта категория, топла храна през целия ден“ — гласяха надписите по стъклата на прозорците. Влязох не защото бях чак толкова съблазнен от мисълта за топлата храна, а просто забелязах вътре някакъв мъж с униформа. Беше старши лейтенант, който тъкмо дояждаше апетитно своята шкембе чорба.

— От Прага ли? — попита той.

Отговорих „да“.

— Има три положения — прецени старши лейтенантът. — Или идваш на проверка, или... — спря по средата на изречението. — Не, не, не може да бъде. На проверка идват по-големи началници. Не си и току-що произведен — униформата ти не е толкоз нова. Така че остава да си новоназначеният командир на рота.

Потвърдих това и казах, че името ми е Хоушка, Иржи Хоушка и че бързам за казармата.

— Боженке, едно шкембе — реагира седящият срещу мен.

Сметнах за необходимо още веднъж да подчертая, че наистина бързам.

— Тъкмо затова поръчах чорбата — кимна той. — Пеш ще трябва доста време да се върви. С автобуса ще стигнем по-бързо.

Тръгва след четвърт час.

Появи се девойче с пълна догоре купа и я постави пред старши лейтенанта. Но той ѝ даде знак с глава, че е за мен.

— Тъкмо вече си мислех, че днес сте решили да се пръснете от ядене — каза момичето, обърна се и се затича да донесе панерче с чудесно изпечени кифли.

Когато се отдалечи от масата, забелязах, че никак не се придържа към модата на дългите поли и че има убедително основание за това.

— Хубава е, нали? — улови погледа ми старши лейтенантът.

Кимнах одобрително и това го зарадва.

Бръкнах с лъжицата в купата и ми стана ясно, че чорбата не е обикновена.

— Май като за свой човек? — проявих досетливост.

— Да, мислеше, че е за мен. Но аз още не съм се представил. Старши лейтенант Бидло. Също командир на рота. — Искаше още нещо да добави, но на вратата се показва шофьорът на автобуса.

— Бедржих, след пет минути тръгвам — съобщи той на моя сътрапезник. Мен изобщо не ме забеляза.

— Чу ли? Дояж си я набързо — подкани ме Бидло.

При заплащането девойчето с минижупа не искаше да вземе пари от старши лейтенанта, но той настоя. От мен тя взе дори и бакшиша.

— Така че най-малко месец няма да ви видя. Или може би пак по това неудобно време, когато се съставя менюто — въздъхна момичето.

— Ще мина в четвъртък — утеши я той.

— Знам, както миналия път. Чаках половин час след работното време.

— Боженке, наистина не можах. Нали знаете, служба. Но този път сигурно ще дойда.

— Дано — въздъхна скептично девойчето.

— Тя има слабост към теб — казах на Бидло по пътя към автобуса.

— Но се намират и такива, които нямат слабост към мен. Например нашият командир на батальона. Ще видиш, че съм прав.

Качихме се и Бидло запрегръща кажи-речи и трите бабички, които седяха вече в автобуса.

— При мома ли бяхте, господин старши лейтенант?

— При мама, само аз съм й останал — трогна ги той.

— Много хубаво правите — извикаха бабичките в един глас.

— Ще се виждаме, и то доста често — каза Бидло, след като вече бяхме слезли от автобуса, и ми посочи щаба на полка.

Пред канцеларията на командира на полка стояха новоизлюпени лейтенантчета. Измерих ги с поглед и се втурнах към вратата, но те ме спряха. Казаха, че командирът на полка щял да ни приеме след четвърт час. Искаше ми се да протестирам, да подчертая, че това не се отнася за мен, но премълчах. Какво пък, щом след четвърт час, след четвърт. Нали все пак всичко ще се изясни.

Отначало обаче изглеждаше, че нищо не ще се изясни. Командирът на полка заяви, че всички ни очакват с радост и от нищо да не се боим. По-опитните щели да ни помагат. После известно време говори за успехите, които полкът постигал, и ни призова да съдействуваме за тяхното развитие. Явно, гордееше се със своя полк.

След като завърши, попита дали имаме въпроси. Реших да кажа, че не съм с тях, защото не съм новопроизведен лейтенант, но после прецених, че това не ще да е въпрос, а по-скоро забележка, а да правим забележки никой не ни бе подканял.

Веднага след това си рекох „Добре, че съм си траял“, защото командирът на полка подаде ръка на четиримата новаци, а на мен каза да остана.

— Най-важни в полка за мен са ротните командири — започна без всякакъв увод той. — Ако нещата не са в ред в ротата, щабът може да се скъса от работа и пак доникъде няма да я докара.

Ревностно се съгласявах, кимайки с глава. През едногодишния си командирски стаж се убедих, че това е свята истина.

— Обичам взискателните командири — сподели подполковникът и въпросително ме погледна. Навярно искаше да разбере дали може да разчита на мен в това отношение.

— Ще ги държа изкъсо — най-после се осмелих да кажа нещо и очаквах, че моето изявление ще бъде посрещнато с одобрение.

Никакво одобрение. Командирът се поусмихна тъжно и поклати глава:

— Може би не ме разбрахте. Казах взискателни командири. — И очевидно искаше нещо да ми обясни, но в стаята се втурна млад майор и доста развълнувано доложи, че вече са тук.

Командирът на полка ми подаде набързо ръка.

— Някой ден ще поговорим изчерпателно по този въпрос — уверяваше ме той.

От командира на батальона, един млад старши лейтенант, узнах, че имало ли да се върши нещо в полка, най-тежкото се падало на нашия батальон, но че това никак не го изненадвало — знаело се на кого може да се разчита.

После започна да ми говори за някакви сложни отношения в ротата, която щях да поема. Много, много не ги разбрах — дали защото бяха наистина сложни, или защото обяснението бе всеки момент прекъсвано, не знам. Телефонът непрекъснато звънеше и командирът непрекъснато даваше строги указания. След един от тези телефонни разговори батальонният навярно разбра, че днес май няма да може нищо да ми обясни, и извика дежурния.

— Новият командир на първа рота лейтенант Хоушка — уведоми го той и добави: — Заведете го в неговата канцелария.

— Лейтенант Прушек, техник на батальона — представи ми се младежът, малко по-възрастен от мен, веднага щом излязохме.

Аз също се представих, макар че тази официалност бе вече изпълнена от командира на батальона. Но приличието си е приличие!

— Хъркаш ли? — попита Прушек.

Малко ме изненада с въпроса си, тъй като все още не бях чувал, че хъркането е желателно качество на ротния командир.

— Не много, само от време на време — гледах да не объркам нещо.

— И аз така — с облекчение стисна ръката ми той. — Впрочем, ще живеем заедно в ергенското общежитие. В общежитието ли ще си водиш госпожицата, или другаде? — интересуваше се той. — Не бих искал да прекарвам вечерите в киното. Тук дават филми, които вече съм гледал.

Съзнавайки, че с Юцка положението не е много розово, отговорих:

— Нито в общежитието, нито другаде.

Той въпросително ме погледна.

— Като ни остане време, всичко ще ти обясня. Но за да не си съставиш погрешно мнение, искам да ти кажа, че хубавите момичета ми харесват.

Разбрах, че едва сега му олекна истински.

По пътя срещяхме войници, които любопитно ме оглеждаха.

— Твоите хора — предупреди ме Прушек. — Претеглят те на кантара си.

Не беше нужно да добавя, че ме претеглят, защото от очите им направо искряха въпросите: какъв ли ще съм, какви номера могат да ми погаждат и съвсем обяснимият въпрос — как ще бъде с отпуските?

— Бъдещата ти канцелария — информира ме Прушек, преди да почука на полющената врата.

После влязохме и той ме представи на капитана, видимо няколко години по-възрастен от мен.

— Добре дошъл! — стисна ръката ми капитанът. — Казвам се Копечек и направо ви завиждам. Ще командувате почти най-добрата рота в нашата армия. Никога не бих я напуснал. Ама нали искам да стана майор, а може и подполковник.

Започна да ми обяснява, че имало ли нещо да се върши в батальона, най-тежкото винаги се падало на тази рота, но това никак не го изненадвало, защото на неговата рота можело да се разчита. И че аз трябвало да продължа в този дух, защото той ѝ е посветил пет години от живота си.

Междувременно лейтенант Прушек се измъкна с разрешение.

Така че с капитан Копечек можехме спокойно да се посветим на делата си. Обиколихме района на ротата. От парка, в който бе разположена и обслужвана техниката, си тръгнахме чак вечерта.

Лейтенант Прушек ме очакваше в нашата стая. Остави ежедневната униформа, на която зашиваше някакво копче, стана, наля две чаши „Пражки вибер“^[1] и ме подкани да вдигнем тост за нашето бъдещо съквартирантство.

— Вечерял ли си? — попита после той.

Признах, че не само не съм вечерял, но не съм и обядвал. Предложи ми сух шпек.

— Каква е ротата? — побързах да задам въпроса, който живо ме интересуваше.

— Че каква ще е? Нормална. Нито един ангел — отговори Прушек.

После започна да ми предава своя опит от военната си практика. В батальона бил от две години.

— Мисля, че две неща ще ти пречат да станеш добър командир — обясняваше ми откровено. — Усмехнатото ти лице и бавната ти походка. Така няма да спечелиш боя. Трябва да си дадеш загрижен вид. И трябва да се движиш почти в тръс, сякаш не ти остава нито секунда, нито миг свободно време.

Съветите бяха толкова много, че говорихме до полунощ и едва тогава легнахме да спим.

Присъни ми се страшен сън. Сънувах, че командувам рота ангели. Всички бяха еднакво големи, еднакво красиви и еднакво любезни. Говореха в стихове, а по техните ангелски одежди не падаше нито прах, нито масло. От обслужването на танковете се връщаха все така белички, както преди. Пътеката с препятствия не преодоляваха, а прелитаха. И когато веднъж един от тях прелетя над пътеката доста ниско, не го критикуваха, не викаха по него и не го оправдаваха. Започнаха хорово да плачат ведно с виновника. Свободното време прекарваха в пеене на хорали. Получихме званието благословена рота. При предаването на грамотата усетих, че нещо ме засърбя под плешките. Незабелязано пъгнах ръка под якето и ми стана всички ясно — никнат ми крила. Започнах да викам, че не искам крила и че няма да командувам повече тази рота.

После се пробудих. Оказа се, че не от само себе си, а защото лейтенант Прушек ме разтърсваше силно. Докоснах дясната си плешка. Нищо. Никакъв израстък. Успокоих се. А сутринта чух как двама войници под прозореца се пращаха на м... литературно казано „по дяволите“, и целият ми вътрешен мир се изпълни с неизказано блаженство — ще командувам хора, а не ангели.

Бързо се облякох, не твърде старателно изпълних манипулациите по личната хигиена, излязох и се хвърлих във водовъртежа на войсковия живот.

А във водовъртежа днес се въртяха цифри, книжа, ведомости. По-опитните вече успяха да ме поучат, че именно на тях трябвало да обръщам най-голямо внимание. Не беше никак просто. Сдаването и приемането трая почти седмица.

После бившият командир замина и аз останах в ротата сам, решен да държа положението изкъсо.

Поне така си мислех. Само че утринната гимнастика, утринната проверка, самите занятия, всичко си вървеше автоматично и аз

започнах да придобивам впечатлението, че тук съм всъщност излишен. Чак вечерта, когато занятията приключиха, наредих да повикат взводните командири. Двамата младши лейтенанти и младши сержантът пристигнаха почти незабавно. Казах им как си представям моята и тяхната работа и че ще изисквам стриктно изпълнение на задълженията.

— Казаха ми, че ротата била добра. Ще бъде още по-добра — подчертах аз.

После поговорих на тема, че службата си е служба, а едва след службата може да има дружба, и ги призовах да не се стесняват и да се обръщат към мен с доверие. Дори и по лични въпроси. Говорих дълго, но въпреки това взводните командири слушаха с голям интерес.

Когато завърших, позволих да седнат.

— Има ли въпроси? — попитах. Вече седях и аз.

Въпроси нямаше. По-скоро бележки. Че трябвало да се поправят кранчетата в умивалнята, защото капят и се разхищава вода, че трябвало да се даде гарнизонен отпуск на редник Залабак, който вече пет месеца не бил напускател казармата. Имаше и няколко искания за малки поправки по танковете.

Заявих, че това са дреболии, които лесно ще реша. Ако не утре, сигурно вдругиден или през седмицата. Но изведнъж младши лейтенантите ме шокираха със съобщението си, че след седмица вече няма да ги има. Като висшисти те служеха само шест месеца.

— И двамата ли? — попитах наивно.

— И двамата — отговориха в един глас.

— Нищо, другарю лейтенант — успокояваше ме младши сержантът. — Аз ще опъвам. Тук съм цели тридесет и седем месеца.

След тази констатация преминах към по-неофициален тон. Така дадох възможност на младши лейтенантите да споделят с мен, че са завършили право и че макар и напразно, преди това са се опитвали да се вредят във военната прокуратура или военния съд. Обрисоваха ми каква мъка отначало било за тях командването на взводовете и как войниците помежду си ги наричали железничари заради златните вензели във вид на релсички. После колко старателно са се опитвали да разберат как се движи танкът и много други неща.

Сега обаче напускали с чувство на гордост, че са издържали, доволни, че не са успели да се вредят във военната прокуратура или

военния съд — с параграфи щели да се занимават цял живот. А да се командуват танкове, това е истинско удоволствие!

После поискаха разрешение да напуснат, тъй като трябвало да уредят още нещо за утрешното тактическо учение. Разреших да напуснат.

Остана само младши сержантът.

— Ще се справим и без тях, на момчетата може да се разчита — заговори той малко фамилиарно отново по болния въпрос.

— Не съм свикнал да разчитам на другите — пресякох неговата фамилиарност. — Разчитам преди всичко на себе си. Свободен сте.

Излезе. Навярно се ядоса, но не го показа.

И тъй, утре за пръв път всъщност ще командувам ротата си. Някъде бях чул, че зависи много от това, какво впечатление ще създаде човек в началото. Реших да не оставям нищо на случайността, да се опитам да намеря старши лейтенант Бидло и да се посъветвам с него, макар че много, много не обичам да правя това. Но в края на краищата няма да се обърне светът, ако сторя това веднъж.

Имах късмет. Намерих го наведен над картата. Идването ми прие като нещо естествено и веднага започна да ме запознава с темата на учението.

— Бива те — похвали ме той, когато се убеди, че в основни линии съм разбрал темата.

— Тактиката е моята слабост — заявих самоуверено.

— Де да ставаше въпрос само за тактика — въздъхна Бидло.

После ми даде няколко практически съвета, обясни ми как да постъпя, за да мине успешно всичко, и след като реши, че вече ми е дал доста съвети, каза, че трябва да спи, макар че би предпочел да отиде в ресторанта на гарата.

— На шкембе чорба ли? — попитах не много остроумно.

— И на шкембе чорба — подчерта той, след което взаимно си пожелахме лека нощ.

Когато влязох в стаята, лейтенант Прушек лежеше в леглото и четеше дебел роман. Пристигането ми прие с облекчение. Образно и дословно.

— Тъпотия, а ме заболя и ръката. Тая книга тежи най-малко килограм.

Казах, че и аз не обичам дебелите книги. Имах лош спомен от една такава дебела книга, която бях взел от библиотеката и изгубих в училище, та трябваше да платя четиридесет и шест крони за нея.

След малко легнах и аз. Когато изгасих лампата, лейтенант Прушек промълви в полусън:

— Ако утре имаш нужда от нещо, можеш да разчиташ на мен. Танкът е като жената. Никога не знаеш какво ще ти сервира.

Сутринта всичко вървеше като по мед и масло, без нито една грешка, без загуба на време. Струваше ми се, че като че ли съм командувал ротата години наред. Но уви, това беше само до момента, в който получихме заповед да се разположим в колона край гората и да се укрием под дърветата.

Именно в този момент се чуха викове и псувни, после нещо изтреця, сякаш се откърти скала.

Наредих на своя механик-водач да спре танка, скочих върху мекия мъх и разбрах, че съм пред провал. И то доста голям. Един от командирите на танкове бе насочил неправилно машината, танкът се бе свлякъл по склона и едната му половина висеше над пропастта, която започваше непосредствено зад дърветата, под които се бяхме укрили.

Смаян гледах случилото се, което все още не означаваше гибел. Дватама младши лейтенанти и младши сержантът, моите взводни командири, застанаха до мен.

— Чия е машината? — попитах.

— Моя — призна младши сержантът.

— А вчера разправяхте, че може да се разчита на нашите хора — не пропуснах да го ужиля, дори може и да съм повишил тон.

— Ще се измъкне обратно — увери ме младши сержантът сопнато.

Великодушно му простих. А и междувременно младши сержантът се смъкна по задник в пропастта и даваше указания на тези, които бяха заседнали на склона. Чу се бръмчене на мотор, танкът започна да се върти, после забуча и млъкна.

Аз ту подтичвах, ту се плъзгах надолу към безпомощния колос.

Младши сержантът бързаше да ме посрещне. Сипеят се ронеше под краката му.

— Изгоряло е крайното предаване, глупаци такива — избухна той. — Дясната верига не се движи.

— Ще поискам да пратят влекач — рекох аз.

Влекачът пристигна незабавно. Спря на самия край на склона, неговият механик-водач излезе и погледна надолу.

— Спукана ни е работата — разсъждаваше на глас. — Въжето ще се скъса, триейки се о земята, но това всъщност е най-добрият вариант. Вторият вариант е, когато започна да тегля танка, той да се прекатурне и да се обърне с купола надолу. А това вече си е истинско извънредно произшествие. Щети за няколко десетки хиляди.

Съобщих ужасните предположения на механик-водача на свлеклия се танк.

— Прав е — кимна с глава. — Наистина може да се обърне с купола надолу.

— Страхувате ли се?

Погледна ме, а после сви рамене.

— Страхувам се, другарю лейтенант, но не за себе си. Марта ще ме вземе и със синините, защото нищо друго няма да ми се случи при преобръщането. Но се страхувам за танка. Не съм толкова опитен механик-водач.

Ясно беше какво трябваше да направя. Трябваше да кажа, че в танка ще вляза аз. Но в този момент чух глас до себе си:

— Виждам, че имаш проблеми! — лейтенант Прушек старателно чистеше панталоните си, защото дори и той не успя да слезе по склона, без да се плъзне.

— Де да бяха само проблемите — отговорих аз. — На хоризонта се очертава извънредно произшествие, щети за хиляди.

— Подайте ми въжето — извика лейтенант Прушек към механик-водача на влекача.

Дребният, тантурест младши сержант трябваше доста да се поизпоти, докато донесе въжето чак до нас.

Прушек завърза въжето за танка.

— А сега теглете с усет, аз ще карам танка.

— Изгоряло е крайното предаване, не се движи дясната верига — сметнах за нужно да го предупредя.

— Че какво от това? — погледна ме учудено. — Нали му казах да тегли внимателно. Защо още не сте във влекача? — кресна той на младши сержанта.

— Слушам! — отговори закръгленият като топка младши сержант и запълзя пъргаво нагоре.

После всичко тръгна като песен.

Въжето бавно се изопваше. Танкът се раздвижи, но не праволинейно нагоре, а се придвижваше зигзагообразно — малко наляво, после малко назад, после пак наляво и отново назад. Тегленето вървеше бавно, но сигурно. Разстоянието между влекача и танка, който танцуваше на склона все повече намаляваше.

Бяха останали няколко метра, когато пристигна командирът на батальона, а след няколко секунди и командирът на полка.

— Това ваш танк ли е? — попита ме той.

— Мой — заявих гордо. Не зная дали бих отговорил така, ако ме бяха попитали, когато танкът безпомощно стърчеше.

— Вижда се, че умеете да се справяте — каза командирът на полка и си тръгна.

Танкът успешно изпълзя от пропастта, без да се обърне с купола надолу. На лейтенант Прушек благодарих не така сърдечно, както мислех първоначално. Но той изобщо не държеше на това.

По-нататък учението продължи съвсем безпрепятствено. А за мен се говореше, че умея да се справям с трудностите.

[1] Вино — „Пражко избрано“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 2

Няколко дни по-късно, когато се връщах от обяд, до мен приближи нисък на ръст лейтенант. Представи се, каза, че фамилията му е Вълчек, че е заместник на командира по политическата част и че много съжалява, загдето не ме е приветствувал с добре дошъл веднага след пристигането ми.

— Трябваше да свърша нещо важно, а и срокът беше неотложен — обясняваше с извинителен тон и ме покани в канцеларията си.

— Какви са първите ви впечатления? — попита лейтенантът и ми предложи стол.

— Неопределени — отговорих не твърде находчиво, но в момента изпитах гордост от сентенцията си.

— Ротата е над средното равнище — уведоми ме той. — Не много, но има и по-лоши.

— Зная. Няма нито един ангел — изтърсих набързо.

— Какво? Какъв ангел? — погледна ме лейтенантът учудено.

— Нищо, нищо — опитвах се да извъртя положението. Нима ще седна да му разказвам страшния сън, който сънувах първата нощ.

Не изглеждаше да е доволен от отговора ми, но не повтори въпроса си. Заразпитва откъде съм, за родителите ми и за още много други неща.

— Другарю лейтенант, всичко е написано в личното ми дело.

— От известно време престанах да ги чета. Уповавам се на собствената си преценка за човека.

— В моето лично дело е написано, че имам само положителни качества — не пропуснах да отбележа аз.

Това ни най-малко не го изведе от релсите.

— Така пишат за всеки. И е правилно. Човекът е смесица от най-различни положителни качества.

Едва сега осъзнах, че имам работа с философ.

— Не всеки — реших да му противореча.

— Мисля, че съм прав — не се предаваше той и започна да ми обяснява теорията си, според която човекът бе именно смесица от най-различни качества. При това разбрах, че е запознат с личното ми дело и всичко, което ми говореше сега, бе извод от последното изречение на дадената ми характеристика. То гласеше, че трябва да се освободя от навика да си съставям прибързано мнение за хората. Когато прочетоха пред мен характеристиката много ми се искаше да възразя против това изречение, но накрая мълчаливо кимнах.

След малко лейтенант Вълчек завърши изложението си и аз се наках да искам разрешение да напусна. Но той забеляза нетърпеливостта ми и ме заговори приятелски:

— Почакай още малко — настоя той. — Има още един проблем. Познаваш ли младши лейтенант Раковец?

Сетих се, че Раковец бе един от двамата взводни командири, които преди три дни минаха в запаса.

— Сутринта при мен дойде едно момиче от пощата и сподели, че е бременна.

— Защо го казва на нас? Трябвало е да го каже на него.

— Искала да му каже, но се измъкнал оттук като мокра връв. Дори не се сбoguвал с нея.

— Нека му съобщи писмено. А ако не й отговори, може да заведе дело.

Лейтенант Вълчек не бе много въодушевен от становището ми. Забелязах, че се кани да ми възрази. После явно промени намерението си и посочи само един гол факт.

— Не разполагала с цивилния му адрес.

— Ще й дадем адреса и толкоз — мигновено намерих правилното решение.

— По-добре ще бъде да поговорим лично с него — не се съгласи той. — За отговорността, която носим за своето поведение и за деликатността към другите.

— Трудно мога да говоря с него, та ние бяхме заедно едва седмица. Може би ще бъде по-добре, ако вие сам... — опитвах се да се отърва от неприятната задача.

— Разбира се, че аз, но и ти ще присъствуваш — бе неотстъпчив той. — Най-сложното е не да научиш човека да управлява танк, добре да стреля и да козирува, но да го възпитаеш така, че да стане наистина

човек с главна буква. А в това отношение всички ние трябва още много да се учим. Поканих го за събота.

— Събота ли? — направих кисела гримаса, защото се надявах, че в събота ще мога поне за няколко часа да замина при Юцка.

— За да не идва в работен ден — обясни лейтенант Вълчек и каза: — Свободен си!

В събота се обади още сутринта.

— Раковец е на портала, вземете го и елате в канцеларията ми.

— Другарю лейтенант, какво се е случило? — попита ме на портала младеж с дънки и модерна фланелка, на която бе нарисован мотоциклет. — Всичко сдадох в изправност, няма да позволя да ми лепнат някоя сума.

Вече се канех да му кажа, че ако не се ожени за пощаджийката, има да плаща, и то като поп, но реших, че е по-добре да не говоря. Кой знае дали Вълчек нямаше някакъв стратегически план? Но ако е имал такъв, той бе твърде елементарен.

— Познавате ли Марцела Медунова? — започна Вълчек със сядането си.

— Марцелка от пощата ли? — искаше да разбере по-точно Раковец.

— Да, от пощата. Блондинка.

— Познавам я, другарю лейтенант.

— Добре ли?

— Добре. Бях с нея два пъти на танцова забава.

— Тя е бременна — каза Вълчек.

Не бих казал, че новината смая Раковец.

— От вас — добави Вълчек.

Едва сега Раковец се сащиса.

— Това е невъзможно, нищо не съм имал с нея — заяви категорично и след малко призна: — Не че не бих искал, но нямаше такава възможност. Първо едва успяхме да хванем автобуса, после все подтичвахме, докато стигнем до тях. След това пък аз хуквах с всичка сила, за да се прибера навреме в казармата.

Гледах го снизходително.

— Тя ли твърди това? — поиска да знае той.

— Точно така ми каза.

Реших да покажа на ЗКПЧ на батальона, че от мен ще стане добър възпитател.

— Та вие сте мъж, Раковец — започнах колкото се може по-насърчително. — А мъжът се познава по това, че приема трудностите с открито чело и не бяга от отговорност. — „Какво ще кажеш, бива си ме, нали?“ — питах с поглед лейтенанта.

Не каза нищо.

— Но аз наистина нищо не съм имал с нея — повтори Раковец.

— Тогава ще я извикаме, за да ви го каже лично — реши лейтенантът и поиска да го свържат с пощата.

— Можете ли да дойдете? — попита той, когато се обади Медунова. Явно на другия край на жицата момичето се колебаеше, но Вълчек бе категоричен. — Въпросът трябва да се реши.

Май беше доволен, защото, след като приключи разговора, се обади на дежурния и му каза, като дойде Медунова на портала, да я доведе при него. Докато чакахме, той използва времето, за да попита Раковец как се чувства на новата си работа като юрисконсулт на предприятие.

Отначало Раковец отговаряше разсеяно, но после надделя професионалният му интерес и той се разприказва. Момичето от пощата влезе тъкмо когато той ядосано говореше за своеволното неспазване на сроковете от някои доставчици.

Беше красива. Почти като Юцка. Погледът ѝ пробягна през мен и Вълчек и спря върху Раковец. И колкото повече го гледаше, толкова лицето ѝ просветваше. Накрая грейна като пролетно слънце.

Наблюдавах Раковец. И неговото лице грееше почти като пролетно слънце.

— Поканихме другаря Раковец... — започна лейтенант Вълчек и думите му едва излизаха от устата. — Поканихме другаря Раковец — повтори той и видимо обмисляше как да продължи. Погледна ме, може би в очакване да му помогна.

„Ти си политрукът и при това поддържаш становището, че човекът е смесица от най-различни положителни качества, говореха очите ми, така че не ме забърквай.“

— С една дума, другарят Раковец не предполага, че е бъдещ баща — промълви Вълчек и впери поглед в мен, като да ми каже: „Видя ли как овладях положението.“

— Другарят Раковец е прав. Но бих искала да обясня това в негово отсъствие — започна момичето, при което ние се размърдахме на столовете. Същевременно тя стрелна Раковец със сияещ поглед.

Без да чака някой да го подканя, Раковец изхвърча в коридора.

Отново лейтенант Вълчек се оказа на висота.

— Така че всичко това сте си го измислила, а сега не сте в състояние да го потвърдите пред него. А ние го извикахме толкова отдалеч. И за наша сметка.

— Ако позволите, другарю лейтенант, бих възстановила сумата за пътните — предложи великодушно тя.

Вълчек помисли малко, но като си представи колко сложно ще бъде прехвърлянето на сметката, отхвърли предложението.

— И все пак не разбирам поведението ви — клатеше глава той и чакаше обяснението.

— Обичам го. И след като изчезна, без да се сбoguва... Реших, че трябва още веднъж да го видя. Тогава измислих лъжата, че съм бременна.

— Да бяхте поискали, щяхме да ви дадем адреса му — все още не отстъпваше Вълчек.

— Това го казвате сега — нямаше намерение да се предава тя. — Но ако бях дошла, щяхте да кажете, че е военна тайна и нямаше да ми го дадете. А сега бих искала да си тръгна — думите ѝ прозвучаха като решение, а не като молба за освобождаване. — Мисля, че всичко е ясно. — При това ме погледна, сякаш именно в мое лице виждаше човека, който напълно ще я разбере.

Приех погледа ѝ с безкрайна благодарност.

— Всичко е ясно — изрекох, без да чакам да чуя становището на лейтенанта Вълчек.

— Даа, ясно — капитулира той. — Така че можем да извикаме Раковец.

— Моля ви, но без мен — каза и тръгна да излиза. Остави вратата отворена, така че можахме, без да се напрягаме много, да чуем разговора ѝ с Раковец.

— Влизай — каза Марцела. — Ще получиш оправдателна присъда, разбира се, от тях, но не и от мен.

— Последните дни имах много работа, а когато дойдох в пощата, ти имаше свободен ден. Щях обаче да ти пиша — чувахме гласа му.

— Не вярвам на нито една твоя дума — отговори тя, но това не прозвуча много убедително.

— Почакай ме, набързо ще се оправя с тия „сухари“ — помоли той и застана на вратата.

С нас, сухарите, наистина се справи бързо. Заяви, че според него нямало какво повече да се говори, че не иска да му се плащат пътните и че след малко му тръгва влакът за Прага. И се накани да си тръгне.

— Не можете без съпровод — спря го Вълчек. — Ще дойдем с вас до портала.

Естествено, момичето от пощата чакаше. Разделихме се с двамата пред портала. Раковец и Марцела Медунова поспориха за нещо, после се хванаха за ръце и тръгнаха към града.

— Още ли вярвате, че човекът е смесица от най-различни положителни качества? — попитах Вълчек на връщане от портала.

— Днес повече от всякога — отговори той, а аз имах чувството, че ще се побъркам.

— Кога ще се жениш? — попита ме, когато се разделяхме, засягайки най-болното ми място.

— Още не зная, но все някога ще стане — отговорих, без желание да обяснявам каквото и да било. Навярно той и не държеше на това.

— Ако нямаш какво да правиш следобед, ела да порботиш на строежа. Бихме искали момчетата да се настанят преди Коледа.

— До Коледа едва ли ще успея да се оженя, но следобед ще дойда — приех предложението му.

ГЛАВА 3

Строежът на блока беше стигнал до покрива, десетина момчета на моя възраст се мотаеха около бетонобъркачката. Там бяха и две млади жени, които явно с нетърпение чакаха времето да окачат завесите и да сложат килимите.

Лейтенант Вълчек тикаше количка с пясък. Щом ме забеляза, остави я и тръгна към мен. Навярно, за да ме представи.

В един от отворите, които не след дълго щяха да представляват входи, се появи изпоцапан мъж, който съвсем не изглеждаше да е на моята възраст. Беше може би с двайсет години по-стар. Познах го — майор Кноблех, началникът на щаба на нашия батальон.

— Хоушка, да не би да си избирате апартамент? — попита ме не много приветливо.

— Дойдох да поработя, а не да избирам апартамент.

Още от първия момент, в който се запознах с майор Кноблех, получих алергия от него. И той от мен.

— Елате, изберете си, не се стеснявайте! — подкани ме отново Кноблех. — Докато има. Знам, че ви интересува това.

Тъй като не исках с отказа си да засилвам напрежението, а и предложението му все пак ме интересува, аз енергично тръгнах към бъдещия вход на блока.

— Тук не. Този вече е зает — спря ме той и тръгна нататък.

Двамата балансирахме по дъските до първия етаж.

Майор Кноблех ми показваше кое помещение е предвидено за спалня, кое за всекидневна, кое ще бъде детската стая и къде ще бъде кухненският бокс.

Кухненският бокс ме заинтригува най-много. Представих си как Юцка, сложила престилка, се върти около готварската печка, дори усещах миризмата на запържен лук и виждах как крадешком и напрегнато ме гледа, за да разбере дали ми харесва яденето.

— Другарю майор, ако е възможно, ето този апартамент бих взел — казах искрено, без да имах първоначално такова намерение.

— Можеш да го имаш — изненада ме Кноблех, дори и с това, че ми проговори на „ти“. — А имаш ли си въобще момиче? Още не сме стигнали дотам да даваме тристаен апартамент на ергени — стана отново язвителен той.

— Работя в тази насока, другарю майор! — споделих аз.

— Добре, продължавай!

После ми нареди да облека гащеризона, който бе донесъл отнякъде, и ми постави задачата да мъкна чували с цимент. Мъкнех ги с ентузиазъм, но въпреки това няколко пъти следобед той не пропусна да подхвърли, че съм бил хилав и че нямало да бъде лошо по-често да ходя на бригада.

Привечер, целият разглобен, се замъкнах към общежитието. Закъснях и затова вървах сам. По пътя срещнах високо стройно момиче, което скрито, но затова пък доста основно ме разгледа. После извърна поглед към младежа със силоново яке, който водеше за ръка малко момченце, и каза:

— Побързай, Риша отдавна трябваше да вечеря.

Младежът се оказа нашият командир на батальона старши лейтенант Матрас.

Поздравих го и едва успях да задържа ръката си — без малко да му козирувам.

— Катержино, това е лейтенант Хоушка — представи ме на жена си старши лейтенантът.

Ясно ми беше, че трябва да кажа нещо ласкаво за създанийцето, което междувременно се наведе и вече се опитваше да ми развърже връзките на обувките.

— Чудесно ходи!

— Ами, чудесно, изобщо не ще да ходи — отхвърли комплимента съпругата. — Иска да го носят, макар че навърши година.

— Но ще бъде сръчен — опитах се да спася положението. — Вече ми събува обувката.

— Е да, може би ще бъде сръчен — допусна тя.

— Бяхте ли на строежа? — попита ме Матрас.

— Тъй вярно, другарю старши лейтенант!

— Охо, дръжте ме да не падна! Момчета почти на една възраст, а си говорят на „ви“ — учуди се Матрасова. Явно нямаше никакво понятие от единоначалието в армията.

Изчервихме се, но само ние, мъжете, тя не.

— Хайде у нас — каза тя, без да погледне своя съпруг. Беше взела вече малкия наследник на ръце и крачеше с големи крачки към жилищния блок.

— Трябва да се поизмия и преоблека — направих опит да откажа.

— Може и у нас да се измиете — каза тя. Подчиних се без съпротива.

Изкъпаха детето, нахраниха го с картофено пюре и го сложиха в леглото. През това време аз успях малко да се поизмия. После затършуваха в хладилника.

— Ще си направим студени закуски.

— Хлябът е твърд — клатеше глава мъжът ѝ.

— Тогава ще направиш топинки^[1] — сети се тя. — И сложи повече чесън. Чесънът избистря ума.

След малко от кухничката се понесе приятна миризма и дори дочух как Матрас си затананика. Но скъпата му половинка, която подреждаше чиниите и приборите на масата, му развали настроението.

— Пак ли не си сложил престилката? Ще си изцапаш панталоните — подвикна му тя.

— Не искам никаква престилка. Не съм кокона — отговори сърдито.

Безпогрешният женски инстинкт навярно ѝ подсказа, че вече е стъпила на границата, която не бива да прекрочва.

— Прав си — направи крачка назад тя. — На мъжа не му прилича престилка.

След малко старши лейтенантът сложи на масата филийките.

— Почакай малко — каза жена му. — Най-напред ще се чукнем за нашето приятелство.

— Няма с какво.

— Ще се намери — подхвърли тя, изтича и след миг донесе бутилка коняк.

— Човек винаги трябва да има нещо за ей такива непредвидени обстоятелства — поучи го тя. С умението на сервитьор от първокласен ресторант тя ни наля и вдигна чаша: — Момчета, нека вашата работа бъде успешна!

Чукнахме се, Катержина ми се усмихна.

— Впрочем, как е собственото име на новия ти ротен командир — попита съпруга си.

— Иржи — притекох се на помощ на командира си.

През време на яденето господарката на дома хитро ме разпита за всичко, от което особено се интересуват жените и на което в кратка форма следобед вече отговарях на майор Кноблах. Имам ли си момиче, откъде е и какво работи, кога ще се женя и тъй нататък.

— Така че много не ѝ се иска да идва тук — направи своя извод тя, след като прецени, че разпитът е продължил дълго.

— Още не сме говорили подробно затова, но май наистина не иска — потвърдих аз.

Наближаваше десет. Чувствувах, че трябва да ставам.

— Много е лошо, когато човек е несигурен — каза ми домакинята при сбогуването. — Трябва да я накарате да си каже думата.

— Благодаря ви за приятната вечер, другарю старши лейтенант — поблагодарих на Матрас, когато ми отключваше входната врата.

— Защо на мен? — учуди се той и ми подаде ръка.

Лейтенант Прушек го нямаше още и аз използвах необикновената тишина на нашата ергенска стаичка, за да напиша умолително писмо до Юцка. Писах ѝ, че мога да получа апартамент с чудесен кухненски бокс и я моля да се омъжи за мен.

Доволен от себе си и уморен от напрегнатия ден се готвех да се пъхна в леглото, но няхах късмет. Някой почука на вратата и докато успя да кажа „да“ в стаята нахлу старият Яндачек, духът пазител на нашето общежитие.

— Другарю лейтенант, трябва веднага да се явите при дежурния по полк — изрече важно.

— Какво се е случило? — попитах аз.

— Не зная — съжеляваше той.

Бързо облякох униформата и не след дълго научих всичко.

Преди един час патрулът арестувал в ресторант „Завист“ редник Нехода без разписана книжка, и то в момент, когато вече пиел четвъртата бира. При поканата да последва патрула изобщо не се стреснал. Помолил само да си допие бирата и да го отведат при ротния му командир. Тоест, при мен.

— Слушам ви! — казах строго, след като го поех от патрула и го заведох в канцеларията си.

— Аз съм сервитьор, другарю лейтенант — започна той и назова някакъв известен бърненски ресторант. — Моята доза е шест бири на ден. Професионален навик. А вече няколко месеца не съм лизвал бира. Рекох си — да става каквото ще! — и тръгнах.

— Две бири още не ви достигат до нормата. Значи не навреме са ви прекъснали — казах с тон, който не допускаше никакво двусмислие.

— Струваше си да избягам и за четири, а в ареста ще вляза с готовност — заяви Нехода.

Дадох му възможност да докаже готовността си на практика. После вече нищо не ми пречеше да пъкна измъченото си тяло под завивките.

[1] Топинка — препечена или пържена филийка, намазана със счукан чесън. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 4

В понеделник сутринта близо до казармата бе намерен полски фиат с трутновски^[1] номер. Без всякакво съмнение откраднат. Можеше да се направи съвсем недвусмислен извод, че го е задигнал някой от войниците, който се е страхувал, че не ще успее да се върне навреме от отпуската.

И макар мислено вече да бях изключил възможността причинителят на прехвърлянето на фиата от единия край на Чехия на другия да е някой от моята рота, бързо запрелиствах съответните документи и се уверих в предположението си. Никой от моите войници не е бил в неделя в Трутновска околия. Едва след тази констатация се успокоих напълно, но до момента, в който по пътя към полка срещнах служител от МВР.

— Издирвате ли? — попитах го съвсем излишно.

— Може и така да се каже — отговори той.

— Трябва да разберете кой от войниците е бил в неделя в отпуск, и то в Трутновска околия, и веднага ще откриете нарушителя.

— Само че въпросът е малко по-сложен — обясни служителят. — Говорих по телефона със собственика на колата. Открадната е в Прага.

— Тогава разберете, кой в неделя е бил в Прага. Сигурно не са много. Това е толкоз просто.

— Никак не е просто — отбеляза той. — Това го е сторил специалист, по-скоро някой рецидивист.

— Боже мой — избухнах неволно. — Извинете, забравих нещо да уредя — набързо си взех довиждане и тръгнах обратно към ротата, подгонен от думата, от която се плаши всеки командир — рецидивист.

Да, аз също си имам рецидивист. Още веднъж прелистих документите и всичко ми стана ясно. Моят рецидивист вчера наистина е бил в Прага.

— Доведете Пецка при мен — изкрещях на дежурния. — Незабавно!

Предварително обаче знаех, че няма да е незабавно. Машинният парк е далеч от ротата. Така че имах време да попрехвърля в ума си всичко, което зная за Пецка. Служеше вече година и половина и всички бяха доволни от него. Добър стрелец мерач, добър приятел на всички, войник без големи нарушения. Преди службата наистина няколко пъти бил изпадал в противоречие с параграфите. Обичал да кара моторни средства и тъй като нямал собствено, си присвоявал временно някое от движимите имуществва. Поразхождал се малко и отново връщал колата на първоначалното ѝ място. Няколко пъти успял, но после го хванали и го наказали. Наистина символично, но все пак го наказали. Но това не разколебало Пецка. Отново го заловили и отново го наказали. Този път по-строго. Всичко се комплицирало, когато веднъж собственикът на караната без негово знание от Пецка кола заявил, че му липсват транзисторът и магнетофонът — японско производство. Пецка се кълнял, че нищо не е откраднал и че притежателят на книжката за собственост си го е измислил, за да измъкне нещо от застрахователния институт. Може би са му повярвали, защото присъдата, макар и неголяма, този път вече била безусловна.

Мислено се убеждавах, че Пецка не може да е откраднал фиата. Но после се сетих, че някъде бях чел как някои рецидивисти мируват години наред, но изведнъж пак ги хваща крастата и край. Мина ми още една мисъл през ума: „Година и половина е мирувал, искал е да се уволни с неопетнена репутация, но след като се е позабавил в Прага, се е изплашил, че може да стигне до дисциплинарно нарушение, и се е сетил за доброто старо време.“

Стигнах до извода, че ще трябва да се държа твърдо с него, въпреки че ми бе симпатичен.

— Редник Пецка се явява по ваша заповед! — рапортува той още на вратата. Беше изпоцапан и по гащеризона му се белееше петно от бетона.

— Как прекарахте в Прага? — не му позволих да си отдъхне.

— Чудесно! — възкликна той и по лицето му се разля блажена усмивка. — В събота бях с Властичка на кино, в неделя на изложба на изобразително изкуство и после на вечеря в „Берьозка“.

Беше ясно, че пропускаше тъкмо тези пасажии от разказа си за своето пребиваване в Прага, на които се дължеше блаженият израз на

лицето му. Не направих никакви възражения, тъй като за това не ставаше въпрос сега.

— Живеете си като барон — сметнах за необходимо да отбележа. — Откъде имате пари за това? — задавайки въпроса, придадох суров вид на лицето си. — Е, откъде ги имате? — почти се разкрещях аз, след като забелязах, че Пецка нещо се колебае.

Целият почервения и все още не искаше да ми отговори.

— Ще говориш ли? — нямах намерение да му дам възможност да измисли някакво оправдание.

Гледаше ме подплашено.

— Признайте си най-после, ще ви олекне на съвестта — поради тактически причини минах към по-мек тон.

Най-после се реши да ми отговори.

— Зная, че това е унизително. Плаща Властичка. Но като се уволня, всичко ще ѝ върна. Ще стана шофьор на автобус.

„Ама че е тарикат“ — помислих си аз. Нямах обаче никакво желание да се отказвам от ролята на добър детектив, пред който виновникът е вече на път да си признае.

— Как се прибрахте в казармата? — продължавах разпита аз.

— Навреме, но с голям зор, защото влакът имаше закъснение.

— Пецка — минах към бащински тон, за който бях убеден, че може да постави в туш и най-закоравелия престъпник. — Изплюйте камъчето. Пристигнали сте с кола, а имате пари, защото крадете коли. Това е твърде изгодно. А Властичка не забърквайте в тази история.

Пецка се разплака, а аз вече ни най-малко не се съмнявах в неговата тарикатщина.

— Честна дума, другарю лейтенант — заеквайки промълви той. — Аз вече наистина не правя това.

— Достатъчно, свободен сте — произнесох думите вече далеч не бащински. — Разследването ще продължи. Тежко ви, ако ме излъгахте!

Излезе с непокорен израз на лицето, само с мръсната си носна кърпичка си избърса сълзите, за да не си мислят момчетата, че е баба.

— Падна ми се рота с такива „бройки“ — не ти е работа — споделих вечерта със своя съквартирант.

— Всеки от нас си е по свой начин „бройка“ — философствуваше той, пъхайки се под завивката. — Един учен дори твърдял, че в основата на света са числата.^[2] Не мога да си спомня как

се казваше — напразно се опитваше да раздвижи мозъчните си гънки моят съквартирант.

После заспа и насън извика няколко трудноразбираеми думи.

Аз също напразно се опитвах да си спомня името на този учен, но дали съм викал нещо на сън не зная. В случай че „да“, сигурно е било нещо за Юцка, за кухненския бокс и евентуално за спалнята. Макар че аз съм повече за кухненския бокс. И за порядъка в ротата. Само че вместо него имам порядъчни чешити.

[1] Трутнов — град в Северозападна Чехия. — Б.пр. ↑

[2] Непреводима игра на думи. Думата число в чешкия език означава и тарикат, чешит и др. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 5

Заместникът на командира по политическата част на полка майор Носек гледаше неприветливо, командирът на батальона старши лейтенант Матрас също. Наистина лейтенант Вълчек симулираше обективност и непрекъснато повтаряше, че нещата трябва да се разглеждат задълбочено, но от време на време объркваше ролята си и даваше да се разбере, че е ядосан. Председателят на полковия комитет на ССМ^[1] пък се чудеше как е възможно някой да не подкрепя инициативата на хората.

Всичко се отнасяше за мен, защото не исках да отстъпя от становището си.

— Хоушка, бъдете разумен — апелира към мен няколко пъти командирът на батальона. — Момчетата искат да поемат обещание и имат доброто желание да станат отлична рота, а вие сте против, вместо да бъдете щастлив.

— Не им отнемам доброто желание — повторих няколко пъти и аз. — Но не мога да се съглася с тях. Не сме за отлична рота. Тарикати такива. През тези два месеца, откакто съм техен командир, ги опознах напълно.

— Ротата на Бидло е отлична, въпреки че и те не вършат кой знае какви чудеса — опитваше се да ме обори командирът.

— Но аз не си представям така отличната рота — не позволявах да бъда убеден аз.

Командирът направи няколко крачки към мивката и си наля чаша вода. Изпи я до дъно, което показваше, че наистина не се чувствуваше добре.

— Другарю лейтенант — каза, като постави чашата на мястото. — Аз... — Беше ясно, че искаше да разреши сложното положение, като вземе твърдо командирско решение.

Спря в началото на изречението и махна с ръка, с което искаше да каже, че няма намерение да се занимава повече с мен.

— Членовете на младежкия съюз от ротата на лейтенант Хоушка не ще се откажат от решението си — подчерта председателят на полковия комитет.

— И аз не се отказвам от мнението си, че е още рано да стават отлична рота — не възнамерявах да се предавам.

Положението се объркваше и трябваше някой да намери изход от него.

— Виждам, че днес няма да се разберем — обади се майор Носек. — А и не е необходимо. Предлагам този въпрос да го оставим за по-късно.

Всички присъстващи кимнаха в съгласие. Аз също. Всъщност това бе единственото, което можеше да се направи.

Помолих да изляза и те не възразиха. От канцеларията излязох сам.

При влизането в района на ротата ме настигна лейтенант Вълчек.

— Момчетата са добри и трябва да им вярваш — избухна той, едва поемайки си дъх.

— Не съм вярващ, никога не съм бил в черква, държа да се убедя лично във всичко. А сега съм убеден, че все още те са толкова отличници, колкото аз съм музикален виртуоз.

Исках да продължа, да посоча примери, но ни прекъсна дежурният по рота. Рапортува пред Вълчек съвсем не образцово и това ме зарадва. Нека види кой е прав.

Лейтенантът тръгна, без да ми подаде ръка, което при други случаи не забравяше да стори.

— Как се казваше онзи философ, който твърдял, че в основата на света са числата? — извиках подир него.

— Декарт — отговори той почти на входа на щаба.

— Напълно съм съгласен с него — изкрещях, надявайки се обаче, че няма да ме чуе и че не наливам масло в огъня.

Но той ме чу.

— Трябва да им го кажете в очите, че са „бройки“ — извика.

— Ще им го кажа — процедих през зъби, съвсем тихо, почти наум. Този път наистина не ме чу, изчезна зад вратата.

И за да им го кажа, три дни по-късно свиках общо събрание на ротата.

— Готови сме — докладваха ми взводните командири, преди да започнем, навярно в желанието си да се докарат пред мен.

— Аз също — отговорих.

После открих събранието и взех думата, за да им каже твърдо, че хората трябва да поемат обещания само тогава, когато могат да ги изпълнят, защото иначе нещата по-скоро се опошляват, отколкото да допринасят за успеха. Приеха изказването ми с ръкопляскания, с което ме извадиха от кожата. Няколко души вдигнаха ръце и аз непрозорливо дадох думата на ефрейтор Хисек. Отначало подкрепих мнението ми, че хората трябва да поемат обещания, които могат да изпълнят, после надълго и нашироко обясни как поговорил с всеки член на екипажа на неговия танк, как разгледали възможностите и стигнали до извода, че съвсем сигурно ще станат отличен екипаж. Посочи и много цифри, показващи как ще съкратят определените норми. И още много други данни посочи той. Останалите издържаха да го изслушат с внимание.

После взе думата командирът на втори взвод. И той се изказа като него. Завърши с уверението, че ще бъдат отличен взвод на всяка цена. В същия дух се изказа и командирът на трети взвод.

Беше крайно време да тръгнем за вечеря, но все още искаха думата и други. Предупредих ги, че храната сигурно ще изстине. Изобщо не обърнах внимание на това. Председателят на младежката организация младши сержант Метелка беше решил да се изкаже последен. Съзнателно. Нали той бе предложил да поемем обещанието да станем отлична рота. „Ето — искаше да каже — както обещанията на отделните бойци, така и на отделните взводове показват, че съм бил прав.“

Първоначално имах намерение заключителното си слово да започна с това, че в основата на света са числата. Но атмосферата не беше подходяща. Затова се задоволих да кажа, че според мен е още рано да ставаме отлична рота и дори, че не съм убеден в реалността на техните обещания за отлични взводове. Но щом са толкова уверени, нека го докажат.

Когато най-после пристигнахме за вечеря, столовата се оказа заключена. Отвориха ни я след повторно хлопане на вратата и с роптание, което не беше толкова силно, но затова пък достатъчно красноречиво. Трябваше да наложа своя авторитет на лейтенант.

Естествено, яденето беше изстинало.

[1] Социалистически съюз на младежта. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 6

Киносалонът на поделението бе необичайно пълен. Навярно защото се говореше, че е хубав криминалният филм, който щеше да се прожектира днес. Това донякъде помогна да не бъде толкова упорита вътрешната борба, която привечер водех със себе си по въпроса, дали да погледна какво става с подготовката за утрешното занятие, или да отида на кино.

Момчетата регистрираха моето влизане в киното с одобрително кимане. Не можеше обаче да се разбере дали бяха преценили, че не съм сухар, или ме провъзгласяваха за познавач на кинотворбата.

Съсредоточих вниманието си върху ключовия въпрос — кой сгази красивата сервитьорка в момента, в който отскочи зад преспата сняг? Не съм от тези, които след прочитане на първите десет страници на криминална книга или след десет минути от прожектирането на филма вече знаят кой е убиецът. На мен ми е нужно значително повече време, а понякога въпросът не ми е ясен дори и след излизане от киното. Този път обаче не беше така. Никой друг не можеше да стори това, освен доктора красавец, по който жените се лепяха като мухи. Затова снизходително наблюдавах действията на възрастния служител от МВР, който все още не беше стигнал толкова далеч в издирването си, както аз. Но изведнъж ми хрумна мисълта, която доста ме шашна. Това е номер. Отначало създават у зрителя впечатлението, че всичко е ясно, за да му докажат после, че дълбоко се е заблуждавал. По-нататък аз вече гледах филма не така снизходително.

Е добре, кой е всъщност убиецът?

— Другарят лейтенант Хоушка — извика някой по време на един от разпитите.

Без малко щях да протестирам, че не съм убил красивата сервитьорка.

— Другарят лейтенант Хоушка — повтори гласът, който идеше съвсем не откъм екрана. — Трябва да се явите в поделението!

Да се явиш в поделението май е по-добре, отколкото да бъдеш обвинен в убийство. Но сигурно вие ще се съгласите с мен, че пък не е никакво удоволствие да те измъкнат от салона, независимо от това, дали на екрана става убийство, или е настъпил върховният момент на любовна сцена.

„Както и да е, момчетата сутринта ще ми кажат кой е убиецът“ — утешавах се аз, пробивайки си път между изправящите се един след друг войници. Ставах с охота, за да мина, защото разбираха, че ни най-малко не съм виновен. Ясно, щом викат ротния, значи нещо става.

Затичах, размахвайки пред гърдите си свитите в лакти ръце, ускорих темпото и мислено разсъждавах какво може да се е случило. Не тичах дълго, защото ми препречи пътя изпълняващият длъжността прапорчик в моята рота младши сержант Пилначек.

— Майор Кноблех направи проверка в ротата и попита за Пешек — изтърси той.

— Нали го пуснах да отиде следобед в града, за да уреди въпроса за състезанието — учудих се.

— Същото предадох на майор Кноблех, но поиска да знае кога е трябвало да се върне. Когато му казах, че е пуснат до седем, най-напред многозначително погледна часовника си, а после нареди лично да му докладват, когато се върне Пешек.

И аз погледнах часовника си. Беше към девет. После разрових паметта си, за да си спомня какво знам за редник Пешек. Не знаех кой знае колко неща, но не бяха и малко. Пълнач от първи взвод, средно равнище, отличен баскетболист, любимец на жените и девойките. Веднъж едва не стигна до побой на площада.

— Очертава се гаф — добави и дежурният по рота, след като ми рапортува.

— Нищо не се очертава — възразих. — Лично ще доведе Пешек. От вдовицата. Не е далеч. През две села, както се казва в песента.

— Откъде знаете, че е при вдовицата и че е през две села — попитаха дежурният и младши сержант Пилначек почти едновременно.

— Добрият командир знае всичко за подчинените си — отговорих със значително преувеличение. Случайно знаех за авантурата на Пешек с вдовицата. Бях го научил от старши лейтенант Бидло.

И за да докажа, че решението ми да доведе Пешек е непоколебимо, направих решителна крачка напред.

— Мога ли да дойда с вас? — попита ме младши сержант Пилначек.

— Можете — съгласих се след съвсем кратко колебание.

После осъзнах, че за да проведа тази операция, ми е нужна кола.

Набрах домашния номер на командира на батальона.

Неговото „слушам“ чух едва след неколkokратно позвъняване и разбрах, че старши лейтенантът е ядосан. Съчувствувах му, защото знаех, че от доста време насам едва днес се бе прибрал малко по-рано вкъщи. В паметта ми изплува Катержина и тяхната уютна стая.

— Моля да ме извините, но трябва да отида да прибера един мой войник — промълвих съкрушено, след като доложих кой го безпокои.

— До кръчмата можете да отидете пеш, не е толкова далече — наблегна той.

— Не е в кръчмата — извадих го от заблуждението, — а при вдовицата.

— Надявам се, че не в Моравия.

Уверих го, че е през две села. Изразът ми хареса, а и се стремях да бъда дискретен дори към тези подчинени, които ме тласкаха към провал.

Така наречените две села навярно успокоиха командира на батальона и той разреши да взема колата. После побърза да затвори и аз не успях дори да му благодаря.

Мина доста време, докато намерим шофьора. Безрезултатно го търсихме в политико-възпитателната стая, после също така безрезултатно се опитахме да го извикаме от киносалона. Най-после го намерихме там, където най-малко предполагахме. Спеше във войнишкото си легло като спящата красавица. Събуди се, когато го раздрусаме за трети път, и то съвсем не нежно.

Енергично седна и се опита да напипа кецовете си, което подсказваше, че се готви да изтича навън за утринна гимнастика.

— Вечер е, наистина късна вечер, но все пак вечер — тактично му подсказах, че греша. — По заповед на командира на батальона ще пътувате с мен.

Едва сега шофьорът разбра, че е нарушил съня му ротен командир и погледна, общо взето, доброжелателно. Набързо се облече

и полетя към гаража. Моторът забръмча, преди ние да дотичаме дотам.
— Слизайте от колата — наредих.

Изпълни заповедта с въпросителен поглед.

Тази вечер за втори път свих ръце в лакти и започнах да ги размахвам пред гърдите си. После два пъти ги опънах напред и три пъти нагоре.

Гледаше ме недоумяващо.

— Правете гимнастика с мен — наредих. — Нямам намерение да загивам от сънлив шофьор.

Присъедини се при третото издигане на ръцете нагоре. После направихме няколко навеждания напред и два клека.

Забелязах, че младши сержант Пилначек прави гимнастика насаме, и поисках да му кажа, че не е нужно той да се раздвижва. После обаче прецених, че няколко упражнения не вредят никому.

Човек може да си помисли, че като се каже през две села, значи не е далеч. В нашия случай нещата стояха другояче. Между първото и второто село имаше доста голям завой, така че стигнахме на място някъде около единадесет часа. Къщичката на вдовицата Матоушкова ни показа един старец, който тъкмо се прибираще от кръчмата и прие с удоволствие предложението ни да се качи в колата и да ни покаже пътя.

През прозорците на къщичката, която бе цел на нашето пътуване, проблясваше светлина. Нахлухме в двора, без да обръщаме внимание на кучешкия лай.

Енергично затропах по вратата. Веднъж, два, три пъти. След третото хлопане през минимално поотворената врата се провряха две рошави глави. Тази с по-дългата коса беше на мъж, по което мигновено прецених, че не е редник Пешек. В ротата си държа войниците да бъдат уставно подстригани.

Деликатното положение налагаше да помолим вдовицата да излезе на пруста, поради което трябваше малко да почакаме.

— Естествено, познавам редник Пешек, но повече от месец не съм го виждала. Господинът, който тази вечер е при мен, е много по-сериозен. Иска да се ожени за мен.

Изминахме обратния път с чувството, че наистина се очертава гаф. Мислено си представях как утре сутринта ще се изправя пред батальонния и ще му докладвам за случилото се.

Размишлявайки върху тези не твърде радостни факти, стигнахме до казармата. Но макар отдавна да беше минала вечерната проверка, край масата на дежурния оживено спореха няколко войници. Дежурният ме посрещна със строева крачка и рапортува направо образцово. Разбира се, аз не показах ни най-малко задоволството си.

Насочих вниманието си към двамата войници, които бяха в повече и които, както очаквах, изобщо не се разпръснаха. Само малко се оттеглиха от масата.

— Защо не спите, Кочка? — попитах едрия стокилограмов войник.

— Не мога, другарю командир — сподели, заемайки съответната стойка, — боя се за него.

Едва сега се сетих, че Кочка и Пешек бяха неразделни приятели.

— Боите се за никаквец. За побойника и женкаря — рекох аз.

— Не е побойник — възрази несмело Кочка, заемащ все още уставна стойка. — Тогава той само защити едно момиче, което закачаха някакви хулигани, а тя чакаше войник от съседната рота. А за това, че момичетата тичат подир него, той не е виновен. Просто се е родил такъв.

— Значи все още джентълмените не са измрели — реагирах на първата половина от думите на Кочка и насочих вниманието си към младши сержант Метелка, командир на взвод и председател на младежката организация едновременно. — Какво ще кажете?

— Готов съм да свикам комитета, за да се занимаем с провинението на редник Пешек, ако възникне такава необходимост...

Към това нямаше какво да се добави повече и в неуютния коридор зацари мълчание. Нито Кочка, нито Метелка проявиха желание да се отправят към леглата си. А на дежурния, който от всичко най-много би проявил такова желание, забраняваха пък уставите.

Събитията последваха едно след друго. На масата задрънча телефонът. Дежурният вдигна слушалката, известно време слушаше недоумяващ, а после предаде, че лейтенант Хоушка е при него. Каза „слушам!“ и затвори.

— Какво се е случило? — попитах, след като чух името си.

— Искат да говорят с вас от МВР-то.

— Отивам в канцеларията си, изпратете ги при мен — казах аз.

Тъкмо заех зад бюрото си позата на човек, който е готов да разреши и най-сложните проблеми, и някой почука на вратата.

— Да — отговорих високо.

Пред отворената врата стояха служител от МВР, който трябваше да се наведе малко, за да не се удари в рамката на вратата, и редник Пешек, свел още по-ниско глава. Станах от стола и погледът ми попадна върху Пешек. Под окото му имаше голяма синина.

— Отново се е бил — и като въпрос, и като констатация казах, обръщайки се към представителя на органите за поддържане на обществения ред. — Не се бойте, ще го накажа строго, другарю... — и бързо преброих сребърните звездички — другарю прапорчик — добавих впоследствие.

— Да, бил се е — потвърди прапорчикът. — И то жестоко.

— Да, жестоко, побойник такъв. Вече веднъж се занимавах с него — споделих със служителя от МВР. — Ще получи наказанието си в пълен размер.

— Не би трябвало — не се съгласи прапорчикът.

— Познавам си хората! А това, че вие лично го водите, също не е дреболия. — След тези думи предложих на прапорчика да седне.

Това решение явно не му хареса, огледа набързо командирската ми резиденция и вдигна натрупаните на един стол вестници и списания. Освободения стол предложи на Пешек.

Имат си свои наредби за обноските си с виновниците, рекох си аз и затова не възразих. Що се отнася до мен, аз не бих предложил стол на Пешек. Ще има време да си поседи и полежи в ареста.

— Да започнем отначало — зае се с въпроса прапорчикът. — След като редник Пешек свършил работата си в града, решил да изпрати едно момиче...

— Зузана Птакова — добави тутакси Пешек.

— Сега говоря аз и никой да не ме прекъсва — разпореди се прапорчикът.

Донякъде това ме засегна, тъй като в тази стая единствено аз имах правото да се разпореждам.

— Сега говори прапорчикът и никой да не го прекъсва! — С това дадох да се разбере, че тук само аз се разпореждам.

Редник Пешек обаче беше в едно такова състояние, при което нищо не можеше да го смуги. Че няма да го посрещна с отворени

обятия, навярно е разбрал още в момента, в който е установил, че няма да успее да се прибере навреме в казармата. И тъй, никой не прекъсна прапорчика, така че аз можах спокойно да изслушам цялата история за редник Пешек.

В инкриминираното време, точно така се изрази прапорчикът, редник Пешек и Зузана Птакова, ученичка от вечерния техникум, вървели към недалечното паркче. Покрай тях минал човек с обемиста чанта, който много бързал. Естествено, той е бил уверен, че в пощата ще го почакат, за да предаде парите от супермаркета, но знаел също така, че с всяка измината минута, с която закъснявал, служителките ставали все по-нелюбезни. Той бил доста далеч от нашата двойка, когато се разнесъл вик. Кратък и не много силен. Обърнали се и видели, че човекът, който преди малко минал покрай тях, лежи в прахта, а друг някакъв се спуснал да бяга с обемистата чанта под мишница. Редник Пешек мигновено се затичал подир него. Настъпила гонитба, при която си проличала по-добрата физическа закалка на преследвания. Преследваният навярно е забелязал това, защото в критичния момент хвърлил чантата, навярно предполагайки, че без чантата ще придобие скоростта на газела. Лъжливо предположение. Пешек догонил младежа. Боят не траял дълго. И от двете страни се нанасяли удари. Първо бил нанесен ударът, в резултат на който се появило прекрасно нашареното с цветовете на дъгата петно под окото на Пешек, а не след дълго бил нанесен и решаващият удар.

Започнали да се струпват хора. Впрочем, хората често се струпват, след като всичко свърши. Отвели управителя на супермаркета в болницата с леко сътресение на мозъка, младежа, който се опитал да открадне парите от дневния оборот, също отвели в болницата със строшена челюст.

— А редник Пешек и Зузана Птакова извикахме в управлението, за да се състави протокол — завърши разказа си прапорчикът. — Не успяхме да ви се обадим, че Пешек ще закъснее, та затова го водях. Боеше се, че ще го пратите в ареста, преди да ви обясни всичко.

— Ех, Пешек, как можахте да си помислите такова нещо? — казах почти бащински и погалих дангалака по рамото.

— Знам ли — промълви Пешек не твърде убедително.

— Бих изпил едно кафе — рече прапорчикът прозаично.

И двамата получиха по едно кафе.

Сутринта пристигнаха командирът на батальона и неговият заместник по политическата част. Потупаха Пешек по рамото. Получи отпуск извън гарнизона, макар че изобщо нямаше нужда. Ученичката от вечерния техникум беше местна жителка.

Затова пък аз имах нужда от домашен отпуск, за да разбера ще ме одобрят ли като жених. И тъй като войникът не трябва нищо да крие от началниците си, тутакси изказах желанието си.

— Да, добре — рече командирът на батальона и аз почувствувах радост и боязън едновременно. Радост, затова че заминавам, а боязън, защото не знаех как ще свърши. Верен на бащината ми поука, че човек никога не трябва да ходи някъде неочаквано и без да се обади, реших по телефона да оповестя Юцка за пристигането си. Но боейки се, че не ще успея да хвана следобедния влак, се отказах от намерението си.

ГЛАВА 7

След като дълго през нощта напразно звънях у Юцкини, стана ми ясно, че моето неоповестено пристигане е една от глупостите, които извърших вече няколко пъти в отношението си към Юцка. Но не, не ми бе съдено да узная, че е излязла да се поразходи из пражките улици и изпита удоволствията на живота. Самата тя ми отвори. Беше обаче доста изненадана. Не ме пусна да вляза. Готвеше се за държавен изпит и бе именно в онова състояние, когато човек си мисли, че колкото повече чете, толкова по-малко знае.

Прегърнах я. Навярно това ѝ е подействувало, защото се притисна нежно към мен. Опитвах се да удължа, колкото може повече този красив миг и да насоча мислите ѝ в друга насока. Но изведнъж забелязах, че гледа някъде над главата ми. Недоловимо се поизвърнах и всичко ми стана ясно. Нейният поглед бе насочен към часовника — беше вече полунощ. Набързо се измъкна от прегръдката ми.

— Извинявай, тази нощ трябва да мина още три въпроса. Иначе няма да успея.

Винаги съм имал благоговейно отношение към учебните въпроси, но сега само при споменаването им изпаднах почти в ярост.

— Трябва да поговорим. Много сериозно. Както никога досега — заговорих твърдо.

Погали ме по лицето по начина, който винаги ме превръщаше в кротко агънце.

— Нека оставим за друг път, Ежко Бежко. И разговора, и всичко останало. Много е късно.

— За това, което искам да ти кажа сега, никога не е късно — канех се да извадя най-големия коз. — Нещо повече, смятам, че сега е най-удобното време.

Не изглеждаше да очаква думите ми с особено напрежение.

— Вземи ме — изтърсих набързо това, което лежеше на сърцето ми. Тя ме хвана за ръката. И за да не стане някаква грешка, веднага добавих: — За съпруг.

Нейният ласкав, но малко нетърпелив поглед не се промени.

— Ще поговорим друг път, когато имаме повече време.

— Но това трябва да се реши по-скоро — мъчех се да не отлагам въпроса. — Скоро ще бъдат готови жилищните блокове. И ако аз кажа, че ще се женя, сигурно ще получа апартамент.

Ясно бе, че в най-неподходящия момент трябваше да решаваме най-парливиия въпрос.

— Ти, Ежко Бежко, сериозно ли мислиш, че ще дойда там да живея? Не помисли ли за това как ще завърша следването си?

Всичко бях обмислил до най-големи подробности и го споделих с нея. Аз ще подам молба за жилище, а тя ще остане тези няколко месеца, които остават до промоцията, при родителите си. В събота и неделя ще идва при мен. В нашия апартамент. След промоцията може да почне работа например в околийския съд. Няколко километра от поделението. Има редовен транспорт, по-редовен, отколкото от Вършовице^[1] до Вацлавския площад.

— Добре си го обмислил — оцени моя план тя. — С изключение на една дреболия. Аз не искам да работя в околийския съд. Вече ми обещаха място. Ще бъда юрисконсулт на едно предприятие в Прага. Следващия месец ще отида там да говоря с директора.

— Но аз искам да си при мен. Сега и завинаги.

— Точно сега не може, вече ти казах, а за това „завинаги“ ще поговорим утре. Нали ще ми се обадиш по обяд? — И започна леко да ме избутва към стълбите.

— Итка, ако сега ме изгониш, повече никога няма да дойда — отсякох заплашително.

Знаеше, че заплахите ми не бяха сериозни, и затова кротко ме погали по лицето. Но нейният натиск в посока на стълбите не отслабваше.

Само че този път аз наистина говорех сериозно. Изтичах по стълбите и се измъкнах от дома като мокра връв. Защо именно като мокра връв, не знам, но така се казва.

Оказах се на улицата. Леден вятър заплющя в лицето ми и без малко да вдигне шапката ми. След миг колебание тръгнах към дома. Чакаше ме не много дълъг път, бих могъл да го измина дори със затворени очи. Безброй пъти, винаги когато часовете ни завършваха в едно и също време, изпращах Итка по тези улички от гимназията до

дома. Сега всяка къща, покрай която минавах, ми напомняше за нея. Ето след малко ще навляза в уличката, на която за пръв път я хванах за ръка.

Естествено, тогава го направих много деликатно. Най-напред уж случайно докоснах ръката ѝ, с която носеше чантата си. Направи се, че нищо не е забелязала, но след малко прехвърли чантата си в другата ръка. Така ми даде простор за действия. Опитах да я докосна още веднъж. Пак уж случайно. После вървахме ръка за ръка. За мен като че ли не съществуваше светът. За нея навярно също. Но това съвсем не ѝ пречеше да дебне с изпитателен поглед дали някой познат няма да ни види.

Минах покрай храста, зад който няколко месеца по-късно на връщане от киното я целунах за първи път. Тогава ми се плачеше. Сега също. Само че тогава имаше епизод, защото при целувката Итка загуби обичата си. Напразно я търсихме в тъмнината и аз цяла нощ не можах да заспя от страх, да не би да се успя и да не отида на разсъмване пръв да потърся обичата. Намерих я и спечелих благоволенieto ѝ. Но как да спечеля благоволенieto ѝ сега?

И тъй, с меланхолично настроение стигнах до блока, в който живееха нашите. Погледнах към втория етаж, за да разбера, според това, кой прозорец свети, какво е положението въкъщи. Беше си същото, каквото бе години наред в късните съботни вечери. Светеше само в трапезарията. Това означаваше, че мама вече спи, сестра ми Ева най-вероятно е отишла на танцова забава, а татко гледа телевизия. За разнообразие отваря хладилника, току нещо напипва и го изядва. Въкъщи имаме специален израз за това — казваме, че татко пак нещо е надушил.

Внимателно отключих, събух обувките си и още по-внимателно, за да не събудя мама, се вмъкнах през антрето в трапезарията.

Както и предполагам, татко бе с пълна уста и като ме видя, набързо глътна залька си. Навярно е бил доста голям, защото леко се задави. Побързах да го тупна по гърба, но той се справи бързо с положението. После погледнах към екрана и установих, че в спортните новини предават за мача, резултатът от който бе известен още следобед. Това обаче никак не пречеше на баща ми и той наблюдаваше предаването с интерес.

— В хладилника има кренвирши — посрещна ме с тези думи той. Отказах, което в значителна степен го разочарова, защото загуби възможността да си хапне с мен.

— Би ми дузпата — побързах да въведа колкото се може по-скоро баща си в положението.

— Кренвиршите наистина са вкусни — не искаше да изпуска възможността си татко.

— Казах ти, че тя ми би дузпата — сметнах за необходимо да съсредоточа вниманието му върху това, което в дадения момент най-много ме вълнуваше.

Татко се замисли. Навярно дълбоко, защото дълго мълча. С овехтелия си халат, който преди години бе получил като коледен подарък, съвсем не приличаше на мъж, подир който до неотдавна се заглеждаше не една жена. Татко е подполковник и държи на униформата. И не само на униформата. Службата му е дала образование, благодарение на нея той има интересна работа и... жена. Запознали се, когато бил капитан, и той и до днес си мисли, че мама била очарована от униформата му. Разбира се, дълбоко се лъже. Мама още тогава е разбрала, че баща ми е истински мъж и би бил такъв дори без униформата.

— Татко — наруших мълчанието, което трая доста. — Но тя явно няма намерение да живее с мен в този гарнизон, където филмът започва едва когато хората се съберат, а в единствените две кръчми всеки си пие от своята халба.

— Ако не тя, друга ще дойде — събуди се баща ми от летаргичния сън.

— Но аз не искам да я загубя — уверих го аз и повиших глас, — и то само заради това, че съм попаднал в тази дупка, наречена твърде подходящо „Вълков“.

— Тук вече не мога да ти помогна — сви рамене баща ми.

— Трябва да се преместя по-близо до Прага. Или в самата Прага. Тя вече е получила назначение тук. А ти имаш връзки в управление „Кадри“, пък и другаде.

— Така че да оставим границата да я пазят само кучетата — скастри ме язвително той.

— Ще се намерят и хора, само аз да не съм, и най-важното — без нея.

Едва сега баща ми се разприказва нашироко за значението на моята работа.

— Политподготовка имам всеки вторник и петък — рекох и май сбърках.

Баща ми изключи телевизора и не само заради това, че завършиха спортните новини. Беше ясно, че не иска да бъде смущаван от нищо при разговора, който се канеше да проведе с мен. Но после изведнъж ме изгледа сурово и каза:

— Страшно ми се иска да ти зашлевя няколко шамара, ала вече е полунощ... Но ако не си събереш акъла в главата, и това ще сторя.

— Тръгвам. След малко заминава влакът ми — обидих се аз.

По всяка вероятност в полемиката сме повишили глас, защото майка ми цъфна на вратата.

— Иржичко, колко е хубаво, че си си дошъл. Ще ти постеля във всекидневната.

— Заминавам — отсякох. Дори не ме смутиха сълзите в очите й.

— Баща ти пак нещо е сбъркал — шепнеше тихо.

— Нашият Иржичек е на път да оплеска всичко — взе последен думата баща ми.

На излизане от дома трябваше да се промъкна покрай двойката прегръщащи се зад входната врата.

— Чупка, прибирай се вкъщи — обърнах се към женската половина.

— Ирко, откъде се взе? — попита Ева и се опита незабелязано да приглади косите си.

— Казах да се прибираш! — не се поддадох на братските си чувства.

— Ти също — не оставих на мира и мъжката половина на двойката. По-скоро момчешка, отколкото мъжка. При това ми беше съвсем ясно, че говоря така от завист. Онази обикновена, човешка, но отвратителна завист.

Изтичах до последната спирка на трамвая и седнах по-надалеч от пияния старец, който с качването ми във вагона изведнъж се оживи.

— Ела тук, генерале — опита се да ме накара да се приближа, за да ме чува, но след като разбра, че няма да му се удаде, той се понадигна, за да се домъкне по-близо до седалката ми. Но дали защото трамваят в този момент силно се разлюля, или защото старецът бе пил

повече, отколкото можеше да понесе организъмът му, опитът му излезе безуспешен. Той се тръшна отново на седалката и потъна в дълбок сън.

Лейтенант Прушек се учуди много, когато ме видя да се прокрадвам в тези ранни зори към леглото си. На всичко отгоре в стремежа си да стъпвам по-тихо взех, че бутнах нощната лампа.

— Май че много рано те е изгонила — подхвърли.

И докато му обясня, че Юцка вече не е Юцка, а юрисконсулт на световноизвестно предприятие и следователно хич и не мисли да обикаля с мен чешките и словашките земи, той отново заспа като агънце.

Аз обаче не можех да заспя. По някаква странна асоциация си спомних за майор Кноблех. Той сигурно има много познати... Аз ще го помоля да ми помогне да се преместя по-близо до Прага...

Събудих се едва в неделя следобед и пропуснах обикновения шницел с картофена салата. Реших да видя какво правят войниците и тръгнах към казармата.

[1] Вършовице — квартал на Прага. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 8

Близко до общежитието срещнах ефрейтор Малечек, механик-водача на моя танк. Беше тръгнал към града. Предпочитам, когато войниците ми са в гарнизонен отпуск, да се движат по трима. Този брой е предостатъчен, за да не изпаднат в меланхолия заради момичета, и твърде недостатъчен, за да извършат някоя голяма щуротия. Само че Малечек беше сам.

— Накъде, Малечек? — спрях го аз. Предпочетох бащинския тон.

— В кръчмата — отсече. На баща си едва ли би отговорил така.

— Знам, жаден сте — не се отказвах от бащинския си тон.

— Малко е да се каже жаден. Искам направо да се натряскам.

Това праволинейно откровение ме изненада. Порази ме и мъката, която зърнах в очите на ефрейтора.

— Рожден ден ли имате? — попитах.

— Не, помен — отговори. — След малко ще се навършат двадесет и четири часа от момента, в който узнах, че ми е била дузпа.

Намирисваше на произшествие.

— Запазете ми място — реших аз. — След малко ще дойда.

Разбрах, че никак не е въодушевен от моето решение.

— Пия бира с ром — сподели, за да ме накара да се откажа.

— Чудесно! — не оставих у него никаква надежда за усамотяване. Разделихме се. Той тръгна към кръчмата, за да запази място и да поръча бира с ром, а аз към казармата, за да видя какво правят войниците ми.

Макар че преваляваше сняг с дъжд, те играеха футбол. Но тъй като никой не искал да бъде съдия, решили да минат без него. Поради това играта загрубяваше — всеки момент все някой, накуцвайки, излизаше извън линията.

С удоволствие гледах безмилостната борба. Дори ми мина през ум да се включа и аз, но се сетих за ефрейтор Малечек, който се канеше днес да се напие, и напуснах игрището.

Малечек седеше в най-отдалечения кът. Явно наистина е мислил да се натряска. След като ме забеляза, насочи погледа си другаде, предполагайки наивно, че няма да го открия.

— Ето ме и мен. — При тези думи седнах до него.

Поглеждайки сметката, установих, че вече е успял да обърне две бири и два рома. Бе поръчал и за мен. Отначало мислех да откажа, но после стигнах до извода, че така не се повежда доверителен разговор.

Отпих от бирата, после затворих очи и изпих рома. Положих доста усилия, за да не направя гримаса на отвращение. Не, не съм въздържател, но просто не понасям рома.

Малечек явно не забеляза моето отвращение от рома, защото ме погледна одобрително и побърза да ме последва. После поиска да поръча още бира и ром.

— Малечек, за мен по-добре без ром — опитах се да предотвратя катастрофата.

— Без ром това сладниково пиво не струва нищо — каза с презрение.

— По-добре да поръчаме вино — бранех се със зъби и нокти.

— Виното е скъпо и няма да е достатъчно — отговори.

— Можем да си поръчаме колкото искаме за моя сметка — уверих го аз.

Това го накара да се съгласи.

Без да обръщам внимание на изненадания поглед на сервитьорката, която не бе свикнала тук хората да си поръчват вино, поръчах бутилка червено.

— Как върви рационализацията ти? — започнах да реализирам стратегическия си план.

— Рационализацията ли? — попита напевно. Но очите му светнаха, което говореше, че съм на прав път. — Вие знаете ли нещо за това?

— Зная. От лейтенант Прушек, но някои неща не ги разбрах. Трябва да ми обясните.

Не беше нужно повече да го подканвам. Взе салфетката, която беше сложена под бутилката, извади от джоба си химикалка и започна да чертае някаква сложна схема. Мина половин час, през който той нито веднъж не пийна. През следващия половин час ми обясняваше сложната схема. Разбира се, не съвсем добре — успях да разбера само,

че става въпрос за някакво допълнително устройство към стрелковите тренажори.

По време на обяснението също не пийна. Аз пийнах, но съвсем малко.

— Малечек, каква е? — попитах точно когато ми обясняваше функцията на някаква част.

— Стоманена — отговори. — От благородна стомана.

— Нямам предвид тази част — обясних аз.

Изведнъж изчезна спокойствието.

— Може би искахте да кажете каква беше — отсече злобно. — Излишно е. Аз съм в отпуск, тоест почти свободен човек, така че на командира си мога да отговарям на въпросите само когато пожелая. А аз не желая, разбирате ли, другарю лейтенант, изобщо нямам намерение да говоря за нея.

— На мен Юцка също ми би дузпата — опитах се да спася положението.

Първо прояви интерес към думата Юцка.

— Името ѝ е Итка и следва право. Някога след първия държавен изпит студентите по право са носели титла юц^[1] и затова я наричам Юцка. Собствено, наричах я. Сега вече едва ли ще имам тази възможност.

Едва сега думата Юцка му хареса истински. На човек винаги му харесва повече това, което разбира.

— Вие сте добре — каза Малечек. — По вас си пада продавачката от нашата лавка, не сте ли забелязали?

Разбира се, че бях забелязал.

— Откъде знаете? — попитах го.

— Всички знаем, цялата рота. Това ви прави чест. Какъв командир ще сте, ако жените не тичат подир вас. Нехаресваните мъже придобиват чувство за малоценност и стават гадни.

— Значи аз не съм гаден, така ли? — подпитах не съвсем остроумно.

— Гаден сте, но някак си по-другояче. Понася се.

Поклатих замислено глава и вперих поглед в него.

— Малечек, лавкаджийката е хубава, но Юцка си е Юцка.

— Разбирам ви. Всеки си има по една Юцка, която никоя не може да замени. И разбираме това, когато я загубим. — От кандидат-

пияница Малечек се превърна в достъпен събеседник.

— Кажете тогава каква е вашата Юцка — използвах случая.

Този път Малечек нямаше нищо против сегашното време на глагола „съм“ и каза нещо много красиво:

— Като тази част, другарю лейтенант. От благородна стомана.

Това бяха думи, достойни за поет.

— И моята Юцка е като от благородна стомана — повторих сравнението.

Малечек отпи голяма глътка и започна да ми разказва за кранистката, която винаги внимавала много и спускала отливките в машината му като на възглавница. Разказа и за това колко хубаво било в стаичката ѝ, когато успявал да се вмъкне в интерната.

В замяна на това аз също му разказах колко хубаво сме прекарвали в стаичката на Юцка, когато е нямала изпити, и то не само когато родителите ѝ отиваха на вилата, но и тогава, когато загасваха телевизора и се прибираха в стаята си.

Изпихме бутилката и решихме, че няма да оставим нещата такива каквито са, че не ще позволим нито на Юцка, нито на кранистката да ни изоставят напълно.

Аз дори предложих на Малечек да замина при кранистката и лично да ѝ кажа, че не си знае късмета.

— Не мога да позволя такова нещо, другарю лейтенант. Това е моя лична работа и сам ще си я уредя. А ако разбере, че около нея се е завъртял някой суинг, ще го направя на кайма.

Сметнах решението му за правилно, с изключение на каймата, и го уверих, че за тази цел ще му ходатайствувам за домашен отпуск.

Към казармата тръгнахме в най-добро настроение. По пътя Малечек поиска да ми бъде кум. Побързах да предложа и аз същото. В този момент Юцка и кранистката изобщо не представляваха проблем за нас. Стигнахме до извода, че щом нещо решат едни истински мъже, нищо не е в състояние да им попречи. Дори и жени от благородна стомана.

Тъкмо когато откъм клуба прозвуча сигналът за вечерна проверка, аз вече съпровождах ефрейтор Малечек до леглото му. Боях се, че може отново да отиде да пие бира с ром. Напрасно. След няколко минути заспа като агънце.

Излязох от портала на казармата с добро чувство в душата. Пред мен стоеше лавкаджийката и ми се усмихваше мило.

— Утре ще получа кутии „Спарта“ — съобщи тя. — Отбийте се сутринта, мога да ви дам цяло кашонче.

Уверих я, че ще се отбия.

— А какво ще правите сега? — попита тя. — Вечерта е толкова приятна.

Рекох си, че наистина си е изгубила ума по мен, щом смята този студ за приятен. После ѝ казах с издайнически тон, че утре имам занятие с подчинените ми командири, вдругиден политподготовка, така че изобщо не мога да мисля за никаква приятна вечер. Трябва да се подготвя.

Обиди се и тръгна към градчето. А аз към общежитието, за да напиша писмо на Юцка и да ѝ кажа, че вчера може би малко съм попрекалил, но ако позволи, след като издържи изпита, ще отида да я видя.

[1] JUC — juris ustriusque candidat — кандидат-юрист с университетска диплома. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 9

Майор Кноблех дойде лично да провери как върви занятието с подчинените ми командири. За щастие мина добре. Аз се бях горе-долу подготвил, момчетата ме слушаха с интерес, после задавах разумни въпроси, а не такива, от които да личи, че се опитват да проявяват на всяка цена активност пред проверяващия.

Командирът на втори взвод младши сержант Вopatек направи съвсем реално предложение по организацията и подготовката за стрелбите. Искаше ми се да го прегърна, но вместо това само строго отбелязах, че ще помисля по въпроса. Исках да оставя у Кноблех впечатлението, че всеки ден в ротата ми постъпват най-малко тридесет такива предложения.

Командирът на танк младши сержант Пехачек излезе с предложение за опростяване работата при миенето на техниката. Предложението беше много хубаво и аз веднага подчертах това. Забелязах, че майор Кноблех одобрително кима с глава. Чувствувах, че момчетата долавяха моята тайна война с майора и се опитваха да ме подкрепят.

Виждаше се, че и останалите трескаво мислят какви предложения да направят в случая, затова използвах краткия миг тишина и приключих занятието. И без това предложенията бяха достатъчни. Иначе със своята разпаленост момчетата можеха да объркат всичко.

Вървах подир майор Кноблех към моята канцелария, където трябваше да изслушам заключението му. Той някак си не бързаше да направи оценката си. Явно беше малко объркан, по простата причина че не откри нито един недостатък. Поиска ми цигара и се замисли. Едва след малко на лицето му се появи нещо като усмивка. Все пак беше открил грешки. Упрекна ме, че няколко пъти съм казал вместо двеста двесте и съм допуснал по време на занятието да бъдат затворени прозорците, което водело до сънливост у хората. Светкавично си направих самокритика и обещах да се коригирам.

Майор Кноблех допуши цигарата си, но не бързаше да си тръгне. Едва след малко разкри главната причина на своето посещение.

— Пиеш с войници в кръчмите. Ако не престанеш веднага, това ще действа развращаващо на подразделението — стреляше по мен с думи и тъй като говореше на „ти“, разбрах, че ще ми говори дълго. — Напил си се с ефрейтор Малечек. На връщане сте вървели под ръка.

Не знаех какво да отговоря. Иди, та обяснявай на майор Кноблех, че бяхме под ръка само в момента, в който си обещахме да бъдем кумове един на друг.

Най-после намерих сили да възразя.

— По принцип не пия с войниците си. Нито по кръчмите, нито другаде. А ако това се е случило, то е единствено, за да му въздействам възпитателно. В този случай не може да се говори за пиене, а за индивидуален подход към хората. А той е много важен. Или може би греша?

— Чакай, чакай — прекъсна ме той. — Кажй колко изпихте?

— Три бири, три рома, една бутилка вино — съобщих точно. Сметката запомних добре. — И при това по равно — добавих. Разбира се, това не беше точно така, но не исках да утежнявам положението на Малечек.

— Виждаш ли? И това ти наричаш индивидуален подход — Кноблех бе в силата си.

— Да, несъмнено — държах на своето.

Не беше съгласен с мен и започнахме да се препираме. Все за едно и също. За отношенията между командир и подчинени, за това, дали разговорът на чаша бира може да се приеме като индивидуален подход към хората, дали командирът трябва да се интересува от това, че войникът е изоставен от момичето си и т.н., и т.н.

Кноблех беше ту язвителен, ту ироничен, ту ми подвикваше. Аз бях слабо наежен. Наистина само дотолкова, доколкото може да си позволи един новак пред стар и опитен офицер.

— Нека разгледаме още веднъж „изходното положение“ — опитах се да внеса известна системност в спора.

— Правилно, да започнем оттам, когато сте отишли в кръчмата — не долови Кноблех специалния термин.

Великодушно му простих незнанието и продължих:

— Срецам войник в отпуск и той ми се доверява, че отива да се напие, защото момичето му го е изоставило. Според вас какво трябваше да направя?

— Да му вземеш книжката и да го върнеш обратно в казармата.

— И вие си мислите, че утре този войник пак ще ми се довери?

Забелязах, че нещо се двоуми.

— Да кажем, че си прав и че наистина е трябвало да поговориш с него. Но дори и тогава не е трябвало да отидеш с него в гостилницата.

— Но къде, за бога, трябваше да отида с него?

— На разходка. Да кажем край потока.

— Но той не искаше да ходи край потока — наежих се още повече аз.

Точно в този момент в канцеларията ми влезе лейтенант Вълчек. Майор Кноблех се хвана за него като удавник за сламка.

— Вълчек, обяснете на Хоушка дали е правилно командирът да ходи с подчинените си в кръчмата.

Вълчек разбра, че не трябва да се хваща на тази въдица.

— Зависи от обстоятелствата — мъдро направи завой към диалектиката.

— Правилно, зависи от обстоятелствата — побързах да му се притека на помощ.

— Обстоятелствата са съвсем ясни — констатира началникът на щаба на батальона. — Три бири, три рома, една бутилка вино. Малко ли е това?

— На колко души? — попита Вълчек, като отново прояви своята прозорливост.

— На двама — побързах да отговоря в стремежа си да отхвърля евентуалното подозрение, че съм изпил всичко това сам. Погледнах Вълчек с обнадеждени очи.

— Не е много, но не е и малко — продължи да мъдрува той.

После спокойно и последователно обясних как са се развили нещата. Майор Кноблех ме прекъсваше само от време на време. Когато говорех за момичетата от благородна стомана, не ме прекъсна нито веднъж и само кимаше с глава.

Завърших и двамата с Кноблех чакахме да чуем становището на Вълчек.

— Най-висшият критерий за истината е практиката — заяви след кратко размишление. — Практиката ще покаже.

Даже и майор Кноблех не бе в състояние да обори класиците, така че се разделихме, общо взето, помирени. Аз обаче бях сигурен, че първия фал на ефрейтор Малечек началникът на щаба на батальона ще стовари на моя гръб с всичките му допълнения.

При сбогуване лейтенант Вълчек ми подаде ръка по начин, който изразяваше възхищение от това, че не съм се предал, но и опасение, че в края на краищата всичко ще се обърне против мен. По свой навик майор Кноблех се ръкува с мен благосклонно.

Често бях чувал и чел, че някой се ръкува с някого благосклонно, но можах да си представя това едва когато се запознах с майор Кноблех. Най-напред той вдигаше ръка на височината на челото си, а после я оставяше свободно да се спусне до кръста. В това положение той намираще ръката на другия, стисваше я не много силно и започваше да я разтърсва. Три пъти нагоре до височината на гърдите и три пъти надолу. През това време ръката на другия неприятно овлажняваше и човекът искрено се радваше, когато свършваше ръкостискането.

След като Кноблех и Вълчек излязоха от канцеларията ми, аз отидох в парка. Момчетата работеха като луди — и не само за да ми доставят радост.

Повиках настрана младши сержант Вopatек.

— Предложението ви за подобряване на организацията на стрелбите е наистина хубаво — похвалих го. Това го поласка. После сподели, че за това вече се е посъветвал с лейтенант Прушек. Изведнъж се свих в черупката си. След като поразсъждавах малко, прецених, че преди да предприема нещо, най-добре ще бъде и аз да се съветвам с Прушек.

Когато вечерта се прибрах в нашия общ апартамент, лейтенант Прушек вече лежеше в леглото и върху дъската, която му служеше за подложка, си правеше конспект за занятието с техниците на ротите.

— Страшен аромат — посрещна ме с тази не твърде логична констатация.

Мина малко време, докато носят ми, свикнал с мириса на моторното масло, зарегистрира другия, много по-приятен мирис.

— Откъде се е взело това? — попитах, когато зърнах голямата кутия за обувки, навярно дамски ботушки, завързана с червен ширит. На капака бе написано моето име.

— Изпратил го е някакъв войник. Вътре навярно ще намериш посвещението или визитната му картичка.

Развързах ширита и отворих капака. Усмиваше ми се едно чудесно парче пушено месо. Доста голямо и доста добре опушено. Приятният мирис се засили дотолкова, че дори и съквартирантът ми не издържа и застана до мен.

Не намерихме нито посвещение, нито визитна картичка.

— Все пак много мило внимание — рекох, извадих джобното ножче и грижливо го изтрих в якето. — На по-тънки или на по-дебели парченца да го нарежа?

— Струва ми се, че не трябва да бързаш да го режеш — сви нерешително рамене Прушек. — Не знаеш от кого е и какво ще иска за това.

— Нали каза, че е от някакъв войник. По всяка вероятност момчето иска да благодари на своя добър ротен командир.

— Само че този войник утре ще дойде да ти иска отпуска. Или ще се върне не навреме от отпуска. А когато поискаш да му се скараш, той невинно ще те попита дали ти е харесало пушеното — пророкуваше моят съквартирант.

— Не вейдай — възразих. — Може би някой го е изпратил с добро чувство, а не за да ме подкупва.

— И това е възможно — съгласи се той. — Въпросът е обаче, че ти все още не знаеш това със сигурност.

Затворих ножчето и го пяхнах в джоба си. После затворих кутията и я оставих на прозореца.

— Е добре, какво да правя с пушеното? — попитах доста безпомощно.

— Нищо. Навярно дарителят по някакъв начин скоро ще се обади — отговори и отново зае хоризонтално положение до своя конспект.

След като се измих, си легнах и аз. Но от пушеното на прозореца идеше такава приятна миризма, че не можех да заспя.

— Лекарите твърдят, че не е хубаво да си лягаш с пълен стомах — не можех да не споделя с Прушек чувствата си. — Но аз спя най-

добре, когато здравата съм се накльопал.

— Това е индивидуално — каза Прушек. — И аз най-добре се наспивам с пълен стомах. Но при това трябва да имам чувството, че съм ял от своето.

Сговорно преместихме кутията от прозореца върху гардероба до вратата, като при това я покрихме с вестници.

На следващата вечер пред нашето общежитие бе спряло рено двадесет.

— Вие ли сте лейтенант Хоушка? — попита ме някакъв мъж целият във велур, като се започне от обувките, та чак до шапката. — Инженер Незбеда — представи ми се той, след като се увери, че аз съм лейтенант Хоушка. — Дойдох да питам за сина си.

— Средна работа — съобщих на велурения инженер. — Често го „гоня“, но не може без това. В последно време пък няколко пъти го похвалих. Така че оставете на мен. Мисля все пак, че от него ще стане танкист. Макар и с малко зор.

Изведнъж обаче ми се стори, че бащата никак не се интересуваше от това, дали синът му ще стане танкист, или не.

— Военната служба на сина дойде не навреме — сметна за необходимо да подчертае той. — Преустройвам вилата, а без сина не върви. Нали знаете колко трудно се намира работна ръка. Ще се оправя само ако Владко идва в събота и неделя да ми помага.

— Службата обикновено идва не навреме. И ми е напълно ясно, че трудно се намира работна ръка.

Навярно лошо ме разбра, защото се зарадва.

— Знаех си, че ще се разберем — каза той.

Аз пък разбрах кой е изпратил пушеното.

— Вилата е хубаво нещо — започнах. — Навярно там имате и помещение за опушване на месо.

— Комфортно — потвърди инженерът. — Ако дойдете някой път, ще ви покажем как се опушва месо.

— Другарю инженер, аз много обичам домашно пушено, но да си е от моето. В тукашния магазин също понякога получават. Така че ще отскоча да взема кутията, а вие ще си я отнесете у вас.

— Не зная за каква кутия говорите — правеше се на ударен бащата.

— Един момент — рекох и изтичах. Мигновено се върнах.

— Моля, вземете си я. Тя е ваша.

Инженерът отказа да вземе кутията. Никога не я е бил виждал. Изказа предположението, че може да е от някоя моя обожателка.

— Аз ще се справя с положението — отсякох, след като вече ми бяха омръзнали пазарлъците му.

— Мога ли следователно да очаквам Владко в събота? — обясни си неправилно поведението ми инженерът.

— Някоя събота, да! — успокоих го. — Не е чак толкова лош войник, че да не получи нито веднъж домашен отпуск.

Инженерът включи мотора и без да се сбогува, потегли. Аз се върнах с кутията в общежитието. Поставих я отвън на прозореца и вече мислех какво да правя с пушеното. Без малко да взема нерудовско решение: да го нарежа на парченца и тайно да ги напушам едно по едно по пътя към казармата. Но хрумването на Прушек беше по-добро.

Сутринта построих ротата. По лицата на войниците се четеше въпросът, „какво ли пак е намислил?“. Поговорих с тях първо за обикновени неща и ги упрекнах, че в парка няма порядък. После наредих да ми подадат кутията и я отворих.

— Получих, не зная от кого, ето това пушено месо — поех въздух, сякаш имах намерение да говоря продължително. — Мисля, че няма да откажете да си хапнете. Аз не обичам пушено. — При това незабележимо наблюдавах редник Незбеда. Той обаче не мигна.

— Навярно е развалено, затова ни го дава — обади се някой полугласно. Стори ми се, че е редник Пецка, но не бях уверен и предпочетох да не обръщам внимание на казаното.

— Другарю лейтенант, позволете да кажа нещо по същина — поиска думата младши сержант Метелка.

— Говорете — разреших. — Но знайте, че това не е събрание.

— Искам да кажа, че за пет или шест души месото е множко, но за цялата рота пък е малко. Все едно за петима кози крак.

— Тогава хвърлете чоп, но главното е да ми се маха от очите — ядосах се.

Готвех се да дам вече „свободно“, но се сетих за още един съвет на лейтенант Прушек.

— Кажете на господата родителите си, че не приемам подкупи. Самите вие също имайте предвид това — коригирах своя пропуск. Едва сега се разпръснаха.

— Какво направихте с месото? — попитах на другия ден Метелка. Не устоях на любопитството.

— Хвърлихме чоп между взводовете.

— Кой спечели? — не се сдържах.

— Първи взвод — отговори, но като че ли при това леко намигна с едното око.

Не след дълго лейтенант Вълчек дойде при мене.

— Въпроса с пушеното си разрешил знаменито. Някои родители правят това с огромно желание. Горко на този командир, който се хване на въдицата им.

— Да не съм вчерашен. И през ум не ми е минавало такова нещо — казах категорично и наистина мислех така. В този момент аз изобщо бях забравил заслугата на Прушек. — Но откъде знаете за тази история — поинтересувах се аз.

— Момчетата ми се оплакаха, че Метелка при хвърлянето на чоп шмекерувал. Направил така, че да спечели неговият взвод.

— Тая афера май няма край — завайках се аз. — Сега пък трябва да разследвам шмекериите им.

— Остави ги — посъветва ме другарски. — Не е важно кой е изял месото. Главното е, че не си го изял ти.

Падна ми камък от сърцето.

— А хубаво ли беше пушеното? — попита Вълчек на тръгване.

— Да — потвърдих. Навярно съм го казал така жално, че той добави:

— Ела някоя вечер у дома да опиташ от моето.

ГЛАВА 10

Още в четвъртък ефрейтор Малечек ме помоли да уредя да получи домашен отпуск. Заяви, че искал да оправи работата.

— Добре — съгласих се, без да ми мигне окото, на инат на майор Кноблех. Въпреки това сметнах за нужно да му дам необходимите наставления.

— Откажете се от намерението да правите на „кайма“ противника си. Дори и по отношение на жените ние трябва да прилагаме демокрацията. Щом не е доброволно, по-добре хич да не е.

— Знам — съгласи се той и помоли да го освободя.

Седнах да оценявам дисциплината в ротата радостен, че най-после може би ще има миг спокойствие. Мигът беше кратък.

Вратата на канцеларията ми се отвори широко и на прага цъфна баща ми. Скочих от стола... и замръзнах в тази поза, защото зад него стоеше един старши лейтенант от щаба на полка и аз не съумях набързо да реша как да постъпя в негово присъствие. Дали да рапортувам, както се полага пред подполковник, или да поздравя „Здравей, баща ми!“. Същевременно светкавично ми мина през ума, че последния път се разделихме с него не твърде любезно.

Татко забеляза смущението ми, поблагодари на старши лейтенанта за съпровождането и едва тогава затвори вратата. Тогава казах „Здравей, баща ми!“, но не прозвуча много сърдечно.

— Бях в командировка в този край, та рекох да се отбия. Да видя как живееш, как ти върви работата. Бях при командира на полка и той ми каза, че е доволен от теб.

— Сигурно ме познава само по книга — предприех предпазлива тактика.

— Справял си се — татко не искаше да си разваля доброто настроение от похвалата. После изпитателно ме погледна и надзърна в книжата, които лежаха на масата ми. — Аз обаче не съм много доволен от теб. Добрият командир не кисне в канцеларията си. Той е сред

войниците. А освен това си и лошо обръснат — превърна се татко отново в подполковник.

— Тези бумажки не съм ги измислил аз, а някой като тебе от висшестоящите. А за това, че в лавката са се свършили ножчетата, също не съм виновен — отговорих рязко на баща си. Разбира се, на един подполковник не бих отговорил така.

— Ела да ми покажеш стаята си — не обърна внимание на хапливите ми думи. Но го каза с тон, изключващ всякакво възражение от моя страна.

Благодарение на това че Прушек трябваше да излезе по-късно от мен, в нашия (както твърдахме временен) дом бе подредено.

— Истински интерхотел — похвали ни татко. — Когато аз бях лейтенант, нямаше такова нещо. — После попита: — Кое легло е твое?

Неохотно посочих по-добре постланото. Естествено, то бе на Прушек.

— Днес имам много работа — опитвах се да приключа набързо с гостуването.

— Аз също — каза баща ми и в пълно отрицание на това седна до масата. С ръка посочи мястото до него.

— Искам да ти кажа защо дойдох — наведе се към мен, след като бяхме седнали.

— Да видиш как живея и как ми върви работата — казах дистанционно.

— И освен това да ти кажа, че последния път майка ти беше права, като каза, че нещо съм сбъркал.

— Всеки понякога бърка — великодушно приех извинението му. — И на мен ми се случва.

— След полунощ губя търпение — продължи баща ми да се самобичува.

— Аз понякога губя търпение дори преди обяд — бях все така великодушен. Но едва го казах и разбрах, че прозвуча малко двусмислено.

Татко мигновено долови това и заговори много по-войнствено, отколкото навярно е искал.

— Но по отношение на същественото не си вземам нито една дума назад. Надявам се, разбираш кое аз смятам за съществено.

— Съвсем точно — уверих го аз. — Няма да пазят границата само граничарските кучета. Затова са нужни и хора. И ако някой си мисли, че може да изклинчи само защото баща му работи в министерството, много се лъже.

— Не бих казал, че го изрази съвсем точно, но важното е, че си ме разбрал. А сега можем да тръгваме.

Сега обаче аз пък не бързах.

— А това не засяга ли моята Итка? Тя също има отношение към въпроса.

— Разбира се, че има. Но ако е толкова добро момиче, както твърдиш, и наистина те обича, сама ще стигне до правилния извод.

— Командирът на полка ти е казал вече, че умея да се справям. И аз наистина ще се справя. Дори и ако тя не стигне до този според теб правилен извод. Дори и да не ми помогнеш — заявих самоуверено.

— Дано да е така — въздъхна татко, стана и подаде ръка. После излезе с чувството за виновност, че е загубил част от служебното си време по личен въпрос.

А може би въпросът съвсем не е чисто личен? Кой са всъщност лични и кои обществени въпроси? Не е ли често обществен въпросът, който ние смятаме за личен? Може ли да се направи точна разлика в това отношение?

Тези именно въпроси се въртяха в главата ми, докато вървах към ротата. Там ми съобщиха, че на портала имам посещение.

— Ама че посещения днес — изругах и веднага се засрамах. Нима идването на татко, който искаше да поговори със собствения си син, може да се нарече посещение.

Девојката, която стоеше на портала, освен че беше нисичка, но явно не спазваше и никакви диети. Имаше чудесна черна коса, която падаше на раменете ѝ. В първия момент ми се стори позната, но колкото и да напругах мозъка си, не се сетих.

— Добешова — представи се девојката. — Отрядна ръководителка от пионерската организация в деветокласното училище във Вълков. Узнах, че не искате да пуснете в събота груповия отговорник ефрейтор Душек на пионерското състезание по ориентиране. — В гласа ѝ прозвучаха нотки на официалност и възмущение от това, че има хора, които не дооценяват значението на

пионерската организация за военно-патриотичното възпитание на подрастващото поколение.

Това обаче не ме смути, защото тъкмо в този момент аз се сетих откъде познавам девойката, която се държеше толкова официално с мен.

Тя доста нашироко ми разказа как ефрейтор Душек умее добре да се ориентира на местността и че състезанието във всички случаи ще се провали без него.

— Да, наистина добре се ориентира — съгласих се с нея аз — и на местността, и иначе. Но в събота няма да го пусна. И не само тази събота. Ще намеря някой друг от моите войници за пионерски ръководител.

— Моля ви, недейте — изхлипа тя и в гласа ѝ не остана ни следа от официалността. Положи доста усилия, за да не се разплаче. Веднага обаче се окопити.

— Ще трябва да се обоснове, другарю лейтенант. И не само пред мен. Ефрейтор Душек е отличен пионерски ръководител, с голям опит и чудесен момък.

— Уважаема другарко Добешова — започнах, съзнавайки превъзходството си, като при това се почувствувах безкрайно остарял. — Изобщо не се съмнявам, че има голям опит. И наистина не е лош момък. Но решението си не ще отменя.

— И не искате да се обоснове — стрелна ме злостно, но една голяма сълза я разобличи, че се преструва. Всъщност в душата ѝ се надигаше не злоба, а болка, излъгана надежда и цялото това преплетено кълбце от чувства, което наричаме любов.

А аз отново си спомних за Юцка... и предпочетох да се обърна с гръб към момичето. Нима е изключено на този твърдоглав лейтенант също да се размекне сърцето?!

— Защо да не искам да се обоснова — казах след малко вече съвсем спокоен, тъй като намерих правилното решение. — Само че не мога да се обоснова. Нито пред вас, нито пред когото и да било. Това е военна тайна.

— Военна тайна — зашепна тихо, с ужас и безнадеждност. Навярно бе разбрала, че щом е военна тайна, нищо не може да се направи и пожела да си тръгне.

Редник Кочка, който бе дежурен на портала, после разправял наляво и надясно, че като си тръгнала, тя сърцераздирателно се разплакала, защото кой знае какво съм ѝ казал. Но да наказвам редник Кочка бе под достойнството ми... Аз си знам работата... А що се отнася до онова преплетено кльбце от чувства, мисля, че с него не трябва да си играем...

Веднага след занятието наредих да повикат стрелеца мерач на моя танк ефрейтор Душек.

— Беше тук — съобщих му доста неопределено.

— Какво се е случило? — реагира подплашено.

— Каза, че сте чудесен момък, с голям опит и с още по-големи ориентировъчни способности.

— И заради това е пристигнала чак от Моравия? — учуди се Душек.

— Не пристигна, а дойде, от Вълков. Отрядната ръководителка.

— И вие какво ѝ казахте? — попита.

— Казах ѝ, че на никакво състезание по ориентиране няма да ви пусна и ще намеря друг пионерски ръководител.

— Подготвихме цял месец това състезание.

— Зная. На местността и на лунна светлина. И никак не бих се учудил, ако през време на тази усилена дейност сте забравили да ѝ кажете, че имате годеница в Моравия.

Забелязах, че Душек би предпочел да излезе от стаята. С готовност му разреших. Но когато долових въпросителния израз на лицето му, реших да не го оставям без отговор:

— От общежитието се вижда пътеката към гората, дори без да иска човек. А Добешова не е момиче, което може да остане незабелязано — разкрих източника на своята информация, за да не си мисли бог знае какво.

След това не исках повече да задържам ефрейтора. Да се каже, че беше весело, не, не беше. Но дали аз не сбърках, дали не се намесих неуместно в един чисто личен въпрос? Ами ако това си е негова и нейна работа? Чисто лична? Кой ми бе дал правото да се намесвам?

Нещо вътрешно обаче ми подсказваше, че съм прав.

А нима баща ми не е прав?

ГЛАВА 11

От четвърт час насам ротата бе на пътеката с препятствия и според моя личен план трябваше и аз да бъда там. Вместо това слушах в канцеларията си вайкането на младши сержант Пилначек, че му било много трудно да състави и предложи ведомостта за постовете и дежурствата и че какви ли не приказки чувал от момчетата, че покровителствувал приятелите си. После занарежда на кого от момчетата липсвала ризата или някоя друга вещ.

— Няма нищо — прекъснах вайкането му. — На един липсва, на друг е в повече. Те ще се разберат. А що се отнася до постовете и дежурствата, няма как, не можем да наемем други хора. Затова най-добре да отидем да се поразкършим. Хайде!

Вдигна въпросително вежди.

Отдалеч установих, че на пътеката с препятствия някак си не гъмжи от народ. По-точно казано, гъмжаха само трима. Редник Залабак, стокилограмовият Кочка и редник Клечка. Останалите седяха кой къде намери.

— Какъв е този цирк? — нахвърлих се неуставно върху Метелка, след като той изкомандува „Стани!“ и ми рапортува.

— Всички я преодоляха. С изключение на тези тримата. Затова сега работя с тях индивидуално — бях уведомен.

— Но как? — не се задоволих с това.

— Съгласно нормата — доложи Метелка.

— Има различни норми. За „отличен“, за „добър“, и тъй нататък — помогнах му аз. — Ако не греша, поехте обещание за отличен взвод — подхвърлих хапливо.

Налагаше се да взема твърдо командирско решение. Избрах най-твърдото.

— Хайде, още веднъж, и то всички. Първо аз, взводните командири и вие — обърнах се към изпълняващия длъжността прапорчик младши сержант Пилначек, който все още стоеше до мен. — После останалите.

Започнах пръв и доста самоуверено. В училището бях един от най-добрите при преодоляването на пътеката с препятствия. Но не минаха и двадесет секунди и аз разбрах, че вече не е така. Прасците ми станаха на желе, стомахът ми опасно се надигаше към гърлото. Трябваше да напъна последни сили, за да разбера накрая, че съм изпълнил нормата за „добър“. Метелка също. Все пак за него това бе прилично постижение, като се има предвид, че като висшист много-много не е спортувал, а в казармата е отскоро. Командирите на втори и трети взвод изпълниха нормата за „отличен“ и веднага ми дадоха да разбера, че съзнават превъзходството си. Не ми оставаше нищо друго, освен да заема скромна поза, но в себе си реших, че това няма да го оставя така.

Бе истинско зрелище да гледа човек как Пилначек преодолява пътеката с препятствия, или по-добре казано, как пътеката преодолява него.

После започнаха останалите. Атмосферата бе напрегната, като че ли въпросът бе на живот и смърт. Всеки, на когото поне малко позволявах силите, искаше да бъде по-добър от мен. Най-слабите се опитваха поне да се изравнят с мен. Трябва да призная, че успявах. Няма значение, че от време на време на някое от момчетата му се обръщаше стомахът.

Не ми беше обаче съдено да догледам тази драма докрай. Появи се помощник дежурният по рота, за да ми съобщи, че трябва незабавно да се явя в медицинския пункт при майор Кноблех.

— В медицинския пункт или при майор Кноблех? — попитах доста кисело.

— В медицинския пункт при майор Кноблех — твърдеше той, макар че и на него не му беше ясно каква връзка има майор Кноблех с медицинския пункт.

Тръгнах следователно към медицинския пункт. Явно заповедта ми е била предадена точно, тъй като майор Кноблех ме чакаше на прага.

— Ужас — започна той, без да ми даде възможност да рапортувам, както трябва. — Това може да се случи само във вашата рота!

Не разбрах какво точно може да се случи само в моята рота, но не бързах да задавам въпроси. Съвсем сигурно щях рано или късно да

разбера.

Стояхме в помещението с леглата. При нас беше и дипломираният лекар младши сержант Балцар, заместващ главния лекар на частта. Бе съответно много изплашен. Но идването ми прие с голямо облекчение, тъй като щях да поема част от отговорността в тази бъркотия. Няма нищо по-страшно от това да отговаряш сам за нещо.

Шестимата войници, които лежаха в медицинския пункт в този момент, бяха облещили стресната очи.

— Едва от няколко дни капитан Боска е на стаж в болницата и веднага е настъпило истинско разложение — продължаваше майор Кноблех. — Къде е? — попита.

Доктор Балцар посочи към празното легло в ъгъла на помещението. Все още нищо не разбирах. Но за майор Кноблех това бе достатъчно. Хвърли се на земята и по корем запълзя под леглото.

— Ах, тоя уличник, как ме ритна в носа — завайка се след няколко секунди.

Веднага след това се чу детски писък.

Момченцето, което майорът измъкна изпод леглото, беше на около две годинки. Имаше къдрава черна като гарван коса, прекрасни бели зъби, макар и не всички, и се държеше войнствено. От време на време се опитваше да ритне майора в коляното.

Младши сержант доктор Балцар разумно прецени, че опитите на майор Кноблех за инсултация^[1] още повече влошават и без туй плачевното положение, и любвеобилно взе детето в прегръдките си.

— И аз имам едно такова — сподели с блажена надежда, че ще събуди бащински чувства у майора.

Не успя.

— Кажи на другаря лейтенант как се казваш — обърна се майорът към момченцето.

— Дезо — каза малкият опърничаво.

— А другото име — настояваше майорът.

— Катос — получи отговор той.

— Изразявай се разбираемо — предупреждаваше го началникът на щаба.

— Катос — повтаряше момчето в прегръдките на лекаря, без ни най-малко да се страхува.

— Дежо Лакатош — помогнаха му вкупом шестимата войници, покрити с одеялата, и аз едва сега започнах да се досещам каква е работата. Дезидер Лакатош бе мой войник. Това навярно бе негов син. Но не ми беше ясно как е попаднало тук циганчето.

Навярно това е проличало по лицето ми, защото доктор Балцар изведнъж каза:

— Разрешете, другарю майор, да обясня на лейтенант Хоушка за какво става въпрос.

— Ах, да, обяснете му — съгласи се майорът. — И добре го репетирайте, защото ще трябва да обяснявате и на командира на полка.

Така аз научих, че жената на ефрейтор Лакатош е избягала с управителя на закусвалнята и сега няма кой да се грижи за детето му. Някой го довел във Вълков, предполагайки, че след като армията е призовала бащата, трябва да се погрижи и за потомъка.

— Какво можеше бедният Лакатош да стори? — приключи обяснението си Балцар. — В ротата детето не може да остане. Затова засега го вземем в медицинския пункт, докато се намери някакво решение. Засега никакво решение не сме намерили. Но се грижим добре за детето.

Майор Кноблех намери веднага решение.

— Момчето спада към вашата рота, така че правете с него каквото си щете — отсече твърдо по мой адрес. Тук не може да остане нито минута повече.

Мисълта, че през деня малкият Лакатош ще се върти в канцеларията ми, а през нощта ще спи с мен в общежитието, ме изплаши здравата.

— Ако разрешите, другарю майор — започнах по мое мнение изкусно, — нека дадем на ефрейтор Лакатош домашен отпуск, за да се върне с детето у дома и да го повери на близките си.

— Наредете да извикат тоя отличник — реши началникът на щаба. — Веднага ще уредим въпроса.

С надеждата, че все пак ще се предотврати произшествието, доктор Балцар грабна бързо телефона.

Ефрейтор Лакатош пристигна след малко блед и целия потънал в пот. Щом го зърна, детенцето извика „тате!“ и се затича към него. По този начин не позволи на баща си да рапортува съгласно устава.

Сцената бе съвсем не военна и аз очаквах с ужас какво ще каже за това майор Кноблех.

Каза само едно изречение, тоест ефрейтор Лакатош да се яви след малко при него. После излезе и силно тръшна вратата.

— Как изпълни? — исках да разбера дали е имало смисъл Лакатош толкова да се натяга.

Той бързо отгатна какво точно ме интересува.

— За „отличен“, другарю лейтенант. Но без малко да се по... Навреме се усети, така че не изрече думата, която не бе твърде за пред хора.

Обясних му, че детето не трябва да остава в медицинския пункт, в ротата също, и затова трябва веднага да го отведе у дома.

— Няма да мога — заяви. — Наистина няма при кого да оставя Дежо.

— Това си е ваша работа! — нямах намерение повече да се пазаря. — Казармата не е детска ясла!

След тези думи излязох и аз. Младши сержант доктор Балцар бързо ме догони.

— Другарю лейтенант, мисля, че не е нужно да се стига до скандал. Момчето е от вашия батальон, а медицинският пункт е към полка. Смятам, че батальонът ви не е заинтересован да се говори за това в полка. Ако хората от батальона си мълчат, никой от медицинския пункт няма да каже думица.

— Ако добре съм ви разбрал, трябва аз да кажа това на хората от батальона, тоест на майор Кноблех.

Докторът горещо потвърди.

— Но той ще ме изхвърли през вратата — отнех всяка негова надежда.

Не мина много време и в канцеларията ми позвъни телефонът. Майор Кноблех ми съобщи, че никаква отпусака нямало да получи ефрейтор Лакатош и че трябвало да се заема с него. Разбира се, трябвало първо да въведе ред в ротата.

— Какво да правя с Лакатош младши? — попитах безпомощно.

— Намерихме една жена, която засега ще се грижи за него. Лакатош е съгласен и вече е завел детето.

Началникът на щаба явно нямаше повече намерение да се занимава с мен и затвори телефона.

По време на обяда отидох при ефрейтор Лакатош, за да науча подробности по въпроса. Той заяви, че всичко е наред и че Дежо е в добри ръце. Повече не искаше да каже нито дума. Аз се ядосах и реших, че наистина ще трябва да се занимая с него.

При излизане от столовата ме срещна младши сержант Пилначек и старателно ме поздрави.

— Още ме държи сутрешният шок — подхвърлих язвително.

— И мен също, другарю лейтенант — разбра веднага за какво намеквам. И каза това с такъв жален глас, че в никакъв случай не можех да го възприема като дързост. — Аз не съм спортен тип. Хич ме няма по хвърлянето и скачането, мога май само да хвърлям сянка и да скачам от дума на дума.

— Аз ще ви направя спортист. Може дори и републикански шампион. Така че гответе се! — заявих аз и енергично закрачих с маршова стъпка. Но май че твърде енергично, защото нещо силно ме прободеше в кръста.

„И себе си също!“ — рекох, но наум.

[1] Словесна нападка. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 12

Ефрейтор Малечек не се завърна навреме от домашния отпуск и половин ден по-късно ми съобщи да отида да го взема от пилзенския гарнизонен арест.

Естествено, съобщението ми бе предадено от майор Кноблех.

— Най-висшият критерий за истината е практиката — сметна за необходимо да добави той. — Ще отговаряш за това. Лично аз ще настоявам.

Помолих командира на батальона да ми даде колата. Първоначално заяви, че било правилно да взема такси и да го платя от джоба си, но накрая все пак ми даде колата си.

Пилзенският гарнизонен арест не беше никак уютен и така трябва, защото един уютен арест само ще разглезва нарушителите.

Ефрейтор Малечек бе без връзка, без колан и без връзки на обувките.

— На кайма ли го направи? — попитах го, след като ме въведоха при него.

— Да, на кайма — кимна с глава.

По-късно се оказа, че бе преувеличил. Три шамара досега никого не са направили на кайма.

— Хайде, Малечек, у нас по-добре готвят — подканих го да тръгваме. — Всичко останало ще си го кажем в поделението.

Доста се помотахме, докато получим връзката, колана и връзките за обувки. Получихме и запечатан плик, в който бе описано провинението на Малечек.

Оставаше да задам още един въпрос.

— Помогна ли всичко това? — попитах на излизане от сградата.

В отговор попита дали все още държа да му бъде кум. Казах, че никога не вземам думите си назад.

Това го трогна силно, но съумя да го прикрие пред шофьора. С това ме спечели напълно, защото отдавна съм разбрал, че от

шофьорите човек трябва да крие не само чувствата си, но и всяка помисъл.

Нашия арест Малечек прие със задоволство — сякаш това бе стаята на кранистката.

— Ще уредя да ви дадат навреме вечеря — му предадох, преди началникът на караула да въртне ключа.

— Не съм гладен — сподели той.

Не се съмнявах в това. По пътя бяхме спрели в един мотел и аз бях поръчал екстра гулаш. За мен, за Малечек и за шофьора. Това ми струваше шестдесет крони и процентно най-скъп ми излезе портокаловият швепс на шофьора, тъй като освен бира нищо друго нямаха.

Няколко дни по-късно ме повикаха на заседание на полковия комитет на ССМ. Мигновено разбрах всичко — ще си сърбам попарата, заради Малечек. Заради това, че съм му въздействувал възпитателно в кръчмата и съм му уредил да получи домашен отпуск, макар че не може да не съм предполагал, че няма да мине без инцидент със съперника. Към всичко това ще прибавят и случая с детето на Лакатош.

Не можеше да ме заблуди ни най-малко това, че точката от дневния ред, по която бях призован да взема отношение, звучеше толкова невинно — изпълнението на социалистическите обещания в първа рота.

Подготвен за най-лошото, чаках в коридора, докато ми дойде ред. След като ме поканиха да вляза, аз набързо обгърнах с поглед присъстващите. Тук бяха всички от полковия комитет и председателят на младежката организация в моята рота младши сержант Метелка. Той бе инженер-химик, който след службата щеше да се върне във факултета и да стане кандидат на науките. Насърчително ми намигна.

Тук бяха командирът на батальона старши лейтенант Матрас и неговият ЗКПЧ лейтенант Вълчек. Напразно обаче търсех с поглед майор Кноблех. Не исках да повярвам, че си е позволил да изпусне възможността да види и чуе как ще ме накастрят. А може да ми тръснат и комсомолско наказание. После през ума ми мина, че моят фал им е бил толкова ясен, че не са сметнали за нужно да викат и началника на щаба.

От задния джоб на панталоните си извадих моя таен, доста оръфан бележник и го поставих пред себе си. Бях готов да докладвам. Председателят ме поздрави, но не ми даде думата. Каза всичко сам. Съобщи, че с помощта на полковия комитет на ССМ щабът на батальона е направил оценка на изпълнението на поетите обещания в ротата. После посочи някакви цифри и проценти и аз, макар че ги знаех добре, го слушах внимателно, като че ли ги чувах за първи път. В това украсено помещение и от устата на човек, който не бе в моята рота, цифрите звучаха чудесно. Очаквах кога най-последно ще каже прословутото „но“, след което се изброяват недостатъците, грешките и пропуските.

Вместо това председателят на комитета констатира, че успехите на ротата се дължали главно на нейния командир и на подкрепата, която му оказвала в неговата работа младежката организация. Завърши изказването си без „но“ и призова присъстващите към дискусия.

Думата взе командирът на батальона старши лейтенант Матрас. Той заяви, че съм полагал усилия и че, общо взето, момчетата ме обичали. Това „общо взето“ не ми хареса. После дойде очакваното „но“. Съставял съм си бил мнение за хората от първи впечатления, имал съм тенденцията да превръщам доброто отношение към войниците във фамилиарност и понякога съм вземал прибързани решения. Трябвало да подобря индивидуалната работа с хората (тутакси си спомних за майор Кноблох), да не съм дялял хората на умни и глупави и да съм се отърсел от лошото си отношение към старшите офицери, тъй като те имали голяма заслуга за успехите на поделението и от тях можело много да се научи.

„Ето че Кноблох си е казал думата“ — помислих аз.

После взе думата младши сержант Метелка и макар с други думи, каза същото относно положителните ми качества; недостатъците премълча.

Последен по въпроса се изказа лейтенант Вълчек.

— Най-висшият критерий за истината е практиката — започна той. — А практиката доказва, че ротата на Хоушка е добра. Следователно добър е и нейният командир. И младежката организация. — Малко помълча и продължи. — В последно време се говори много за случая с ефрейтор Малечек. Беше му даден домашен отпуск, за да изглади отношенията си със своето момиче. Мисля, че това бе

правилно предложение на командира на ротата. Но съвсем неправилно Малечек е използвал юмруците си при уреждането на отношенията със съперника. Ала какво е виновен за това командирът на ротата? Не можем да съдим и цялата рота заради това. Практиката наистина е главен критерий за истината, но като цяло — според крайните резултати. Отделни случайни явления не говорят нищо за истината. А в това отношение греша и този толкова опитен другар какъвто е майор Кноблех.

Завърши. Взе се решение, съгласно което на младежката организация в моята рота бяха възложени редица задачи.

По пътя, след като вече бяхме излезли от щаба, към мен се присъедини Метелка.

— Вие действително ли мислите, че това, което каза за мен командирът на батальона, е истина? — попитах го.

— Що се отнася до положителните ви качества... Всичко е истина. Но по отношение на недостатъците, които той ви посочи, бих възразил.

— Малко попреувеличи, нали?

— Не, не преувеличи. Вие имате много повече недостатъци, но защо трябва да се говори за това пред широка публика.

— Елате да отидем в общежитието, там ще си поговорим — поканих го аз.

— Тъкмо ви критикувах за фамилиарното ви отношение към подчинените, трябва да си вземете поука. Така че няма да дойда в общежитието.

Не настоях.

Трябваше да се разделим. Подразбирах обаче, че Метелка искаше нещо да сподели с мен. Не току-тъй се присъедини към мен.

— Хайде, изплюйте камъчето — подканих го, когато вече се ръкувахме.

— Лавкаджийката ни прави сечено. Продава ни стари вафли и топла лимонада. „Спарта“ изобщо няма за нас. Всичко това е заради вас. Би трябвало да й обръщате повече внимание. Ако трябва, и да й хвърляте по някоя обещаваща усмивка.

— Утре ще я погаля по ръката — обещах аз. — Вече ще ви запазва кутия „Спарта“, а дори и сух шпек.

— Не е нужно да я погалвате. Не забравяйте, че ви критикувах заради прибързани решения. Достатъчно е една ласкава дума и хубава усмивка — предупреди ме той.

Сутринта, когато си купувах паста за зъби, хвърлих на продавачката една хубава усмивка. Преди това три пъти пробвах пред огледалото. Предложи ми кашонче „Спарта“.

След това вече войниците ми имаха абсолютно предимство при избора на стоки. Това обаче не остана дълго време в тайна и другите роти започнаха да се оплакват. Разследването, естествено, бе поверено на майор Кноблех.

Той пристъпи към това с научен подход — събра всички необходими факти. Оказа се, че през седмицата е продала тридесет кашона „Спарта“, без дори хората от поделението да са разбрали за това — не знаеха дори как изглеждат. Естествено, с изключение на войниците от моята рота.

Извикаха я в профкомитета и се опитаха да я поставят натясно. Напразно. Когато аргументите против нея били кажи-речи неопровержими, тя заявила, че винаги ще облагодетелствува онези войници, които са поели обещанието да станат отлична рота. И ще спазва това диференцирано отношение към хората, дори и по отношение на цигарите.

Задачата по погалването на ръката ѝ пое после напълно доброволно младши сержант Метелка. Така че моите войници запазиха абсолютно си предимство в лавката на поделението.

Когато ефрейтор Малечек излезе от ареста, сметна за необходимо най-напред да дойде при мен.

— Причиних ви неприятност — прозвучаха думите му и като въпрос, и като констатация.

— Нищо не сте ми причинили.

— Радвам се — отдъхна си и ме помоли за гарнизонна отпускат за в неделя. Щяла да дойде кранистката.

— Разбирам — изразих съгласието си аз. — Момичето като от благородна стомана.

ГЛАВА 13

— Трябва да поизлезем малко. Може и на забава да отидем. Не трябва да я караме като вълци единаци, макар че живеем във Вълков — предложи в неделята Прушек.

— И дума да не става за забава — информирах го. — Измъчва ме положението с Юцка. А и не искам да се отказвам така лесно.

— Но май тя се е отказала — подхвърли той.

— Знам аз какво иска — рекох. — За нея не е достатъчно едно писмо, макар че в него ѝ се извиних. Исква поне три такива. Но има да взема. И аз имам гордост.

— Правилно постъпваш — прецени Прушек. — Човек не трябва да се унижава. Е? Излизаме ли?

— Само заради теб — примирих се аз. — Къде ще отидем?

— Остави на мен — каза загадъчно.

Някой така набързо почука на вратата, че докато разберем кой е, старият Яндачек бе вече в стаята.

— Една госпожица чака другаря лейтенант Хоушка отвън — съобщи той и скришом огледа стаята, да не би да има предмети или лица, забранени от правилника за вътрешния ред на общежитието.

— Юцка е тук — скочих аз като гръмнат. — Златното ми момиче, престана да се инати! — И вече се канех да изтичам навън.

— Не е удобно по къси гащета, а е и студено — предупреди ме Яндачек.

Облякох се по-бързо, отколкото при тревога.

Не можете да си представите разочарованието ми, а след това и страха ми, когато зърнах дребната фигурка на сестра си.

— Ево, какво се е случило? Нещо с нашите ли? — попитах родната си сестра изплашено. Веднага обаче разбрах, че не е бяхтила толкова път само от сестрински чувства.

— Нашите са добре — успокои ме тя. — В петък мама дори се накъдри, а татко започна да бяга из квартала. Дори не го смущава това, че съседите си правят майтап с него.

— Значи само при теб нещо не е наред — досетих се. — И такова ли е чак положението, че не можеш да поговориш нито с татко, нито с мама?

Кимна. Разбрах всичко.

— Става въпрос за онова момче, с което те засякох последния път до входната врата.

— Да, за Вилем — потвърди тя.

— На колко години е всъщност? — поисках допълнителни данни.

— На осемнадесет.

— Крайно време му е — казах иронично.

— Да, крайно време е — не долови иронията ми тя. — Мислех, че ще си дойдеш в събота, но след като не дойде, реших да тръгна аз. Наистина няма за кога да се отлага.

— И аз трябва внимателно да подготвя родителите, нали?

Погледна ме недоумяващо, после като че ли започна да се досеща и когато напълно разбра какво мисля, избухна във весел смях.

— Ооо, не Ирко! Става въпрос за съвсем друго нещо.

— Казвай, бързо! — прекъснах смяха ѝ аз.

— Не може ли да отидем някъде другаде? Краката ми се вкочаниха, а съм и гладна като вълк. Трябваше да ставам в четири часа.

В ресторанта на хотел „Слънце“ тъкмо подреждаха масите за обяд. Когато след супата чакахме предястието, не издържах и я попитах.

— Хайде, казвай. За какво става въпрос?

— За синята книжка на Вилем — разкри истината тя. — Трябва да се яви на наборна комисия. Бих искала да му помогнеш. Като родни брат и сестра трябва да си помагаме, нали?

Започнах да броя наум до пет, после поех дълбоко въздух и категорично ѝ отговорих:

— В това отношение, Евичко, не разчитай на мен. Нека твоят Вилем си се яви пред наборната, да си постъпи на военна служба и там здравата да се понапъне. Това ще бъде само в негова полза. А тези две години все някак ще издържите. А ако някой от вас си намери друг — по-добре рано, отколкото късно.

Ева едва се въздържаше да не ме прекъсне. С удоволствие бих продължил да говоря, но вече донесоха специалитета „вретено“ с

малко ориз за гарнитура.

— Въпросът съвсем не стои така — каза, когато приключихме с яденето. — Вилем иска да отиде войник, но при едно юношеско дерби му счупили крака. Малко понакуцва. Съвсем малко, но се страхува, че ще получи синя книжка. Казва, че който не е ходил войник, той не е мъж. Исква някак си да си позатворят очите членовете на комисията. Нали си офицер, сигурно имаш познати сред военните лекари. Не посмях да помоля татко за това, нали си го знаеш.

— Надценяваш възможностите ми. Аз всъщност нямам такъв познат сред военните лекари.

— Жалко. Ако Вилем не отиде войник, не знам как ще се издържа с него — въздъхна жалостиво. И то толкова жалостиво, че ме накара да се позамисля по-дълбоко.

— Сетих се за един военен лекар, но не зная дали може да се намеси по такъв въпрос. Той е само един младши сержант, завършил медицина.

— Това е добре — сметна Ева. — Докторите се познават помежду си и си помагат един на друг.

— Утре ще поговоря с Балцар — обещах. И тя бе щастлива.

След обяд ѝ показах квартала, където бих могъл да получа жилище, ако Юцка реши да се оженим, а после я изпратих на гарата.

— Виждала ли си Итка наскоро? — попитах я, когато влакът ѝ вече приближаваше.

— Миналата седмица. Връщаше се от университета.

— Сама ли? — не успях да потисна в себе си този въпрос.

— Брат ми, ама ти да не ревнуваш? Но щом искаш да знаеш — сама беше. Но не ме поздрави някак много сърдечно. Сигурно нещо си я разсърдил. Трябва да предприемеш нещо.

— Сега е ред на нея — рекох категорично.

— Твоя работа — извика от стъпалото на вагона. — Но с доктора поговори на всяка цена!

— Разчитай на мен — уверих я аз. Знаех обаче предварително, че дори и да поговоря с Балцар, няма да има никаква полза. Но нека е поне спокойна.

На връщане към общежитието срещнах лейтенант Вълчек. Настигнах го пред входната врата. Отначало ми се искаше да поговоря

с него за Вилем, който за нищо на света не иска да получи синя книжка^[1], но се отказах.

— Не дойде да опиташ пушеното — напомни ми лейтенантът.

— Може вече да е свършило.

— Напротив, има много — увери ме. — Ще те чакам в сряда вечер в осем, удобно ли ти е?

Казах, че ми е удобно, и тръгнах към стаята си. Прушек го нямаше. Ясно, отишъл е на забава.

[1] Синя книжка — негоден за военна служба. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 14

В сряда вечерта, след като натиснах дръжката на вратата на стая номер 6, разбрах, че е заключена. Вълчек дойде едва след половин час.

— Извинявай, бях на комсомолско събрание в трета рота. Нямаше край — извиняваше се той. Но в тона му се чувствуваше повече радост, отколкото извинение. Той веднага ми обясни повода за това. — Интересна работа. Преди на събранията мълчаха като риби и с всичко се съгласяваха, а в последно време нямат край дискусиите им. Днес направиха на пух и прах проекторешението на комитета. Забелязва се напредък.

Заместникът на командира на батальона живееше сам. Масата, леглото и гардеробът му бяха като нашите. Въпреки това се чувствуваше съществена разлика между двете стаи и не само заради това, че тук имаше образцов порядък. След кратко размишление разгадах загадката: ние с Прушек си живеехме по ергенски, а Вълчек се чувствуваше тук като у дома си.

Пушеното беше нарязано, четвъртинката хляб беше заела своето място по средата на масата и аз бях страшно любопитен дали Вълчек ще извади нещо за пиене. Извади бутилка червено вино. Чувството ми на симпатия към него се засили.

— Пушеното е чудесно — похвалих го след третия залък, и то не само от благоприличие. — Съпругата ли ви го изпраца? — попитах, макар да знаех, че е ерген. Искях по този начин да го предизвикам към по-голяма общителност.

— Не ми върви с момичетата. С една се разделих непосредствено преди сватбата.

— По-добре непосредствено преди сватбата, отколкото няколко години след това — изразих мнението си.

— И аз така си рекох — съгласи се с мен с чувство на благодарност. — Избрах си тази работа, защото я смятам за важна и ме привлича. А не бих могъл да говоря едно на войниците си, а друго на жена си вкъщи. Или пък да чувам от нея друго и в интерес на

семејното спокойствие само да кимам с глава. Не бих могъл също да не ходя на събрания само защото ще ми изстине вечерята вкџци или ще закџснеем за кино. Искам това, което върша, да го върша както трябва. Зная, че семејството е тил, без който не може. Но не е така лесно човек да намери жена, която да се радва с него затова, че редник Чипера е имал само едно дисциплинарно нарушение, докато през миналиа месец е имал три, или да смята за повод за семеен празник факта, че нашият баталџон е получил „отличен“ на стрелбите...

— Намират се и такива и навярно не са малко — прекџснах неговите почти философски сџждения.

— Марко Тотев сџм — обобџци житейскиа си опит той.

— Защо не опитате с рубриката за запознанство? — предложих.

— И това опитах. Написах „офицер от ЧНА, висшист, на двадесет и пет години, среден на рџст, тџрси жена на подходяща вџзраст, която да обича природата и да проявява разбирање кџм неговата времепоглџщаща работа“.

— И какво стана? — изгарях от любопитство. — Никакџв ли отговор?

— А, получих, таман шестнадесет. Три жени смятаха за подходяща вџзраст четиридесетте, шест споделиха, че обичат природата, и поискаха да узнаят колко е голяма вилата ми. Останалите се обрџщаха кџм мен с „господин подполковник“. С една дума — нищо. Но има и още един проблем — пое вџздух Вџлчек, за да продџлжи.

Вџпросително го погледнах. Но преди да започне, в стаята нахџлта без много чукање някакџв хлапак. Бе едно такова тџнко и високо момче, почти като дете.

— Проблемџт се яви лично. Брат ми Павел — представи го Вџлчек.

— Здравей, брат ми — поздрави момчето и обрџщайки се кџм мен, добави: — Добџр вечер.

— Защо си тук? — попита Вџлчек обезпокоен.

— Много е важно, брат ми — започна Вџлчек младши. — Получили са ските, за които вече ти говорих. Разкошни са.

— Колко? — попита Вџлчек вече сџс спокоен глас.

— Не ми достигат три стотарки. Щџе ти ги вџрна следващата седмица.

Вълчек махна с ръка, от което се разбираше, че той няма да види тия пари. После отиде към гардероба, извади от него бележник, в който имаше банкноти по сто крони, и подаде три на брат си. С нескриван възторг момчето ги пхна в джоба си и понечи да си тръгне.

— Няма ли да си вземеш? — посочи Вълчек към пушеното.

— Вече вечерях — отказа брат му. Но после, като пълно опровержение на казаното, ей тъй, като че ли между другото, седна до масата и изяде всичко, което беше сложено на нея. На хляба и бутилката с вино гледаше пренебрежително.

— Как върви работата във фабриката? — искаше да знае Вълчек.

— Екстра! — увери го той.

Но Вълчек старши не се задоволи с общи приказки.

— Как си по чешки език? — попита.

— Последната седмица получих две петорки.

— А по математика? — продължи да задава въпроси лейтенантът.

— Не ме е вдигал. Но ако ме вдигне, ще го шашна. А на хиляда метра подобрих рекорда си с една секунда — хвалеше се Павел и си личеше, че предпочита да разговаря на спортна тема.

— Как ще се прибереш сега в интерната? — загрижен попита брат му. — По това време май няма автобус.

— Както дойдох — беше му отговорено. — На бегом. Какво са за мен шест километърчета насам и шест натам. Малка тренировка.

— В събота ще дойдеш ли?

— Братле, в събота няма да мога. Заминаваме за Прага. Следващата седмица ще дойда. Чао!

Когато Вълчек младши беше вече на вратата, сети се, че в стаята има и друг човек и добави:

— Довиждане.

— Момче и половина — казах, когато останахме сами с Вълчек. — Вашите сигурно много му се радват.

Вълчек се натъжи.

— Радваха му се до преди година. Вече не са сред живите. Уби ги един, който не си бил включил фаровете.

Улови въпросителния ми поглед и продължи:

— Връщали се от Моравия, където били на гости у познати, а и да се поклонят на гроба на мамините родители. Това се случи през

ноември. Било към четири часа следобед. През Височина трябвало да се движат бавно зад някаква колона. Изпреварването било невъзможно, тясното шосе лъкатушело из гората. После навлезли в широко, равно като длан шосе, и татко решил да навакса. Бързал, защото не обичаше да пътува нощем. Със скорост деветдесет изпреварил няколко коли и стигнал до товарна кола с ремарке, движеща се непосредствено до разграничителната линия. Татко малко извил наляво, за да види какво е положението пред камиона. Насреща не се движела никаква кола и той решил да изпревари камиона. Включил левия мигач и дал газ.

После забелязал, че срещу него идва кола. С невключени фарове. Но вече бил на линията на кабината на камиона. Разбрал, че при това положение шофьорът на камиона не може да го види, тъй като татко се намирал в мъртвата точка на неговото огледало за обратно виждане. А това значи, че нито ще завие надясно, нито ще направи нещо, за да му помогне.

Всичко зависело от татко. Да се върне обратно зад камиона не успял и решил да направи единствено възможното. Дал пълен газ. И едва когато половината на жигулата била пред камиона, шофьорът го забелязал, намалил скоростта и се опитал да мине надясно, за да даде възможност на татко да излавира. Шофьорът на отсрещната кола най-сетне реагира. Току пред татко внезапно с шкодата си завил надясно и излязъл на банкета. При това обаче загубил управление над колата. Татко не успял да се измъкне и се ударил в левия заден калник на шкодата. От нея се отблъснал надясно. Направо под камиона.

Мама загинала на място, а татко почина два дни по-късно, та успя да разкаже всичко това.

Вълчек замълча. Чувствувах, че сега този иначе решителен и енергичен политрук имаше нужда от утеха. Но аз просто не знаех какво да кажа. Всичко, което ми дойде наум, ми се струваше неуместно. След малко той продължи:

— На делото отидох с мисълта за възмездие, но не издържах дълго. На подсъдимата скамейка седеше един съкрушен човечец, независимо че се бе измъкнал от аварията с няколко синини. Грижлив баща, отличен работник, а и в живота добър човек — на мравката път правел. В тази ноемврийска привечер просто имал чувството, че е по-добре без фарове. Затова ги изключил. Забравил, че не става въпрос само дали той вижда, но дали го виждат и останалите.

Когато съдът се оттегли, за да вземе решение, избягах от залата. Не исках да чуя нищо, макар да знаех, че така трябва. Навярно би трябвало да ненавиждам този човек, но не можех.

Останахме сами с братчето и тук възникна проблемът. Павел в Северна Чехия, аз на западната граница. Беше ми ясно, че не мога да го оставя сам, че трябва да бъде около мен, че сега аз трябва да му бъда като баща. Отдавна бяхме решили да учи гимназия. Можеше и тук да учи, но как да уредим? Все пак не може да живее с мен в общежитието.

Намерихме решение и Павел се съгласи да учи дърводелство в една работилница на няколко километра оттук. Учи и работи. Сега живее в интернат и има добри условия. Среден ученик и отличен бегач. Бих се радвал, ако беше обратно. Отличен ученик и среден бегач. Но какво да се прави? В събота и неделя идва при мен. Нещо ще му поизпера, а в последно време се научих и да готвя. От пържени яйца със салам минах на котлети, пържени и печени.

Така че момичето, което би пожелало да се омъжи за мен ще трябва да приеме и Павел. С вмирисания му на пот анцуг, с мръсните работни дрехи и с апетита му — изяжда всичко, което му попадне. Както виждаш, не съм май добра партия.

Съгласих се с него. От друга страна обаче, не смятах, че положението е безнадеждно. Намират се и момичета, които са съгласни на всичко това, стига другият да заслужава.

Утеших го с искрени думи.

— И аз така мисля — кимна с глава той и мигом извика: — Но ние изобщо не прием! — И приближи чаша, за да се чукнем. Личеше си, че се опитва да разсее потиснатото си настроение.

— Сега би трябвало аз да попитам как ти върви любовта. Но няма да те попитам. Ала ако някой път решиш, че мога с нещо да ти помогна, ела. Ще се радвам.

После говорихме повече по служебни въпроси. При това аз не пропуснах да отправя няколко критични бележки по адрес на щаба на батальона (имах предвид майор Кноблех). Вълчек донякъде ми възразяваше, а донякъде се съгласяваше с мен.

— Но военната служба явно ти харесва — рече изведнъж, привидно без всякаква връзка.

Погледнах го недоумяващо.

— Това най-добре се познава по възраженията на хората — побърза да ми обясни. — Има възражения и възражения. Има хора, които критикуват всичко и навсякъде, само за да си критикуват, а има и такива, които държат да се подобрят нещата.

Признах, че е прав, и се разприказвах.

— Още като малко момче знаех, че ще стана офицер. Татко ме насочваше натам от малък. Но във взвода не ми хареса. Водеха ме за ръчичка и непрекъснато се страхувах, че мога нещо да сбъркам. Имах чувството, че съм излишен. Тук положението е друго. Тук съм командир. Мога сам да решавам и същевременно да отговарям за решенията си. Ако нещо сбъркам, ще ми се скарат, но и ще ме посъветват как да постъпя следващия път. А това ми харесва.

— Имам впечатлението, че ротата започва да ти харесва. Това е хубаво, но не се нагърбвай сам с всичко — рече Вълчек. И аз кимнах с глава.

— А не си ли си променил мнението по въпроса да станете отлична рота? — попита Вълчек, подавайки ми ръка.

— Не — отвърнах и поклатих глава.

— Много дълго трябва да те убеждаваме — намекна той. — Но нека да е тъй. Нали си командир, който не обича да го водят за ръчичка.

Изпитателно се вгледах в него, за да разбера какво иска да каже с това.

ГЛАВА 15

Членовете на комитета, водени от Метелка, дотичаха при мен веднага след обяда.

— Истинска трагедия, другарю лейтенант — започна ефрейтор Душек. — А вече си мислехме, че от нас ще стане добър колектив! Не можем дори да се погледнем един друг в очите.

— На всичко отгоре имаше и бой — присъедини се към Душек и ефрейтор Хисек.

— Ще кажете ли най-после за какво точно става дума? — запитах ги с привидно спокойствие, макар да подразбирах, че ще настъпят проблеми. — Оставете да говори председателят, иначе доникъде няма да стигнем — погледнах аз към Метелка.

Изразът на лицето му показваше, че много добре знае задължението си, но ето на, никой не му дава думата.

— Някой е взел банкнота от петстотин крони на Незбеда — започна най-после той. — Вчера я получил, а днес преди обяд разбрал, че я няма. Заедно с портфейла — една такава малка джобна чантичка... изглежда, че е от змийска кожа. Виждам съм я и много ми харесва.

— Банкнотата ли? — попитах.

— Не, чантичката, тоест портфейла. Банкнотата не съм я виждал... не си спомням.

— Споменахте и за бой — исках да приключа наведнъж с лошите новини.

— Собствено, не може да се каже, че е имало бой — отбеляза Метелка. — Незбеда каза, че това го е направил човек, който вече е лежал за кражба. Пецка случайно чу и му зашлеви два шамара. Нищо повече. Няма никакви следи, другарю лейтенант.

— Да живее отличната рота — рекох аз и ми олекна.

— Ние няма да оставим това така — реагира ефрейтор Хисек. — Ще се оправим със злодея сами, така че това няма да повлияе върху наказуемостта на ротата.

— Да, но трябва да знаете кой е — отбелязах аз.

— Ще го открием — увери ме Душек. — Най-напред ще прочетем конско евангелие на Пецка, няма що да ни баламосва с привидното си възмущение. Криминалистите също започват от рецидивистите. Ако нищо не се получи, ще подхванем другите заподозрени лица.

— Вие имате и други заподозрени лица? — попитах.

— Естествено — потвърди Душек. — Решаващ е мотивът — поучаваше ме той. — Откраднал е банкнотата този, който е имал нужда от нея. Оттук именно ще изхождаме.

Планът им за издирването на злосторника бе добре обмислен.

— Изготвихме списък — продължи ефрейтор Хисек. Бръкна в джоба, измъкна смачкана хартийка и започна да чете. — На ефрейтор Черни се омъжила сестра му и той ѝ купил за сватбата полилей за две хиляди крони. Навярно е задлъжнял. Редник Залабак предпочита да пие пилзенска бира дванадесет градуса, а тя струва доста. Редник Кочка обича да си похапва. И то черен дроб с лук — екстра вечеря и не евтина.

— Сложете и мен в списъка — прекъснах го аз. — На мен също ще ми свършат работа тези петстотин крони.

Моят аргумент като че ли ги поразколеба, но не за дълго.

— И накрая ефрейтор Лакатош, циганин — добави Хисек.

Търпението ми се изчерпа.

— Вие какво, одобрявате ли този безсмислен списък на заподозрените? — обърнах се към Метелка.

— Не много — призна необикновено скромно. — Само че нищо по-добро не можах да измисля. При това ми е ясно, че трябва сами да се справим. Иначе не сме рота, а...

— Само че сте забравили едно нещо — тази рота си има командир, който отговаря и за тези неща — изнесох им лекция на бърза ръка. — Проверено ли е, че Незбеда наистина е получил тези петстотин крони? — попитах.

— Каза, че ги е получил — сви рамене Метелка.

— Питам дали е проверено — не се задоволих с отговора им.

Председателят погледна към останалите членове на комитета. Лицата на всички изразяваха неувереност. Ефрейтор Прохазка, който мълчеше досега, подхвърли:

— Може и да си е измислил тази кражба. Той изобщо е странно момче. Никога не ми е харесвал. Опитва се да сее раздори между нас.

— Намерете младши сержант Пилначек — наредих.

Душек доведе Пилначек мигновено.

— Получавал ли е Незбеда в последно време петстотин крони?

— Няколко пъти. Последните му предадох вчера по обяд — потвърди Пилначек. — Някои се раждат с късмет.

— Не ме интересуват вашите умозаклучения. Интересуват ме фактите.

— Той ми се е подписал — обиди се Пилначек. — Мога да отида да донеса листа.

— Никъде няма да ходите — спрях го. — Аз ви вярвам. Свободен сте.

Излезе разочарован, че няма да чуе нищо от първа ръка.

— Знаете ли какво — отивайте сега на занятие и оставете всичко на мен. Аз някак си ще се справя. Изпратете при мен редник Незбеда — приключих съвещанието с комитета.

Спрях Метелка на излизане.

— Е, почерпихте ли се за новото звание?

— Само в тесен семеен кръг, другарю лейтенант.

— А можете ли да си правите сметката? — попитах го, като си давах сериозен вид.

Отговорът беше „да“.

— Правете си сметката тогава, ако решите да го празнувате с целия взвод. Ще ви накажа — разкрих му една древна военна игра на думи.

И тъй като не я знаеше още, тя много му хареса.

— Доста зор видях, докато обясня това на момчетата — призна той. — Накрая се съгласиха, но при условие че ще го наваксаме, когато стана младши лейтенант.

— Добре, ще видим. А сега, другарю сержант, никакво кръшкане. Искам да тренирате здравата. Ще дойда да ви проверя.

Увери ме със „слушам“.

След малко дойде Незбеда и пристъпи колебливо.

— С какво право си позволявате да подозирате някого неоснователно? — подхванах го аз от другия край.

— Зная, че не е хубаво така — призна Незбеда. — Но и той не трябваше да се нахвърля веднага.

— Всеки си има болно място, на което е много чувствителен. А когато някой ни засегне на болното място, ние сме в състояние да извършим безразсъдна постъпка — поучавах го аз.

— Ясно ми е, другарю лейтенант. А болното място на Пецка е...

— По-добре да говорим за банкнотата — прекъснах го аз. — Вчера следобед младши сержант Пилначек ви е предал банкнота от петстотин крони. Така ли е?

— Да, изпрати ми я татко — потвърди Незбеда.

— Кой друг знаеше, че сте получили тези пари? — хареса ми ролята на следовател.

— Пилначек.

— И кой още?

— Ефрейтор Черни. Той получи препоръчано писмо и беше там, когато Пилначек ми даваше парите.

Изплаших се. Ами ако наистина списъкът на момчетата излезе верен?

— Какво стана после? — попитах.

— Черни каза, че ако той бил получил петстотин крони, би поканил приятеля си на бира. Разбрахме се, че и двамата имаме вечерта отпуск — следователно отиваме на бира.

— И отидохте ли?

— Да.

— Е, как тогава се е изгубила банкнотата ви, след като вечерта сте я развалили.

— Аз, другарю лейтенант, исках да я разваля, но оберкелнерът каза, че няма дребни. Толкова ли, каза, нямате общо осем крони. Всеки от нас имаше по пет крони.

— Сутринта преди занятието проверихте ли, дали портфейлът с парите е още у вас?

— Не, не съм. Сетих се за това, преди да обядваме. Проверих в джоба на празничната униформа и на шинела и видях, че ги няма.

— Свободен сте! — казах, за да не разбере, че не знаех как да продължа.

Излезе, а аз веднага подир него. Исках да видя как новоизпеченият сержант Метелка ръководи тренировката. Тренираха

образцово. После поех командата аз.

След завършването на занятието повиках Метелка в канцеларията си. Дойде целият задъхан от строевата подготовка — толкова присърце я вземаше.

— Трябва да се каляваме физически, другарю сержант.

— Тъй вярно! — рече, с което потвърди, че трябва да се каляваме физически.

— И тъй, засега знаем, че Незбеда е получил запис за петстотин крони. Вечерта при плащането са били у него, а на другия ден предобед вече ги нямало. Освен Незбеда за парите са знаели младши сержант Пилначек и ефрейтор Черни — върнах се към темата, заради която извиках Метелка, за да не си блъскам главата сам с тази загадка.

— За това навярно са знаели и други момчета — предложи Метелка. — Такова нещо веднага се разчува.

— Следователно трябва да изхождаме от това, че кражбата е извършена през нощта или днес предобед — вървах по тази нишка на разсъжденията си.

Но дори и този път Метелка не се съгласи с мен.

— Ако това се е случило през нощта или предобед, злодеят би могъл да бъде единствено дежурният по рота или неговият помощник. Без тяхното знание никой не може да шавне в района на ротата — подчерта Метелка.

— Ако изпълняват задълженията си както трябва — с което исках да му кажа недей да си толкова сигурен.

— Разбира се. Само че днешните са наистина изпълнителни. Дори и мишка няма да им се изплъзне.

„Ах, да, Лакатош и Беранек“ — досетих се аз и трябваше да призная, че Метелка е прав. Но изведнъж ми проблесна в ума.

— Повикайте още веднъж Незбеда — наредих на Метелка. Той излезе.

След пет минути вече беше при мен заедно с Незбеда.

— Значи, заплатихте, всеки даде на оберкелнера по пет крони и си тръгнахте. Сами ли си тръгнахте? Никой ли не се присламчи към вас? — обстрелвах го без увод.

— Точно така — пошепна ми Метелка. — Това е ключът към загадката. Цял следобед мисля за това, другарю лейтенант.

— Не, никой не се присъедини към нас. Никакви момичета не сме изпращали. В „Слънце“ не ходят момичета — клатеше глава Незбеда.

— Така че съвсем нормално се прибрахте — рече Метелка и заприлича на ловджийско куче, което току-що е открило следа.

— Съвсем нормално. По пътя Черни непрекъснато ми се оплакваше, че съжالياва, загдето не е попаднал в „Дукла“. Казваше, че ако е имал условия, сега щял да бъде световна фигура — спомняше си Незбеда.

— Черни скача на висок скок. Но не е нещо — до окръжен мащаб — обясни Метелка.

После Незбеда мимоходом добави:

— И направихме по няколко скока.

Метелка се поразмърда на стола.

— Когато минавахме покрай детското игрище, Черни рече: „Гледай сега какво се казва стил“ и прескочи оградата. Не беше кой знае колко висока, около метър и половина. После скочи отвътре навън. Казах му, че на такава височина скачат подрастващи девойки, без дори да си свалят анцузите. Че дори и аз мога да го скоча. Когато се затичах, усетих, че ми пречи шинелът. Поспрых, свалих си шинела и куртката и едва тогава му показах на Черни, че това нищо не е за мен. Два пъти прескочих оградата. Това направо го отрови.

— Ясно — не се съдържа Метелка.

— Да, ясно — потвърдих аз. — Изтичайте сега там и двамата.

— Нищо няма да намерим — скептично пророкуваше Метелка, — от сутринта досега все някой го е прибрал.

— Не, не го е прибрал. В тази киша хората не минават покрай детското игрище — рекох и страшно ми се искаше да съм прав.

След половин час гледам ги и двамата тичат, а Незбеда победоносно размахва над главата си портфейла, който изглеждаше да е от змийска кожа. После извади банкнота и ми я бутна под носа.

— Свободни сте! — изкомандувах доста настойчиво, може би от страх да не би да разберат как в този момент ми падна камък от сърцето.

— А на комитета предайте — обърнах се към Метелка, — че ако още веднъж ми пристигнете със списък на заподозрените, ще убедя лейтенант Вълчек да свика извънредно събрание, на което да се избере

нов комитет. Не понасям в моята рота някой някого да подозира неоснователно!

Усърдно кимна, потвърждавайки, че ще им предаде.

— А сега изпратете редник Пецка при мен!

Дойде не така бързо както обикновено. Навярно не е очаквал с голяма радост срещата си с мен.

— Не ще позволя в моята рота приятел да шамаросва приятеля си. Ясно ли е, Пецка? — казах още при влизането му.

— Незбеда не ми е приятел — избухна свирепо.

Нямах намерение да споря с него по този въпрос и го попитах:

— Приятелката ви има ли ваша снимка?

— Има, но беше стара. Днес ѝ изпратих по-нова.

— Добре сте направили.

— Знам — съгласи се Пецка.

— Нищо не знаете — не го оставих да се заблуждава. — Едва сега ще разберете. Тази снимка ще ѝ бъде нужна, за да не ѝ изчезнете от паметта. Ще има дълго да чакате за домашен и гарнизонен отпуск или други привилегии. Какво ще кажете за това?

Беше напълно спокоен.

— Кажете най-последното си!

— Несправедливо ме набеди и затова го фраснах — каза. — Но това не е най-важното.

— А какво е най-важното? — исках да узная.

— Добре зная как сте изгонили момчетата заради списъка на заподозрените, в който бях на първо място. Много ви благодаря за това, другарю лейтенант. И няма нищо страшно, ако заради Незбеда ме оставите да дослужвам. Аз ще издържа, а и Властичка също.

Това бе краят на загадката около парите на Незбеда.

ГЛАВА 16

Не, не беше. Тъкмо Пецка затвори вратата, влезе старши лейтенант Бидло. Изражението му не бе твърде приветливо.

— Какво ново има на гарата? — опитах се да му повиша настроението.

— Момчетата ми се чувствуват обидени — нямаше желание да се майтапи.

— И моите понякога. Но в такива случаи им намирам работа — все още не възприемах положението сериозно.

— Момчетата се чувствуват засегнати основателно — държеше на своето.

Не ми оставаше друго, освен да попитам защо.

— Твоите войници разправяли, че парите бил откраднал някой от втора рота.

— Не се вълнувай. Парите се намериха — исках да го поуспокоя. Той обаче като напук продължаваше.

— Това не изменя нещата!

Неговото твърдоглавие ме ядоса:

— Така че ще трябва да устроим малка война между нашите роти, за да получат твоите господинчовци удовлетворение, така ли? Или си дошъл да ми обявиш вече двубой?

— Наистина сме замислили нещо подобно — потвърди Бидло съвсем сериозно. — Искаме да си оправим с вас сметките. Чрез футбола. Ако не приемете, значи сте баби и страхливци.

— Ще приемем — уверих го аз.

— Ще им заповядаш ли? — попита скептично.

— Ще ви разпердушният доброволно.

— Вижда се, че си им командир отскоро — рече. — Но ти вече даде дума и това е достатъчно. Как ще ги накараш да играят, си е твоя работа. И тъй, в събота — добави той и ми подаде ръка вече съвсем приятелски.

Свиках дружествения комитет, тъй като този път аз имах нужда да обсъдя с тях този въпрос.

Дойдоха след вечеря и навярно предполагаха, че отново ще се говори за списъка на заподозрените. Накратко ги информирах за разговора си със старши лейтенант Бидло, без изобщо да допускам, че ще настъпят усложнения.

Те решително отказаха да играят. Футбол можело да се играе по всяко време на годината, но не и през зимата. На игрището имало сняг.

Убедих ги, че този съвсем тънък слой изобщо не може да се нарече сняг.

Все едно обаче, те нямаха никакво намерение да играят и аз дълго не можех да разбера защо. След като половин час настоявах, успях да изтръгна истината.

— Другарю лейтенант, вие най-добре знаете, че нямаме нищо против футбола — най-после се реши да изплюе камъчето ефрейтор Хисек. — Но четирима от втора рота са участвували в окръжно първенство, а към старши лейтенант Бидло още като курсант е проявявала интерес „Дукла“. Тогава наистина заявил, че иска да завърши училището и да бъде командир, но все още е като хала на игрището. През лятото лично той ни вкара пет гола.

— Така че засега сте пет на нула? — започнах да разбирам някои неща.

— Дванадесет — коригира ме ефрейтор Хисек.

Сега вече разбрах всичко.

— Няма как — прецених. — Каквото сме си надробили, това ще сърбаме. — Като че ли това първо лице множествено число малко ги пообърка и побързах да обясня: — Ще играя и аз и ще пазя старши лейтенант Бидло. Уверявам ви, че няма да вкара пет гола.

От момента, в който направих изявлението, разговорът с комитета потръгна по-леко. Председателят дори спомена, че имал приятел, който играел в националната А група, и сега бил в зимна почивка, та ако сме му заплатели пътните, щял да дойде. Бил футболист от класа.

Отхвърлих предложението, като ги убедих, че ще се справим сами, че с вдъхновението ще наваксаме неумението.

Съгласиха се. После заговорихме за състава, но този въпрос решихме далеч по-лесно. Като извадихме караулните и дежурните и

зачеркнахме тези, които в живота си не бяха виждали топка, останаха точно единадесет.

На другия ден следобед лейтенант Вълчек дойде при мен, вече информиран за всичко.

— Така че в събота ще има мач — заговори направо. — Добре правите. Крайно време е някой да натрие носа на Бидловите професионалисти. Но без кръвопролитие, разбрахме ли се? Да не стане „чрез спорта към инвалидна пенсия“, макар че като шега това звучи добре.

Уверих го, че в моята рота всички са привърженици на фината игра.

— Помолих майор Кноблех да ви бъде съдия — каза още Вълчек и забелязвайки моя учуден поглед, добави, че той с удоволствие би взел свирката, но в събота имал родителска среща във връзка с брат си. А Кноблех някога бил играл в Б група. На излизане Вълчек не пропусна да ме посъветва:

— Внимавай! Подават на Бидло в движение и иди, че го спри!

В петък вече целият батальон живееше с мисълта за мача. Дори двама войници, кой знае откъде се намериха, помолиха да им бъде отложен домашният отпуск.

В събота, под ръководството на майор Кноблех, се строихме на игрището също като отбори от А група. Няколко десетки зрители се тълпяха наоколо. Сред тях зърнах командира на батальона и неговата жена. Естествено, там бе и малкият им син, който засега никак не се интересуваше от нашия рицарски турнир.

Капитани на отборите бяхме аз и старши лейтенант Бидло. В моя случай момчетата решиха така, без изобщо да са ме виждали да играя, и аз не знаех да се радвам ли или не. Ами ако това бе само едно формално признание на авторитета ми?

Първото полувреме изтече без особено вълнение, както би казал телевизионният коментатор. Да, именно телевизионният коментатор! Но не и ние! Воювахме като лъвове за всяка топка и за всеки метър на игрището, от потоците пот, които се стичаха по нас, снегът постепенно започна да се топи. Но каква полза? Какво е вдъхновението без футболно умение и фината игра — без точни удари? Първото полувреме завърши нула на нула.

Истинското вълнение обаче настъпи в дванадесетата минута на второто полувреме. Някой наистина подаде топка на Бидло в движение, аз дори не се усетих и с ужас разбрах, че той ще полети към нашия вратар. Единственото спасение бе да му направя „марка“. Бидло падна като подсечен и кракът му нещо изпука.

Кноблех първо нареди донякъде да отнесат, а донякъде да откарат Бидло в медицинския пункт, после ме отстрани от играта и чак тогава даде наказателен удар.

Изпълни го един от Бидловите окръжни шампиони. В този момент аз бях вече сред зрителите. След малко получихме още един гол. И това бе всичко.

Мачът завърши с всеобщо задоволство. Моите момчета се радваха, че головете бяха далеч под десет, противникът — че все пак ни бе победил, а командирът на батальона и майор Кноблех затова, че още преди да завърши мачът, старши лейтенантът се върна и следователно втора рота нямаше да остане без командир.

Но всеобщото задоволство не се отнасяше за мен. Вървах подир играчите до кабината и жадно се взирах в лицата им, за да прочета по тях какво ще кажат за моята намеса.

Не казаха нищо. Преобличаха се и като че ли не ме забелязваха. Едва когато заизлизах от кабините, един от тях, и до днес съжалявам, че не знам кой беше, подхвърлили:

— Командирът си го бива, голям метач.

— Наистина метач — присъединиха се и други.

Чувствавах, че думата метач не звучеше никак обидно в техните уста.

Отидох да се извиня, и то доста смирено на старши лейтенант Бидло, но неговата реакция съвсем ме изненада.

— Защо се извиняваш? Опасните играчи трябва да се пазят по всякакъв начин. Но нещо не ми върви вече, нямам тая бързина. Преди години нямаше да имаш време да ме спънеш.

— Чувал съм, че в подобни случаи е по-добре да дръпнеш противника за фланелката. Това не било толкова опасно — казах аз.

— Но това е извращение — отхвърли теорията ми Бидло. — Футболът си е футбол и се играе с краката. По правилата или не, но само с краката.

И той си тръгна. Но малко, наистина малко изохка.

ГЛАВА 17

Веднага след вечеря в общежитието дойде ефрейтор Малечек.

— Другарят лейтенант Прушек няма ли го? — попита, след като отдаде чест.

— Трябва да се е скрил в гардероба — отговорих троснато, защото тъкмо си перях чорапите. — Още е в парка, сигурно ще го намерите там.

— Аз изобщо не го търся — каза Малечек нелогично.

— Тогава защо питате?

— За да се уверя, че мога да говоря с вас на четири очи. Много е важно.

Изцедих чорапите, опънах ги по края на мивката, предложих му стол и зачаках. Бях вече свикнал със странностите на Малечек. Но това, което изтърси, надмина всичките ми очаквания.

— Помолих да ви извикат в комисията за прекъсване на бременност.

— Какво? — успях само да кажа. После си помислих, че не съм чул добре. — В каква комисия? — попитах.

— За прекъсване на бременност. Това е комисия, която разрешава или... — възприе Малечек въпроса ми като неинформираност.

Прекъснах го по средата на изречението.

— Зная какво представлява тази комисия, но не зная защо аз трябва да отида там. Такава беля не съм сторил на никое момиче.

— Вие не, но аз да! — не ми даваше Малечек да си поема дъх.

— Тогава вие вървете!

— Ще отида. Но се налага и вие да дойдете с мен. Вече писах до комисията. Ще получите съобщение. Ще ми бъдете нещо като баща и като свидетел.

В този момент разбрах за какво става въпрос:

— Аха, искате да се измъкнете, а аз трябва да заявя, че в онзи критичен момент не сте мърдали от поделението!

— Не искам да се измъквам, другарю лейтенант, напротив! Готов съм да си нося последствията. Дори с удоволствие — каза Малечек гордо.

— Чакайте, чакайте, започнете отначало — прибягнах към често употребявания израз.

— Зависи кое ще се приеме за начало. Но да кажем, че е започнало от онези три шамара, които лепнах на суинга, дето се навърташе около нея. После тя дойде на посещение тук и прекарахме чудесно. Сега разбрала, че е бременна, и подаде молба до комисията, че нямало условия, че си нямала никого, че живеела в общежитие, а аз съм бил войник. Казали, че всичко това е добре, но че искат да чуят и мнението на бащата. Бащата — това съм аз. — При тези думи Малечек изпъчи гърди. — Мина ми през ум да ви помоля да им кажете, че съм сериозен човек и че ще мога да се грижа за детето. Мога да разговарям с тях само във ваше присъствие.

— О, благодаря ви много — казах иронично и започнах да го връщам към суровата действителност. — Ще остане с детето в интерната. Вие ще ходите на два месеца веднъж при нея и ще ѝ изпращате паричното си доволствие. И си мислите, че тя ще си живее като госпожа Онасис...

— Не, няма да остане в интерната! — прекъсна ме. — Имам леля в Моравия, ще живее при нея, а и преди службата бях спестил някоя корона.

Виждаше се, че всичко бе обмислил до най-големи подробности. Реших да отида с него на комисията и да му бъда нещо като баща и като свидетел.

Съобщението получих веднага на другия ден.

— Ротата ще бъде цял ден без командир — подхвърли майор Кноблех, когато отидох да искам разрешение.

За щастие, командирът на батальона бе на друго мнение. Той сметна, че сержант Метелка, висшистът, е в състояние напълно да ме замести.

Бях вече тръгнал, когато той нещо си спомни и ме върна.

— Оплакванията, че вашата рота се ползува с предимство в лавката, продължават и дори се увеличават — сподели той. — Това заради вас ли е, или заради Метелка?

— Заради него. Навярно се е влюбила в него — казах си истината.

— Не бих искал след уволнението му момичето да извърши някоя глупост.

— Ще свикам ротата и ще ги убедя да се откажат от изгодите, за да не ни вкарат в бяла — обещах аз. — Ще кажа и на Метелка.

Командирът на батальона ми подаде ръка, както си я подават моряци, захвърлени от живота на един кораб.

Когато на другия ден с ефрейтор Малечек влязохме в сградата на народния съвет, ние дълго и напразно се взирахме в указателя, който трябваше да ни насочи към съответната зала. Но тъй като не намерихме в указателя стаята, в която заседава комисията за прекъсване на бременност, се отправихме към портиера.

— На втория етаж, стая 206, татенце — съобщи той и вложи в думите си известна ехидност.

Отначало се ядосах, но после ми стана жал. Спомних си за Юцка. При никаква комисия не бих отишъл, ако се случи такова нещо. А как бих се грижил за дребосъчето! Но тя предпочете параграфите пред дребосъчето и пред моята скромна особа.

Кранистката, едно красиво и снажно момиче, вече чакаше пред стая 206. С Малечек се ръкува студено, а с мен още по-студено.

Настъпи тягостно мълчание и затова се зарадвах, когато най-после ни поканиха да влезем. Председател на комисията беше възрастна жена, за която по време на разговора научих, че била майка на четири деца. Вторият член беше гинекологът. Той се интересуваше преди всичко от медицинската страна на въпроса. Третият член беше една другарка от комисията за социални грижи. През цялото време на разговора се опасяваше да не би тези двама млади хора, които седяха на другия край на масата, да поискат жилище.

Но още от самото начало ние им станахме симпатични. На председателката — за това, че в самия увод Малечек сподели, че мисълта да има колкото се може повече деца го занимавала от доста време. На гинеколога, защото сме дошли навреме, а на другарката от социални грижи особено й допадна изявлението на Малечек, че ще настани бъдещата майка у леля си.

Оказа се, че всъщност няма за какво да говорим. В светлината на далеч по-силните аргументи на ефрейтор Малечек аргументите на

кранистката за премахването на детето се стопиха като лед от слънчевите лъчи.

Сбогувахме се. Ясно бе, че в нашия случай компетентните специалисти няма да има какво да решават.

В коридора незабелязано доближи до мен гинекологът.

— Вие негов командир ли сте? — попита.

Потвърдих.

— И с такива ли неща се занимавате днес в армията?

— Това е преди всичко грижа за човека — казах. После се усетих, че прозвуча много фразьорски и се коригирах: — Малечек е екстра момче и ще бъде екстра баща.

— И тя ми изглежда екстра — добави гинекологът. — Има широк ханш, явно лесно ще роди. — И си тръгна душевно спокоен.

Аз обаче не бях душевно спокоен. Юцка също има широк ханш, сигурно лесно би родила, но каква ми е ползата?

Забелязах, че красивата кранистка обясняваше на Малечек нещо настойчиво. Той имаше малко безпомощно изражение.

Разбрах, че има нужда от мен. Внимателно се позавъртях около тях.

Малечек взе някакво решение, пристъпи към мен две крачки и рече:

— Либушка казва, че щом е така, трябвало час по-скоро да направим сватбата.

— Либушка е права — кимнах. — Без сватба не може.

— Но кой ще я направи? Никого си нямаме, а от леля не мога да искам такова нещо.

Изведнъж ми хрумна идеята:

— Нашата рота! — казах, но веднага щом изрекох това, аз се ужасих. Не можех да си взема думите обратно. — Сигурно ще мога да убедя момчетата — и обръщайки се към Малечек, добавих: — Ще ви чакам на гарата.

Излязохме от народния съвет. Те вървяха бавно след мен. После завиха към градската градина. Искаха да използват малкото време, което оставаше до тръгването на влака. Ясно бе, че имат много неща да си кажат.

ГЛАВА 18

Младежкото събрание на ротата, което след три дни организирахме по мое предложение, бе много бурно. И не заради това, че би се намерил някой, който да не е съгласен с предложението да направим сватба на ефрейтор Малечек. Напротив. Предложението бе прието мигновено и единодушно. Дори се реши Малечек като главно лице, за което ще се говори на събранието, да бъде в президиума. Нямаше противоречия и по въпроса, кой ще финансира сватбата. Изобщо днешният войник е човек, който не ходи без пари в джоба си. А ако има такъв, това е защото не си прави добре сметките. Без да им мигне окото, гласуваха всеки член на съюза да даде за сватбата колкото може, но най-много до петдесет крони. С изключение на безпаричните. Но когато поискахме да знаем кои са безпарични, никой не вдигна ръка. Аз обявих, че ще дам три стотарки, и това предизвика възторжен шум в залата.

Проблем нямаше и за това, къде ще се празнува сватбата. От двете заведения избрахме по-евтиното „Завист“. Точно това, в което така хубаво си говорехме с Малечек за момичетата от благородна стомана.

Както се случва в армията, най-големи усложнения възникнаха, когато стана въпрос за бойната готовност на ротата. Така както вървеше, събранието щеше да продължи до утре. После един мъдрец каза, че бойната готовност на ротата е преди всичко работа на нейния командир, и затова нека другарят лейтенант Хоушка сам да реши кой ще присъствува на сватбата. Предложението бе прието единодушно.

Последната точка от дневния ред бе избирането на сватбена комисия. С възторжени овации бях избран за председател на комисията.

Както винаги, на излизане от събранието към мен се приближи сержант Метелка.

— Ясно ми е, че няма да бъда на сватбата — каза той.

— Никак не грешите — уверих го. — Ще ме замествате в службата.

— Така си и мислех — рече и аз му повярвах сто процента. — Ще се постарая всичко да е в ред, можете да разчитате на мен.

— Не се съмнявам — казах решително.

Един командир като мен, на когото преди малко цялата рота е ръкопляскала, може да си позволи да бъде решителен. Навярно така го схвана и той, защото застана мирно и без ни най-малка нотка ирония произнесе:

— Слушам, другарю лейтенант! Разрешете да напусна!

— Разрешавам.

Той направи кръгом и тръгна. Потупах го по рамото. Метелка обърна глава и заговорнически ми се усмихна. Може би тъкмо в този момент станахме истински приятели.

Гюрултията настъпи на следващия ден.

Не знам по какъв повод майор Кноблех казал, че в интерес на своята популярност аз съм бил готов да превърна службата в кабаре.

Дойде при мен председателят на полковия комитет на ССМ и започна да ми обяснява, че наистина било крайно време да се търсят привлекателни форми на работа сред младежта, следователно и сред военната младеж, но в дадения случай съм бил прекалил.

— Не мислете, че съм против — отбеляза, — но все едно никой няма да ви разреши.

— Не разбирам защо да не разрешат — недоумявах аз. — Това е добро дело и сигурно ще се намерят хора, които да го одобрят.

— Ако разрешат, ще дам сто. Естествено, ако ме поканите — заяви председателят.

— Ще бъдете поканен и без това — уверих го.

— Не, не бих могъл да дойда, без да съм дал стоте крони. Ще кажат, че съм муфтаджия.

— Добре, за да ти е чиста съвестта, ще дамеш петдесет крони, както останалите. Имаме достатъчно пари — казах, след като приех аргумента му.

Лейтенант Вълчек, на когото най-много разчитах, дойде веднага след председателя на полковия комитет на ССМ и ме погледна не съвсем възторжено.

— Ще възникнат редица проблеми — предупреди ме той, след като му описах подробно как е протекло вчерашното събрание и се постарях колкото се може по-живо да разкажа за това, с какво желание се готви ротата за сватбата.

— Не се съмняваме, че ще възникнат проблеми, но ние ще се справим — мъчех се да го убедя. Започнах да посочвам най-различни аргументи, за да го привлека на наша страна, но някак не ми вървеше.

Личеше си, че дори и след моето убеждаване, лейтенант Вълчек не бе много склонен да правим ротна сватба. Обзе ме страх, че всичко ще отиде по дяволите. А според Либушка без сватба тя не може да роди. В такъв случай щеше да се наложи отново да се явя пред комисията. Там пък да се опитам да уговоря гинеколога, че все още не е късно за намеса. И както изчислих, наистина не беше късно, но бе крайният срок.

Тази не твърде добра перспектива предизвика у мен красноречие, каквото никога не съм предполагал, че притежавам.

— Ще обмисля всичко задълбочено и ще се посъветвам — отговори уклончиво лейтенант Вълчек и се наклони да си тръгне.

Наклони се, но не си тръгна. Попречи му енергичното почукване на вратата, след което нахлуха редниците Шроубек и Ширучек. Малко, но съвсем малко се смутиха, когато забелязаха лейтенант Вълчек. Отдадоха чест, поискаха разрешение да останат и изтърсиха набързо:

— Искаме също да дадем по петдесет крони. За сватбата на Малечек — добавиха, за да бъде напълно ясно.

Отначало исках да им кажа, че веселието няма да се състои, но точно в този момент ме осени чудесна мисъл:

— Това ще бъде младежка сватба — казах. — От онези, които не са членове на съюза, не вземаме пари.

Явно са очаквали такъв отговор, защото без колебание, почти в един глас казаха:

— Дайте ни да попълним молба.

— Би трябвало да ви е известно, че аз съм командир на ротата — предупредих ги. — Молби за попълване ще искате от председателя на организацията.

Поискаха разрешение от лейтенант Вълчек да напуснат, и то с тон, който показваше, че нямат намерение да се занимават с некомпетентни хора. На излизане добавиха:

— Сватбата е бижу работа, другарю лейтенант! Доказателство за доброто отношение към младите хора.

Изчезнаха набързо. Затова пък Вълчек не бързаше да си тръгне. Пак седна.

— Това са най-добрите мерачи в ротата, нали? — попита.

Кимнах.

— И единствените, които още не са членове на ССМ? — продължи да разпитва.

И този път кимнах.

— Така че вашата рота ще бъде единствената в целия полк със стопроцентна организираност — клатеше глава замислено. — И тези момчета искат съвсем доброволно да станат членове на съюза, по своя инициатива...

— Просто заради сватбата на Малечек — осмелих се да добавя.

— Какво от това? — учуди се Вълчек. — Явно сватбата е добро дело... — реши той.

— Благодаря, другарю лейтенант — успях да кажа само аз.

Че лейтенант Вълчек бе заработил в наша полза, се убедих още на другия ден, когато ме извика командирът на батальона.

— Надявам се, че ще направите всичко възможно сватбата да протече, както трябва — каза без всякакъв увод и доста несполучливо се опитваше да говори с официален тон. — Не мислете, че след като миналата седмица вашата рота получи „отличен“ на стрелбите... Нищо не ще ви простя! — После ми съобщи, че вдругиден ще дойде да провери строевата ни подготовка, и ме освободи.

Сватбената комисия проведе няколко заседания. Когато до събитието, което предизвика толкова вълнения, останаха десет дни, аз отново свиках комисията. Веднага щом открих заседанието, пет души вдигнаха ръце. Всички правеха предложения за по-доброто протичане на сватбата. Но когато младши сержант Пилначек предложи да се даде салют в момента, в който женихът каже своето „да“, разбрах, че така доникъде няма да стигнем и че ще трябва да поема нещата здраво в ръцете си.

— Другари, хайде сега по реда на нещата — сложих край на прекомерната активност. — Искам първо да ми докладвате по финансовия въпрос.

Докладваха накратко, че всички вече са дали пари.

— Така че с каква сума разполагаме? — попитах.

— С такава, че бихме могли да направим сватбата не в „Завист“, а в „Интерконтинентал“^[1] — каза касиерът. Но избегна да спомене конкретната сума.

— Кажете точно — не ме задоволиха общите приказки.

— Вече казах — повтори касиерът. — Като за „Интерконтинентал“.

Едва сега се досетих защо той избягва да каже сумата.

— Извинете, момчета, аз още не съм дал тристата крони, получавам заплата утре.

— И утре е ден — отбелязаха хорово.

После се разбрахме, че с цел поддържане на бойната готовност на сватбата ще присъствуват само около петнадесет души и при това няма да се пие. Във всички случаи ще бъдат поканени редниците Шруубек и Ширучек като нови членове на съюза.

Разгледахме менюто, определихме кой къде ще седи и решихме въпроса, как да се придвижим от съвета до ресторанта. Някой предложи към мястото на сватбеното пиршество да се придвижим в строй и с песен. Естествено, това можехме да си го позволим, тъй като на прегледа на маршовата песен в рамките на съединението заехме второ място. Веднага обаче се отказахме от тази идея, защото се сетихме, че лелята на жениха, собственичката на жилището и следователно най-важният гост на сватбата, не ще може да марширува в крак с нас. Затова решихме да отидем до ресторанта на групи.

В дневния ред бях включил и въпроса за подаръците. Казаха, че въпросът е решен. Всеки войник без оглед на това, дали ще присъствува на сватбата, или не, вече нещо си е подготвил. Поисках да науча подробности, но заявиха, че било лична тайна. После съобщиха, че освен това младоженците ще получат и колективен подарък от ротата. И веднага го донесоха. Беше един чудесен стenen часовник със също така чудесна цена — най-малко треста крони.

— Откъде намерихте толкова пари? — исках да зная.

С неудоволствие разкриха тайната, че ги е дал Пецка.

— Извикайте Пецка! — наредих в известно противоречие с факта, че сватбената комисия е демократичен орган и тук не може да се командува. Мина известно време, докато намерят редник Пенка.

— Откъде намерихте пари за сватбения подарък? — попитах го още при влизането.

— Цивилното облекло, което си бях поръчал, се оказа по-евтино, отколкото предполагах. Затова купих и часовника. Ще им трябва — обясни Пецка.

Успокоих се, но само за миг. Изведнъж се сетих, че и аз би трябвало да поднеса сватбен подарък. Иначе биха могли да си помислят, че смятам самото си присъствие на сватбата за най-красивия подарък на младоженците.

Момчетата като че ли прочетоха мислите ми и един от сватбената комисия бръкна във витрината с ротните трофеи и извади доста хубава кристална ваза. Познах я веднага. Нашият войнишки хор я спечели на прегледа.

— Другарю лейтенант, ето това можете да поднесете на младоженците от свое име. Ще ги зарадвате — и бутна вазата в ръцете ми.

— Не, такова нещо не мога да направя — казах съвсем смутен.

— Можете, хористите ще се съгласят. Вие давате три стотарки, а това само по себе си е доста — каза и добави, че вазата няма инвентарен номер.

— Малечек ще я познае — протестирах.

— Какво от това? — учуди се той. — Дори и в този случай ще му хареса.

След кратко размишление категорично отхвърлих предложението.

Приключихме заседанието на сватбената комисия с блаженото чувство, че нищо не сме пропуснали.

В коридора срещнах техника на моята рота ефрейтор Проходка. Държеше голяма торба. Когато рече да я премести в лявата ръка, за да ми козирува, се разбра, че е тежка. Навярно бързаше за работилничката, която кръжокът за техническо творчество си бе устроил преди известно време. Хрумна ми, че няма да е лошо да намина натам.

Гледката беше шокираща. Дълга работна маса, отрупана цялата с нощни лампи — страшна смес от дърво и тел, изобщо нещо, за което човек трудно може да каже дали е кич или примитивно изкуство. Опитах се отначало да ги преброя, но след втората десетка се отказах.

— Проходка, пак ли започнахте с тия лампи? — попитах с укор.

Непосредствено след встъпването ми в длъжност командир на рота аз бях водил не един разговор с него на тази тема. Щом имаше малко свободно време, Проходка започваше да прави нощни лампи. Това направо ме вбесяваше и се опитвах да го отклоня от това хоби, като го уговарях, че е по-разумно да се прави нещо по-полезно.

Тогаваше заявил, че бил опитвал да прави украшения, но това не му допаднало. Лампите му харесвали, защото пръскали светлина.

Всичките ми увещания бяха останали напразни дотогава, докато надделя идеята за създаване на кръжок по техническо творчество, и се реши да се правят макети на танкове. По съвсем прозаична причина. Много често ни се налагаше да подаряваме нещо на пионерите, на делегациите, които ни посещаваха, или пък при друг случай.

Тактично бях посъветвал момчетата да си изберат за кръжок ръководител именно Проходка. Той с удоволствие прие и поради многото работа не му оставаше време за лампите.

Сега отново е намерил време за това. Но защо?

Навярно Проходка бе разбрал въпроса по погледа ми и каза, като че ли ей тъй, между другото:

— Подаръчета, за сватбата.

— Може би за сватбите? — опитах да го коригирам.

— Не, само за една, за Малечковата — каза твърдо. — Индивидуални подаръци от момчетата.

— Какво ще ги правят толкова лампи? И при това всичките еднакви.

— Никак не са еднакви — обиди се той. — Всяка е оригинално произведение. — И при тези думи ми бутна две лампи в ръцете.

Те се различаваха дотолкова, доколкото се различаваха две топчици за пинг-понг.

— И какво ще правят с тях?

— Ще светят. В жилището и във вилата.

— Няма нито жилище, нито вила.

— Но ще имат — не излизаше от равновесие той. — А и нещо могат да продадат.

— За колко? — попитах.

— За колкото искат.

— Питам, за колко ги продават вие — уточних се.

— За пет — получих отговор.

— За пет по пет? — не се задоволих с този отговор.

— За пет крони, не е много. Само режийните разноски.

Съгласих се, че наистина не е много пет крони, и се успокоих. И то така се успокоих, че се наках да си тръгна.

— Но после ще се заемете с макетите на танкове — исках да имам последен думата аз.

— Макети имаме колкото искате. Минаваме към нещо по-добро — възрази и ми пъкна в ръката чертеж, заради който не би се срамувал дори един машинен инженер.

Под чертежа стояха подписите на Малечек и Прохазка. Това наистина бе нещо по-добро и аз се зарадвах, като си представих как ще го използваме в обучението.

[1] Луксозен хотел в Прага. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 19

Нашият командир на батальона не обича дългите съвещания, тържествените слова и дълбокомислените съждения. Навярно си е такъв по природа, макар че някои говорят, че обичал кратките съвещания и заседания, защото нямал търпение да свършат, за да си запали цигара.

Така или иначе, знам, че когато ме повика батальонният, ще се върна бързо, натоварен със задачи, и добри съвети какво трябва да направя, за да мога като начинаещ млад командир да ги изпълня успешно. Искрено казано, това определение „начинаещ млад командир“ вече ме вбесява. Наистина на един петдесетгодишен двадесетте и пет години може да изглеждат почти бебешка възраст, но аз, обкръжен от момчета с пет години по-млади от мен, често се чувствавам като доста по-стар техен брат. Тъй че, какъв ти млад командир. А и за начинаещ не се смятам. Какъв начинаещ съм аз, след като командувам рота вече почти половин година.

Съвещанието в петък при командира на батальона също не се различаваше от другите. Един след друг всички ротни командири бяхме подканени да го осведоим за подготовката за изпълнение на предстоящата задача. Старши лейтенант Бидло започна някак надълго и нашироко, но командирът го прекъсна, постави му няколко въпроса, а когато в един от отговорите долови колебливост, каза, че след заседанието ще отиде да провери как стои въпросът. Мен ме остави накрая и въпросите му към мен бяха по-настойчиви, отколкото към останалите. Стремях се да отговарям кратко и ясно и постепенно придобивах впечатлението, че командирът е доволен.

След като се осведоми за всичко, той подчерта важността на задачата, която стоеше пред нас. Каза, че това щяло да бъде проверка на нашата готовност за дивизионното тактическо учение, чийто срок неумолимо приближавал — оставали само няколко седмици и трябвало добре да се представим.

Разбира се, че трябва добре да се представим, съгласихме се ние. Съвещанието свърши.

Излязох набързо от канцеларията, за да уредя в последния момент някои работи, и едва не се сблъсках пред вратата с помощник-дежурния по КПП.

— Другарю лейтенант, чакат ви на портала — съобщи той.

— Кой ме чака? — учудих се.

— Не зная, само предавам.

Крачех към посетителя, готов да уредя молбата, с която навярно идваше при мен, в рекордно кратко време. За каквото и да става въпрос. Тъкмо сега ли намери време, когато ме чака толкова работа!

Девојката, която стоеше на тротоара срещу портала, познах със сигурност отдалеч, но все още не можех да повярвам. Повярвах едва когато тя се обърна към мен и извика:

— Ежко, получих „отличен“!

Доближих бързо до нея, но успях и внимателно да се озърна наоколо. Войниците, които в този момент бяха наблизко, се правеха, че нищо не ги интересува, но очите и ушите им бяха на четири. Мисълта, че от сега нататък ще ме наричат помежду си „лейтенант Ежко“, ме ужаси. Но Юцка бе вече в прегръдките ми, без да обръща внимание на погледите на момчетата, напрегнато очакващи какво ще стане по-нататък.

— „Отличен“, „отличен“! — повтаряше между целувките. — Сега ще го отпразнуваме. Взех си три дни отпуска, за да бъда с теб.

Искрено казано, не чувах думите ѝ.

— Три дни, Ежко! Можеш ли да си представиш тази красота? Ще ни принадлежат цели три дни.

Едва след малко долови, че нещо не съм на себе си, и се отдръпна.

— Какво ти е? Ти изобщо не се радваш.

Започнах да я уверявам, че се радвам, и още как, но думите ми не прозвучаха много убедително.

— Знаеш ли, скъпа, няма да имам никакво време — реших да започна с болка на сърце.

— Така си и мислех — каза и тонът ѝ показваше, че напълно ме разбира. — Но до обяд някак ще издържа.

— Но аз няма да имам време нито следобед, нито утре — казах несмело и същевременно отчаяно.

— Ама вие и в събота ли работите? — попита наежено.

— Този път дори и в неделя — стигнах до половината на неприятния разговор.

Стоеше до мен и от нея лъхаше студенина.

— Усукваш го. Сигурно си си уредил нещо по-хубаво и аз сега ти обърквам работата. Е, добре. Извинявай.

— Итке, бъди разумна — опитах се да овладее положението. — Ако можех, бих ти обяснил всичко.

— Зная, военна тайна. С нея какво ли не се прикрива — рече и с това доказа, че тази практика е разпространена и сред нежния пол. — Е хайде, аз тръгвам.

Направи крачка назад, после още една.

Ясно бе, че трябва нещо да предприема, и ми хрумна, че най-добре ще бъде да я прегърна. Но поглеждайки встрани, се убедих, че момчетата все още пулеха очи. Не предприех нищо. Само мълчаливо наблюдавах как се отдалечава.

— Какво правите тук? — след малко грубо се нахвърлих върху войника, който бе най-близо и който всъщност получи данни за положението от първа ръка.

— Отивам да проверя още веднъж как е уреден въпросът за доставката на вестниците в района — съобщи боецът, а очите му изразяваха такова съчувствие, че веднага ми мина ядът.

— Добре, вървете — подканих го аз почти ласкаво.

— Слушам! — прозвуча отговорът му също почти ласкаво. При това той дълбоко въздъхна, с което даде да се разбере, че и на двамата не ни е леко.

Отбих се в парка, кое-що да проверя, да ги накарам едно да затегнат, друго да разхлабят. Става въпрос за онези шмекерии, които всеки командир бързо усвоява, и после си мисли, че кой знае как е надхитрил войниците. Само че те ги знаят не по-зле от него, така че винаги са един на един. Но и без шмекериите разбрах, че момчетата са направили всичко, за да не се изложим.

Някой ми поднесе плик. Без марка и с моето име върху него. Разкъсах плика и се опитах да разтълкувам написаното.

„... Държах се невъзможно, извинявай. Желая успех, обади се колкото можеш по-скоро...“

Колкото успях, разбрах. Сърцето на някое от наблюдаващите момчета не е могло да понесе тази трагедия, догонил е Итка и ѝ е разкрил тайната, че заминаваме.

Би трябвало да го откроя, да му благодаря и после да го накажа за издаването на военна тайна. Ако имах време, сигурно щях да направя това. Но откъде това време?

След малко започваше вагонотоваренето и изнасянето в района на училището. Не знам дали на другите им харесва, но на мен думата вагонотоварене не ми хареса още щом я чух. Винаги ми се струваше, че не подхожда на моя матерен език. И още по-противна ми стана, когато се убедих колко трудно е да се вкара танкът правилно във вагона. Но за разлика от мен на батальонния думата звучеше много благозвучно. Точно това изкуство той смяташе за азбука на подготовката на танкиста и считаше за половин войник онзи механик-водач, който не го владее до съвършенство.

Едва преди месец отношението ми към тази коварна дума се промени съществено. Това се случи, когато след една тренировка командирът някак между другото каза:

— Това горе-долу ви се удава.

Бях твърдо убеден, че днес вагонотоваренето ще бъде по-добро от горе-долу. Извиках взводните командири.

— Готови ли сме? — попитах.

— Тъй вярно! — отговориха и това прозвуча, общо взето, убедително.

— Ще се представим ли както трябва?

— Тъй вярно!

Казах „свободно“ и зачаках следващите заповеди. При това ме обземаше някакво особено чувство. Нетърпеливост. Страшно много ми се искаше да потеглим вече. В този момент Юцка навярно чакаше на гарата, но аз вече не бях Ежко, а по-скоро таралеж, мъж, който след малко ще управлява десетина съвършени машини и няколко десетки несъвършени момчета. Но когато се озърнах и ги видях, че все още клечаха край веригите, за да се убедят, че наистина всичко е в ред, зачеркнах наум думата несъвършени.

Имах такова настроение, каквото трябва да има всеки командир преди изпълнението на важна задача. Чувствах решителност, доверие в тези, които командувам, а дълбоко в душата си и малко яд, че с Юцка се разминахме. Не зная как действа това на другите, но аз, когато съм малко ядосан, се чувствам много добре. Добивам войнствено настроение.

ГЛАВА 20

Всичко вървеше по план, дори много по-добре, отколкото очаквах.

Напредвахме към рубежа за атака. Веригите на танковете, задръстени с пръст, от време на време сериозно приплъзваха и това донякъде забавяше нашето движение напред, но ние нито за миг не спряхме. Преодолявахме стръмни нанагорница и нанадолница и винаги дълбоко си отдъхвахме, когато оставаше зад нас някое привидно непреодолимо препятствие, създадено от природата, в района на учението.

Преминахме в брод водно препятствие. И все напред. Поради мъглата и преваляващия сняг, смесен с дъжд, не виждах много от куполата на своя командирски танк, но и без да виждам, чувствавах съзвучието между хора и техника.

Изкачването по стръмното възвишение преодоляхме също успешно. И то така успешно, че командирът на батальона не издържа, наруши забраната да не се говори по свързочните средства и ни похвали: „Добре, Ежко!“

Приех обръщението Ежко със съзнанието, че в нашата казарма нищо не остава скрито.

Сега ни предстоеше решаващата фаза. Мълниеносно да ударим противника и да го унищожим с мощта на нашите оръжия и майсторството на командирите и механик-водачите на танковете.

Току под върха спряхме за кратко време. Командирът на батальона доуточни задачата пред ротните и взводните командири и пред командирите и механик-водачите на танкове. Но и без уточняване ми беше ясно. Там долу ни очакваха тресавища, непроходими склонове и скатове, стръмни нанадолница, които можеха доста да ни забавят. Без всякакво съмнение беше ясно, че наистина всичко или почти всичко ще зависи от механик-водачите и командирите на танкове. От точното насочване на танка от командирите и от майсторството на механик-водачите щеше да зависи успешното водене на боя.

След малко отново потеглихме. Естествено, най-трудната част от задачата се падна на моята рота. Промъквахме се през гъста растителност, преминавахме през най-скритата местност и изведнъж се оказахме в непосредствена близост с противника. Тъкмо вече да дам команда „Огън!“, чух по радиото гласа на батальонния: „Спирай движението и чакай следващи заповеди!“

Измъкнах се колкото можех от куполата и видях, че командирът на батальона тичаше нанякъде, ако изобщо начинът, по който той се движеше напред, можеше да се нарече тичане. Възпираше го калта, тресавищата. Чувствувах ясно как момчетата в танковете горят от желание да научат какво става. Но не попитаха. Може би защото спазваха дисциплината на разговорите, а може би разбираха, че и аз не знам нищо повече от тях.

Смъкнах се, седнах на седалката си и се отдадох на размишления за най-различни неща. Например за това, че учението вече е завършило и ние се връщаме в казармата, където ни очаква доста работа по почистването на техниката. И че най-малко, дори и здравата да се напънем, ще мине и тази неделя.

„Командирите на роти, командирите на взводове и командирите на танкове при командира на батальона!“ — чух в слушалките.

Изскочих веднага от танка и потънах в калта. С голям зор се измъкнах на по-твърда почва и забелязах, че и останалите едва се движеха нагоре. Срецнахме се на едно изкоренено сечище, застанахме мирно и зачакахме.

Командирът на батальона седна на един пън и даде знак с ръка да седнем и ние. Само че ние не виждахме къде може да се седне, защото този изгнил пън бе един-единствен, и останахме прави. Чакахме да чуем какво ще правим по-нататък.

Мина малко време, докато командирът на батальона си поеме дъх дотолкова, че да може да каже:

— Обявена е бойна тревога.

За миг замълча. По напрежението на лицето му обаче се разбираше, че иска час по-скоро да ни даде по-подробни указания.

Обърна се към сержант Метелка.

— Вземете хората и бегом при танковете. Трябва да ги изтеглите на пътя. Не съм много сигурен дали от този момент няма да започнат

да засичат времето. И не позволявайте да ви избута ротата на старши лейтенант Бидло. Той иска навсякъде да бъде пръв.

— Другарю старши лейтенант, разрешете моите войници да напуснат — помолих командира на батальона.

Кимна в знак на съгласие.

Метелка нещо изсъска, а момчетата автоматично се обърнаха и забързаха надолу. Да бъдеш пръв на пътя е голямо предимство.

Изчезнаха от погледа ми в момента, в който и другите двама командири поискаха разрешение хората им да напуснат.

Останахме край командира на батальона само ние тримата и започнахме вътрешно да изживяваме състезанието по бягане, което сега се водеше между нашите подчинени.

Батальонният даде указания и попита дали всичко е ясно.

— Тъй вярно! — отговорихме в един глас. Въпреки това се оказа целесъобразно да се уточнят някои подробности.

Не мина много време и ние изтичахме на пътя, където танковете вече бяха построени, двигателите включени и всички чакаха само нас.

Потеглихме към района, в който много пъти сме се изнасяли при бойна тревога. Но никак не очаквахме, че към него ще се промъкваме откъм друга посока — не откъм поделението.

Признавам, че за мен няма по-прекрасни звуци от звуците на движението. Когато вървите все напред и не чувате нищо, което да ви смущава. А грохотът на танковите вериги — това е песен. Песен ли — истинска симфония!

Изведнъж се сетих, че в сравнение с останалите роти аз съм в неизгодно положение. В ротата ми върлуваше грип, имах няколко болни и въпреки различните комбинации, които правих, все не ми достигаше екипаж за един танк. Оставих в поделението танка, механик-водачът на който бе болен. Командирът на батальона не бе много съгласен с това, но нямаше какво да се прави.

Учението си е учение, а бойната готовност си е бойна готовност. В този случай трябва да излязат всички танкове. Това означаваше, че трябваше да се отиде до поделението и да се докара танкът. Какво да се прави, може ротата ми да бъде последна, но всички танкове трябваше да бъдат в района, към който се бяхме насочили.

В района за заемане при бойна готовност стигнахме в здрач. Но и в здрача, сред гъмженето на тиловаците, които разнасяха запасите,

познах самотно стърчащия танк. Беше мой танк. Не зная защо е така, но и сред тази компактна стоманена маса човек веднага познава своята машина. Дори и при здрач.

Изскочих от своя танк и се затичах към машината. Край танка подскачаше от крак на крак редник Пецка. Престана едва когато приближих на три крачки.

— Какво правите тук? — попитах.

— Чакам ви! — отговори. — Вече цял час!

— Вие сте болен и трябва да лежите в медицинския пункт.

— Но нали има бойна тревога! — учуди се и добави: — Нямам вече температура.

С опакото на ръката проверих челото му. Наистина не гореше.

Но за най-важното все още не се досещах. Тъкмо когато мислено разсъждавах дали да върна Пецка обратно, или да го оставя, дотърча ефрейтор Хисек.

— Другарю лейтенант, Пецка ми е откраднал танка! — каза, след като отдаде чест. В този момент ми изглеждаше като клеветник.

— Ти си болен и трябва да лежиш в медицинския пункт — повтори думите ми редник Пецка. — Нали при бойна тревога всички танкове трябва да се изнесат, иначе все едно че сме мухльовци.

— Открадна ми танка — не преставаше да повтаря Хисек. Сега дори още по-високо.

Кипна ми.

— Вие ли пристигнахте с танка? — попитах Пецка.

— Тъй вярно!

Представих си не само обърнатите крайпътни камъни, но и още по-лоши неща. Набързо изтърсих:

— Нормално ли?

— Тъй вярно! А как иначе? — отвърна Пецка дръзко. — И друг път съм карал подобни самоходи.

— Нито имате подготовка, нито право — великодушно простих дързостта му.

Личеше си, че Пецка искаше да каже нещо, в смисъл че изключителната обстановка налага изключителни действия, но мъдро мълчеше. Не искаше да ме ядосва повече. Вместо това помоли:

— Другарю лейтенант, нека Хисек млъкне най-после!

А ефрейтор Хисек продължава да повтаря, че са му откраднали танка.

— Млъкнете! — обърнах се към Хисек щастлив, че в последния момент се въздържах и не казах някоя по-остра дума. Хисек млъкна, но не превъзмогна себе си и подхвърли:

— Такива са те, рецидивистите!

Пецка го изгледа враждебно. Работата отиваше на скандал. Аз бях този, който трябваше да попречи на това. Но не се наложи, защото тъкмо в този момент пристигнаха и другите двама войници, избягали от медицинския пункт.

— Ето ни в комплект! — рапортуваха доволно. — Можем да тръгваме.

Техните чела вече не успях да пипна. Нямах време.

Точно до нашата живописна групичка спря газката на командира на полка. Впрочем, тя още не бе спряла и командирът застана пред мен. Не ме остави да довърша рапорта си и попита:

— Проблеми ли имате?

— Съвсем не! — отговорих, както ме бе научила практиката. Но после не се сдържах и обясних на командира съвсем накратко положението. Съвсем накратко и съвсем неточно. В този смисъл, че тези четирима мъжествени болни момчета искат на всяка цена да потеглят с нас. При това хвърлих поглед към Хисек, с който му дадох да разбере, че само ако гъкне и каже кой е пристигнал с танка му, не му мърда наказанието.

Известно е, че нашият командир на полка е в състояние да вземе решение за секунди. И този път не направи никакво изключение.

— В колата! И четиримата! — заповяда.

Момчетата ококориха очи и се напъхаха в газката.

Командирът отиде при шофьора.

— Ще ги откараш в медпункта и ще кажеш на лекаря да ги прегледа както трябва. Ако са здрави, ще ги върнеш обратно. И побързай, че ми трябва колата.

— Слушам! — гласът на шофьора се смеси с шума на мотора и газката незабавно потегли.

— Тъй, въпросът е решен — констатира командирът, когато машината изчезна от погледа ни.

Вече си представях какво ще каже шофьорът на лекаря и със сигурност знаех, че ротата ми наистина ще бъде в комплект.

Когато колата се върна, слязоха и четиримата от нея. И разбира се, в добро настроение.

— Здрави като бикове! — докладва ефрейтор Хисек. — Потеглям и се включвам в колоната!

— Потегляйте и карайте с усет. Всички трябва да се чувствуват като в леглото си, разбирате ли? Командирът на танка, който ще ви определя, ще следи за това. Разчитайте на него.

Отидох да видя своя командирски танк. Екипажът, пълзейки на колене, оглеждаше веригите.

— Жених, как е? — попитах Малечек.

— В събота по това време ще се готвя за брачната нощ.

Горкият. Той не знаеше какво щеше да се случи в събота по това време.

Но дори и аз не знаех.

ГЛАВА 21

След полунощ ни повика командирът на батальона и без много приказки ни раздаде връзка циклостилни материали.

— Заплануваният маршрут за движение — оповести. — Около четиристотин километра.

Не повярвал, старши лейтенант Бидло се засмя:

— Четиристотин километра ли? Да няма печатна грешка?

— Казах — запланувания маршрут за движение, и толкоз! — но после нареди: — Приключвайте с контролните проверки и осигуряването с ГСМ. Свободни сте.

По пътя към ротата прелистих материалите. Поради тъмнината и поради неясните букви успях да прочета само наименованието на крайния населен пункт. Изглеждаше ми познат, но не можех да се сетя откъде. После си спомних, че през това селище съм минавал като пионер по време на една екскурзия. То бе някъде на границата между Моравия и Словакия, така че командирът никак не преувеличи, като каза около четиристотин километра. Напротив. Само че и аз като старши лейтенант Бидло смятах, че маршрутът ще бъде само на теория. Но за разлика от него запазих мнението си за себе си.

Обиколих своите танкове. Момчетата бяха вече вътре и ми беше ясно, че отдавна къртят.

Само един войник все още оглеждаше веригите.

— Нещо не е в ред ли? — попитах.

— Всичко изглежда наред — отговори и едва тогава се обърна с лице към мен. Беше ефрейтор Хисек. — Но точно това ме безпокои — добави вече стоешком.

— Пецка наистина не е мухльо — опитах се да го успокоя.

— Но и механик-водача си го бива — каза вече по-смирено. И в момента, в който разбра, че нашият разговор е приключил, отново се наведе над веригите.

Навлязох навътре в гората и отчупих дебел клон.

Няколко пъти почуках с него по капака на машината на сержант Метелка. Показа се лице, което смътно приличаше на неговото — подпухналите очи, смачканият нос убедително доказваха, че тъкмо съм го събудил.

— Свикайте командирите и механик-водачите! — наредих.

— Веднага ли? — попита Метелка.

— Не, следващия понеделник — опитах се да бъда остроумен.

След няколко минути момчетата ме наобиколиха. Сънени, тук-там някой бе в състояние да възприема. Бих се заклел, че най-малко половината от тях още спяха. След като конят е в състояние да спи стоешком, защо да не може и човекът — това най-висше създание, което откри атомната енергия, измисли хокея на лед и лети в космоса?

— Заплануваният маршрут за движение — нарочно заговорих високо, за да събудя и спящите. И споменах около десет места, където можеше да ни открие някой, който евентуално би изостанал или би се загубил.

Когато съобщих последното селище, напомнящо ми за моята пионерска екскурзия, ефрейтор Малечек съвсем неуместно, като се имаше предвид обстановката, но затова пък доста високо се изсмя.

— Лелеее, няма да мога да се оженя.

Аз също се засмях, въпреки намерението ми да не изразявам никакво съмнение относно предстоящия марш. Но изведнъж като че ли тръпки ме побиха. Отначало съвсем слабо, но колкото мислех, направо изтръпвах.

Ами ако наистина потеглим? Какво ще стане със сватбата — нали всичко е организирано, управителката на ресторанта „Завист“ в сряда ще започне да търси месо, за да изготви подобаващо меню. А ето тук женихът, бъдещият баща на човечето, което Либушка носи под сърцето си, управлява моя танк. Няма да се яви на сватбата. Няма да се състои нашата младежка сватба. Тръпките се засилиха още повече, когато до мен застана лейтенант Вълчек и събщи, че командирът на батальона е разрешил да се приготви кафе за командирите и механик-водачите на танкове. И тъй като вече имам опит в това отношение, бръкнах набързо в задния джоб на панталоните и попитах колко трябва да дам.

— Достатъчно е една двайсетачка.

Да платиш част от кафето на войниците, които може би ще изминат този толкова дълъг маршрут, не е никакво пражосничество. Щедро дадох двадесетачката. Малко се съмнявах, че посред нощ някой ще може да намери кафе. И изразих съмнението си пред Вълчек.

— Ще може — каза уверено. — Ще измъкне продавачката от леглото и ще отиде с нея в лавката.

При тези думи той пхна двадесетачката в джоба и се нагани да тръгне.

— Другарю лейтенант! — спря го сержант Метелка. — Точно така, продавачката от нашата лавка. Моля да поговоря с вас и другаря командир насаме.

Въпросително го погледнахме и се отдръпнахме на няколко крачки от останалите. Метелка заговори набързо.

— След като се събират пари за кафе, значи наистина потегляме. А щом потегляме, не се знае дали ще се върнем в събота. А щом няма да се върнем, Малечек няма да може да се ожени. Иначе всичко остава, както бе запланувано, включително и сватбеният обяд.

Съгласихме се с него, но все още не разбрахме какво общо има тук лавкаджийката.

— На Верушка може да се разчита — обясни той. — Деликатно ще съобщи на булката, че сватбата трябва да се отложи. И в „Завист“ ще уреди всичко. За една седмица, с която ще се отложи сватбата, няма да се обърне светът, а хлапето ще им го прости. Разбира се, когато му дойде умът в главата.

Вълчек се оказа достоен заместник на своя командир. Със светкавична бързина взе необходимото решение.

— Добре — съгласи се. — Ще кажа да докарат и продавачката. Но една седмица е малко. Най-сигурно е да се отложи сватбата с четиринадесет дни. Но засега нищо няма да казваме на Малечек. Защо да го дразним излишно?

Последните думи каза вече на няколко метра от нас. Бързаше да даде последни инструкции.

Върнах се със сержант Метелка при войниците си, за да уточня някои подробности във връзка с марша. И тъкмо когато проверявах знанията на войниците по пътните знаци, Вълчек отново дойде.

Огледа ни и недоволно поклати глава:

— Нещо като че ли сте много малко.

— Тук са само командирите и механик-водачите — докладвах.

— Извикайте всички — нареди Вълчек. — Ще им кажа няколко думи.

Сержантът отиде да извика мерачите и пълначите. След няколко секунди те вече бяха при нас, очаквайки да чуят новината, че е даден „отбой“ и че не след дълго ще гарираме.

Но лейтенант Вълчек каза нещо съвсем друго. Каза, че ни предстои марш на голямо разстояние, че това е истинско изпитание за нас и ще трябва да докажем, че сме в състояние да издържим. После даде няколко практически съвета, от което се виждаше, че разбира от танкове, и отиде при другата рота.

През цялото време стоях до ефрейтор Малечек и винаги, когато ми се струваше, че той отваря уста да попита какво ще стане със сватбата, аз внимателно го чуках по рамото.

Мина около половин час и пристигна газката. В утринния здрач забелязах, че от нея изскочи нежна женска фигура.

— Ето я — казах на сержант Метелка. — Давам ви три, не, по-добре две минути за обяснение. А сега тичайте, няма защо да се мотае тук излишно.

Гледах дали ще спази определеното време. Забави се само с една минута.

— Какво каза? — попитах, след като колата замина и сержантът застана до мен.

— Че би се омъжила за мен, дори и ако ще три пъти да отлагаме сватбата.

— Не се фукайте — прекъснах го аз.

— Всичко ще уреди, всичко — каза гордо.

Междувременно командирите и механик-водачите на танкове се бяха наредили пред казанчето. Всеки подаваше канчето си и готвачът го напълваше до половината. В много случаи тази половинка не бе истинска половинка, защото в тъмнината той често притваряше очи и разля доста кафе.

Отначало мерачите и пълначите гледаха равнодушно. Но после един от тях се обади:

— А за нас няма ли?

Разбрах, че сме изпаднали в неловко положение, и се опитах да обясня, че не разполагаме с големи фондове.

— Какви фондове — обади се един от недоволниците, измъкна стотарка и настояваше да плати кафето и на останалите.

Но точно в този момент бе дадена заповед за марша.

— Но това е невъзможно — завайка се Малечек, палейки двигателя. — Аз няма да мога да се ожена навреме и хлапето ще си има неприятности до края на живота.

— Спокойно, всичко ще се оправи — опитах се да го успокоя и дадох команда „Напред!“.

— Напред! — повтори след мен Малечек и гласът му прозвуча тревожно в слушалките на шлемофона.

ГЛАВА 22

И ние напредвахме. Утринта бе мрачна.

Разминавахме се с автобуси, които караха деца на училище, и приемахме махането на учениците с чувство на самоуверена гордост, без изобщо да знаем дали ще излезем победители от битката с времето и разстоянието.

През време на малка почивка изядохме по една консерва от свинско месо и пихме някаква течност, която смътно наподобяваше чай. Но тя имаше едно чудесно свойство — бе много гореща и ни обливаше отвътре с приятна топлина. Един от войниците дори каза, че в нея сигурно има ром.

Гаврътнах набързо течността. Едва не си изгорих хранопровода и побързах да огледам танковете. Един от механик-водачите се оплака, че двигателят му нещо не тегли. С щедрата помощ на лейтенант Прушек успяхме бързо да отстраним неизправността.

Малечек пълзеше покрай веригите и се правеше, че нищо друго не го интересува, освен дали не е изскочила някоя осичка.

След малко отново потеглихме.

Спокойно гледах от купола на своя танк и се наслаждавах на красотата на нашето несмуцавано от нищо движение напред. Дори не обръщах внимание на ледения вятър, който от време на време навяваше по лицето ми неприятна смесица от сняг и дъжд.

На един завой, един такъв завой, който направо кара човека да се обърне и да види дали всичко е наред, преброих машините и се вцепених. Липсваше един танк.

Бързо започнах да броя отново, но не успях да ги преброя, защото колоната вече излизаше от завоя. „Навярно съм сбъркал“ — рекох си наум и с нетърпение зачаках следващия завой.

Разбира се, бих могъл да заповядам всички да ми се обадят по радиостанцията и веднага щях да разбера каква е работата, но не ми се искаше. Целият батальон щеше да разбере, че не си знам положението в ротата.

Като напук пред нас се очертаваше дълго равно шосе.

„Сбъркал си — уверявах сам себе си. — Ако се е повредил нечий танк, сигурно щяха да ми докладват.“

Едва след петнадесет минути се появи удобен завой, вперих поглед в танковете и установих, че не съм сбъркал. Липсваше една машина.

Не ми оставаше нищо друго, освен да разкрия позора си.

— Тук шести — казах и в гласа ми нямаше капка самоувереност. — Докладвайте!

Командирите на танкове докладваха и аз разбрах, че липсва дванадесетката. Естествено, кой друг. Младши сержант Пехачек, ефрейтор Хисек и редник Пецка.

— Дванадесетката излезе от пътя — докладва тринадесети.

Мислено реших, че няма да му се размине на Пехачек тази магария. На всеки може да се случи да излезе от платното, но да не докладваш, това е истинско безобразие.

Много ми се искаше да обърна машината и да се върна да видя какво е станало. Това, разбира се, беше невъзможно. Наставленията не позволяваха такова нещо.

— Дванадесети, докладвайте! — извиках жалостно и напрегнато зачаках отговор.

Никакъв отговор.

Движението продължи. Аз напразно повторих още няколко пъти повикването. Беше ми крайно неприятно и това навярно се е чувствувало в гласа ми, защото командирът на батальона успокояващо каза: „Спокойно, шести, ще се погрижат за тях.“

Беше вече обяд и слънцето с големи усилия и твърде несмело се подаде през облаците.

Над колоната витаеше въпросът, кога и какво ще ядем.

Но аз не можех и да помисля за обяд. Как? Когато ми липсва танк!

Най-после чух: „Тук дванадесети.“

„Дванадесети, дванадесети, къде сте?“ — крещях, като че ли това можеше да помогне. Отново никакъв отговор. Вече минавахме околийското градче, което бе два пъти подчертано в дадения ни маршрут за движение. Хората поспираха и наблюдаваха с интерес

гърмящите стоманени колоси. Минахме покрай сграда с неонов надпис „Ресторант“.

— Аз бих похапнал — въздъхна моят пълнач редник Незбеда.

Помолих го да потърпи още малко.

„Тук дванадесети“ — чух отново в слушалките. Този път съвсем ясно. „Настигахме ви.“

„Грохот!“ — подканих Пехачек неуставно. Но за войниците от моята рота тази дума означаваше „Давай, с пълен газ!“.

Злобата ми към Пехачек постепенно се топеше.

Най-после бе дадена голяма почивка.

Построихме колоната на самия край на шосето и спряхме. Но ако някой е предполагал, че сега всички ще се затичат към казана, дълбоко се е лъгал. Слязоха от танковете и запълзяха на колене покрай веригите. Онези, които имаха чувството, че машината нещо не тегли, започнаха да се въртят около двигателите. Едва когато установиха, че всичко е наред, се наредиха на опашка пред походната кухня. Раздаваха гулаш.

Край готвача стоеше лейтенант Вълчек. Следеше всеки да получи нужната порция и от време на време питаше:

— Е, как е, момчета? Вкусно ли е?

— Трябваше да сложат малко табаско.^[1]

— Трудно се намира — отговори Вълчек.

— Що не казахте, щях да намеря — предложи някой.

— Може и без табаско — допусна един лакомец със звание ефрейтор.

С това той достави голяма радост на Вълчек, защото нашият политрук, освен принципа, че практиката е най-висшият критерий за истината, си има още един принцип. Той твърди, че ако искаме войникът да изпълнява добре задълженията си, той трябва да бъде добре нахранен. А добре за него означава не само достатъчно, но и вкусно. И тъй като е човек на действието, лично контролира готвачите. Опитва яденето, съветва от коя подправка да се сложи още и дали не е по-добре да се добави още малко сол. Разбира се, с това той не доставя никакво удоволствие на готвачите, а още по-малко на началника на продоволственото снабдяване.

Изгълтах набързо гулаша и влязох в своя танк.

„Тук шести. Дванадесети, къде си?“ — извиках по етера. Сега дванадесети се чуваше съвсем добре. Навярно не беше далеч.

— Настигаме ви! — каза отново Пехачек. — Не обичаме студено ядене!

Пристигнаха тъкмо когато готвачите заприбираха нещата и се подготвяха за път.

Стоплиха гулаша им, те набързо го изядоха и аз прецених, че е крайно време да ги наругая.

— Защо не докладвахте за случилото се? — смъмрих Пехачек.

— Не знаех, че толкова ще закъснеем. Хисек излезе извън платното и аз изскочих, за да върнем колкото се може по-бързо танка обратно, но не беше така лесно. Ако не беше Пецка... може да се каже, че той го измъкна от канавката със собствените си ръце — преувеличаваше командирът на танка. За по-голяма яснота искаше още нещо да добави, но не остана време.

Маршът продължаваше.

Настъпи вечерта, след нея нощта и ние разбрахме, че всичко едва сега започва, защото земята се втвърди и шосето се превърна в пързалка.

Като напук пътят минаваше през възвишение. На човек му се струваше, че този стоманен колос, чиито вериги се плъзгаха опасно по заледеното шосе, не ще може да се изкачи по стръмното нанагорнище. А слизането надолу бе още по-лошо. Сякаш привлечани от банкета, танковете отказваха да спазват посоката.

На всичко отгоре ни притискаше и времето. Според разписанието имахме закъснение от два часа. Ясно бе, че трябваше нещо да се направи. Например да спрем и да дадем път на колите да посипят пътя със сол.

Но командирът на полка реши другояче.

— Момчета — чух в слушалките неговия глас. Не звучеше никак повелително, по-скоро напомняше гласа на баща, разговарящ в семеен кръг. — Колите за посипване на пътя със сол са на края на колоната и докато се измъкнат пред нас, ще загубим много време. И за тях пътят е хлъзгав. А да губим повече време не можем. Ето защо реших да се увеличи дистанцията и да се обърнат куполите назад. Изпълнявай!

— Слушам! — заявихме всички.

Изпълнихме. Това бе особено чувство. С тази обърната назад купола ми се струваше, че съм като че ли в някаква наблюдателна кула. Плашеше ме дълбочината под мен, която по-скоро чувствах, отколкото виждах. После по радиостанцията се обади лейтенант Вълчек. Не каза позивната, защото всички познавахме неговия глас. И то много добре. От събранията и заседанията. Радиостанцията също не го променяше много.

— Момчета — започна също като командира на полка. През тези няколко години на службата успях да разбера, че когато командирът се обръща към войниците с „момчета“, значи положението започва да става напечено. — Момчета — повтори той. — Имаме закъснение и ни предстои много сложен участък от маршрута. Пътят няма да се посипва със сол. Не можем да си позволим да закъсняваме повече. Сега всичко ще зависи от командирите и механик-водачите. Вие сте добри командири и добри механик-водители. Умеете да кормувате. Всички без разлика, дори и тези, които понякога мъмрим. А сега трябва да докажете това.

Заповядах на Малечек да увеличи дистанцията и потеглихме в тъмнината, в снежната виелица и с приплъзващи вериги.

Не зная защо, но тъкмо по средата на главоломното спускане надолу се обърнах към Малечек и казах:

— Отложихме сватбата ви с четиринадесет дни.

Напразно чаках отговор. Трябваше да го подканя.

— Какво ще кажете за това?

— Може би това е най-разумното, което сте могли да направите — отговори смирено.

— Либушка сигурно ще прояви разбиране — опитах се да го утеша.

Малечек не отговори, защото танкът ни започна изведнъж да танцува по заледеното шосе.

— Затегнете лявата верига — поисках да бъда полезен. — Още малко, още малко.

Танцът свърши, танкът се успокои и ние се придвижвахме напред.

— Как го казахте, другарю лейтенант? — попита Малечек, след като се убеди, че танкът звяр се превърна в танк агънце. — Че ще прояви разбиране?

— Не се притеснявайте, Малечек, ще видите, че всичко ще се оправи — успокоявах го аз.

Възвишението остана зад нас. Отдъхнах си.

Известна истина е обаче, че бедата идва тъкмо когато най-малко я очаквате.

И в нашия случай бе така. Поради резкия удар аз здравата се фраснах в главата. Сигурно сте гледали някои мултипликационни серийни филмчета, в които при удар в главата веднага изскачат звездички. И на мен ми изскочиха звезди от очите. Едни такива сини, зелени, жълти и червени.

После звездите започнаха да бледнеят и аз разбрах, че сме в канавката.

— Другарю лейтенант, какво ви е? — чух боязливия глас на Малечек.

— Най-много да съм получил някоя цицина на главата — отговорих. — Иначе нищо ми няма. А за разлика от вас не съм и жених.

— Да ви разкопчая ли гащеризона?

— Не се безпокойте. Сега е по-важно да се измъкнем от канавката.

— Слушам! — превърна се Малечек-жених в Малечек-войник и механик-водач по тежък маршрут. Даде заден ход.

Веригите започнаха да се плъзгат.

— Малко напред и опитайте още веднъж — посъветвах го аз.

Моторът отново забръмча, но танкът се противеше и пак не помръдна.

— Няма да мога да се измъкна на заден ход. Мога да се движа само напред — сподели Малечек, което и аз бях разбрал още при първия опит.

Пред нас, осветена от фаровете, се очертаваше дълга телена ограда на някаква фабрика. Мрежата бе опъната на бетонни стълбове.

— Колко може да струва един метър телена мрежа? — попитах.

— Трийсет крони — отговори редник Незбеда. — Татко бе купувал за вилата. Естествено, ако оттогава не е поскъпнала.

— А един бетонен стълб? — поисках също да узная.

— Около петдесет, но не зная точно. Ние опъвахме мрежата на железни прътове.

— Ако потеглим напред колко стълба и колко метра мрежа ще унищожим?

— Четири стълба и пет метра мрежа, другарю лейтенант — изчисли на око щетата Малечек.

— Така че няма да бъде повече от петстотин — пресметнах набързо.

— Не — отговори екипажът на моя танк хорово. Навярно бездействието вече ги дразнеше.

— Това отговаря на моя джоб — казах и се наках да дам команда „Напред!“.

— Другарю лейтенант, плащам половината — предложи в последния момент Малечек.

— А знаете ли колко струват пелените, ританките, количката и спалното чувалче за едно дете? А ританки трябва да се купуват на всеки три месеца, защото днес децата растат много бързо. Пестете парите, защото ще ви трябва — отхвърлих предложението му аз. В този момент забелязах, че зад оградата яростно размахва фенерче някакъв човек с лента на ръката, което показваше, че е от охраната. Навярно бе разбрал какво бяхме намислили да правим.

— Почакайте — крещеше той, за да ме накара да се откажа от намерението си.

— Не бойте се, другарю — успокоявах го аз, като трябваше доста да викам, за да ме чуе. — Ще се движим внимателно.

— Сине, искаш да развалиш оградата ли! Но аз отговарям за нея!

— На моя отговорност — заявих. — И ще платя всички щети.

— Но аз дори не знам името ти — каза колебливо пазачът.

„Сега би трябвало да му дам визитната си картичка — мина ми през ума. — Но нямам такава. Мисля да си поръчам, когато ме повишат в старши лейтенант.“

— Аз съм лейтенант Хоушка — извиках. — Нека предприятието изпрати сметката на моя адрес — и му продиктувах гарнизона и номера на поделението. Записа си ги в бележника.

Ясно бе, че съм го убедил.

— Другарю, минете двадесет крачки встрани — предупредих го. Едва не го нарекох дядо. Беше служебно лице, а и можеше да се обиди.

Мина двадесет крачки встрани, като ги броеше точно, и аз дадох команда „Напред!“.

Малечек натисна педала за газта, включи фрикциона и ние прерязахме оградата като нож масло.

Интересуваше ме най-много размерът на щетите. С удоволствие установих, че няма да е повече от петстотин крони.

Преминахме през портала на завода, тъй като пазачът бе успял набързо да вдигне бариерата.

— Колко време изгубихме заради моята цицина? — попитах Малечек.

— Не повече от трийсет минути.

— Трийсет минути са доста, но ще ги наваксаме.

— Ще ги наваксаме, другарю лейтенант!

Потеглихме и след няколко километра настигнахме колоната благодарение на това че бе дадена кратка почивка. Всички екипажи използваха почивката да подремнат.

Обходих ротата. Всичко изглеждаше наред. С едно малко изключение — Малечек заспа като заклан. Няколко пъти го раздрусих и ми се стори, че май беше изпаднал в несвяст.

Най-после успях да го измъкна от това състояние.

— Излезте от танка — наредих.

Трудно му се удаваше, тъй като все още беше в полусънно състояние.

— Ще кормувам аз.

— Това не мога да допусна — осмели се да ми противоречи. — Това ще е позор за мен.

— Как така позор — великодушно му простих провинението, защото всъщност се противопоставяше на командира си. Наум започнах да броя, помагах си дори с пръстите. Излезе, че моят механик-водач не беше спал вече пет денонощия.

— След като някой не е спал както трябва пет денонощия, нищо чудно да заспи, дори без да иска — казах успокояващо.

Той също започна да брои наум.

— Доколкото знам, вие също не сте спали пет денонощия, а може и повече — продължаваше да упорствува пред командира си.

— Аз съм командир и трябва да издържам повече — все още не ми се искаше да го ругая.

Изведнъж в шлемофона загърмя гръмотевичен глас. Както никой път, командирът на батальона наистина крещеше:

— Всички вън от машините и пет минути гимнастика! Но здравата! Отговарят ротните командири!

Колко му е — изскочихме веднага. Започнахме усилено да правим гимнастика.

Здравата се поизпотихме и след пет минути се втурнахме към машините.

Естествено, Малечек искаше да седне на своето място.

— Вие не разбрахте ли най-последно? — сепнах го аз.

— Мислех, че след тази спартакиада вече не важи — продължаваше да упорствува.

— И преди, и след спартакиадата моето решение е неотменно.

[1] Вносна подправка. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 23

Веднага щом изрекох тези думи аз се сетих, че доста отдавна не бях кормувал и сега ми се удаваше прекрасната възможност да се изложя здравата пред Малечек и останалите механик-водители. Наистина в училището се накормувах, но в ротата оставаше малко време за това. А си и знаех, че всяка машина, колкото и добре да е регулирана, в което ни най-малко не се съмнявах, проявява своите капризи.

Всяка си е различна — било по отношение на съединителя, на спирачките или по начина на завиване. Така че ще трябва да измина няколко километра, докато добре налучкам всичко. Ще трябва да внимавам на завоите. В училището на няколко пъти накарах машината да потанцува на един завой. Спомних си също, че когато тренирахме на танкодрума движение през ограничен проход, често изкъртвах колчетата, които очертаваха прохода.

Дори и в тъмнината ефрейтор Малечек бе разбрал по лицето ми за какво мисля, защото все още стоеше зад мен и чакаше. Навярно с надеждата, че ще се откажа. Да си призная в един кратък миг тази мисъл наистина ми мина през ума.

— Дайте книжката да потвърдя, че поемам кормуването — пропъдих колебливите мисли окончателно.

Под матовата светлина на джобното фенерче се разписах съгласно наставлението.

Разположих се на седалката на механик-водача и започнах да действам. С малки усилия произведох в паметта си всички правила. Мина ми през ума, че дори и когато кормувам, аз си оставам командир на ротата и трябва да подсигурия всичко, за да мога да я управлявам. Издърпах към себе си дългия шнур, необходим за движение под вода, включих в кутията на мерача радиостанцията и проверих връзката.

Много ми се искаше обаче Малечек тутакси да заспи, за да не види как ще потегля и евентуално след това да разправа в ротата, че командирът обича да дава акъл, когато някой не съумее да потегли гладко, а самият той потегля като любител.

При един подобен случай бях казал на Малечек, че по му приляга да държи юзди. Сега съжالياвах, че съм казал това, дори ми се прииска да му се извиня. Реших обаче, че този не е най-подходящият момент и че трябва да намеря друг удобен случай. Но на всяка цена ще трябва да се извиня.

Последен доложих, че съм готов.

— Напред! — чу се гласът на командира на батальона. — С максимална скорост! Имаме три часа закъснение.

Затворих жалузите, проверих дали добре е затворен капакът на люка, натиснах стартера, после педала на съединителя и се опитах да включа втора скорост. Но къде ти, машината изобщо не помръдна, а отзад нещо затреця. Мина малко време, докато разбере, че не съм освободил ръчната спирачка. Освободих я и натиснах докрай съединителя. Сега вече включих без затруднение. Но навярно съм пуснал изведнъж съединителя, защото угасна двигателят. Отново натиснах стартера, отново всичко повторих и потеглих с лекота.

Постепенно превключвах на по-висока скорост. Внимавах да не изляза на банкета, предпазливо, без танци минавах завоите и започнах да придобивам впечатлението, че се сживявам с машината.

— Не се влачете — наруши душевното ми спокойствие командирът на батальона.

Дадох газ.

— Какво правите? Не се пъхайте в мен!

Стигнах до извода, че е трудно човек да угоди на батальонния.

— Механик-водач, наляво! — каза по военному моят мерач Душек в ролята си на командир на танка. Едва ли би се държал така уставно с Малечек.

Минах по към средата на шосето. Така поне си мислех.

— Механик-водач, наляво! — повтори той настойчиво и според мен само защото искаше да опита дали е хубаво да командува собствения си командир. Май че не бях прав.

— Наляво, ще паднем! — изкрещя този път Душек.

Ако Малечек беше на моето място, сигурно щеше да го нарече с някое име от животинското царство.

Изпълних желанието му само и само да се отърва от него. Чувствавах, че нямаше никаква опасност да паднем. И кой знае дали изобщо имаше някакъв наклон встрани.

Мислено похвалих Малечек и техниците от ремонтното отделение за грижите им към машината. Танкът вървеше като часовник. Препусках и си представях, че съм Лауда в най-добрата му форма. Дори не ми пречеше това, че от време на време мръсен сняг или по-точно кал опръскваше лицето ми и аз трябваше да си бърша очилата.

Бях доволен, но само до момента, в който Малечек си позволи груба дързост. Тъкмо когато с пълни обороти минавах едно приятно завойче, на което човек може да изхвъркне накъдето си иска, чух по радиостанцията неговия глас.

— Докладвам, че „шести“ управлява, въпреки че получи сътресение от удар. Моля за разрешение да продължа аз.

Намирисваше на скандал в ефира. Командирът на батальона не му разреши.

— „Шести“, как се чувствувате? — попита той.

— Движа се — отговорих.

— Лекарят ще ви прегледа през време на най-близката почивка. Ще го извикам начело на колоната.

После на редовни интервали в ефира звучаха само думите:

— Увеличи скоростта!

А аз понякога прибавях думата, която най-добре разбираха войниците от моята рота:

— Грохот!

Почивката бе дадена на разсъмване.

Огледахме двигателите, облазахме на колене веригите, изгълтахме затопления шпек салам и изпихме течността, все така упорито наричана чай. И този път тя бе гореща, следователно чудесна.

— Бих искал да свикам набързо събрание на дружеството — сподели сержант Метелка с мен. — Трябва да се направи оценка на марша. Така че думата ще имате главно вие, другарю лейтенант.

Съгласих се. Председателят на дружеството в ротата свика веднага момчетата. Някой пристигнаха с хляб в ръцете. Най-бързите успяха да заемат крайпътните камъни.

За този, който се интересува от словото, произнесено от мен на събранието по време на дългия марш на танковия полк, цитирам дословно думите си с риск да бъда критикуван от специалистите по методика на младежката дейност.

— Другари — започнах и поех дъх, сякаш имах намерение да говоря най-малко един час. — Движим се добре, вижда се, че умееете да се справяте. Техниката също си я бива. И ако някой е мислил, че няма да стигнем до Моравия, дълбоко се е лъгал. А с ефрейтор Малечек, който ми погоди тоя номер по радиостанцията, ще си уредя сметките в поделението. И тъй, имаме загуба на време. Предлагам да се вземе решение членовете на ССМ от нашата рота да направят всичко възможно, за да наваксаме загубата. Завърших.

Председателят на организацията откри дискусиата.

Редник Кочка предложи да се върнем към първоначалната дистанция, тъй като вече не се плъзгало, а и за да не се напъхват разни камиони в колоната.

Редниците Ширучек и Шроубек зададоха въпроса, какво ще стане със сватбата на Малечек, и отговорът, че е отложена с четиринадесет дни, напълно ги задоволи.

Младши сержант Хисек предупреди, че маслото отива към долната граница.

Казах, че през следващата почивка ще видя какво може да се направи, и с това дискусиата свърши.

Решението бе прието, като три четвърти от присъстващите гласуваха „за“. „Против“ нямаше, „въздържали се“ бяха тези, които седяха на крайпътните камъни и междувременно бяха задрямали.

Председателят преживяваше въпроса трагично. Искаше да ги събуди, за да се приеме решението единодушно.

— Я оставете — посъветвах го аз. — Щом е над петдесет процента, е достатъчно.

В този момент до мен застанаха лейтенант Вълчек и лекарят.

— Почакайте — извика Вълчек към разпръскващите се вече войници. — Събранието продължава!

Върнаха се, но не бих казал, че сториха това с голяма охота. В случая спечелиха тези, които бяха дремали на крайпътните камъни, защото, макар че вече се бяха пробудили, все още не бяха станали.

— Надявам се, че съзнавате какъв командир на ротата имате. Кормувал е, въпреки че е бил ранен. Вземете пример от него. Това е всичко — завърши лейтенантът.

Изчервих се, та чак ушите ми пламнаха. После отправих упрек към Вълчек, задето бе казал това.

— Сега ще ви прегледа докторът — не обърна внимание на моята забележка той.

Най-напред младши сержант доктор Балцар хвърли едно око на моята цицина на челото. След това я докосна леко, а после я натисна.

— Как сте със здравето, докторе? — изсъсках, за да го прекъсна.

— Безпокои ме стомахът — отговори. — Много мазно готвят в казармата.

— Вземате ли гастрогел?

— Не съм опитвал още — призна. — Но това е добра идея.

— А добре ли спите? — продължих да снемам анамнезата.

— Лошо. — И с това потвърди моето становище, че най-големи ипохондрици в армията са лекарите. — Дори ноксирон вече не ми действа.

— Опитайте дормоген — посъветвах го аз.

— От него се оглупява — възрази докторът.

— Е да, оглупява се — съгласих се с него. — Но все пак ще можете да различите една хрема.

Навярно съм прекалил, защото Балцар се усети, че е именно негово задължение да дава медицински съвети.

— Сега сте пациент вие, другарю лейтенант, а не аз. Вие сте си чукнали главата.

— Извинява ви само фактът, че в живота си все още не сте видели истински пациент — казах аз. И не ме бавете. Имам да изпълнявам задача и никакъв доктор няма да ми попречи.

Опита се да ми измери пулса, но не му позволих.

— Не ме докосвайте — това позволявам в изключителни случаи, и то само на Юцка.

И тъй като лекарят не знаеше кой е или какво е това Юцка, прие безпомощен вид, сви рамене и каза официално:

— Здрав. Без всякакви ограничения.

Не се въздържах и викнах подир него:

— Гастрогел и дормоген. Не забравяйте! Дозата е написана върху опаковката.

Ефрейтор Малечек стоеше пред танка мирно, а физиономията му бе истинско олицетворение на нещастieto.

— Нали чухте. В поделението и след сватбата — казах.

— Кой ще кара, другарю лейтенант?

— Механик-водачът — съобщих аз. — А такъв сте вие. И бясната!

— Нима зависи от мен? Командирът на батальона се влачи като охлюв. Няма да е лошо да мина покрай него и да му свирна!

— Ще свиркате, като си купите своя кола. Сега се движим в колона, ясно!

— В казармата почти всичко ми е ясно — усмихна се Малечек.

В същия миг потеглихме, устремени напред.

Командирът на батальона бързаше, като че ли и той изпълняваше нашето решение.

— Увеличи скоростта! — се чуваше все по-често по радиостанцията.

— Грохот! — добавях все по-често аз.

ГЛАВА 24

А грохотът бе оглушителен. Момчетата караха като виртуози и натискаха педалите като състезатели от формула 1. Дори и тези, които смятахме досега за слабаци. Задминаваха ембета, москвичи и жигули. Затрудняваха ни само трабантите. Нямам нищо против трабантите. Това е една не съвсем лоша кола и развива добра скорост в равнина или по нанадолнище. Но ако бях отговорен фактор, щях да забраня да се измислят и разпространяват вицове за трабантите. Това оказва неблагоприятно влияние върху психиката на шофьорите. Такъв един шофьор, щом седне в колата, веднага се сеца за някой виц, тутакси го обзема чувството за малоценност и той започва да се бори с него. Дава газ и не позволява никой да мине пред колата, му. А когато успее да задмине по-силна кола, той е на върха на щастието. Все едно че е спечелил шестица от тотото. Дори има чувството, че вицовете ги измислят онези, които му завиждат заради трабанта. А когато пък особено силно преживява чувството за малоценност и още по-силно се бори с него, няма начин да не се утрепе.

Онези тримата, които тъкмо задминавахме, спадаха именно към кандидат-самоубийците. Увеличаваха скоростта, когато се опитвахме да ги задминем, като зайци се шмугваха между танковете в колоната и от време на време многозначително опираха показалец в челото и завъртаха длан. Демек, имате ли ум в главата!

— Само лекичко да го чукна и ще си събере фибъра в чантата — подхвърли Малечек, чиито нерви видимо вече не издържаха.

— Не правете това — посъветвах го аз. — Водят ми се вече петстотин крони за оградата. Много ще ми дойде да плащам и фибъра.

Не отговори, защото пак го хванаха дяволите. Веригите стенеха, двигателят стенеше и този ад продължи цели пет минути. После онези тримата май се усетиха, спряха на края на шосето и с обещени очи наблюдаваха парада, който не биха могли да видят дори на Летненския площад^[1]. Там, впрочем, се кара по-бавно.

Продължихме в този дух.

Накрая разбрахме, че сме наваксали загубата на време. Следващата голяма почивка бе наистина голяма. И отново потеглихме.

— Другарю лейтенант, какво значи *hydina*^[2]? — прекъсна блаженото ми съзерцание Малечек. Въпросът му бе доста смайващ.

— Откъде ви дойде наум? — попитах го.

— Беше написано на една табела.

Не успях да се убедя, тъй като вече бяхме задминали магазина, но следващият магазин носеше гордото наименование „*Miešany tovar*“^[3].

Не че не знаех какво означават думите. По-скоро вече мислех как с подобаващо агитационно въздействие да съобщя на ротата това, което знаех от вчера, когато ни раздадоха отново циклостилни материали със следващия маршрут. Нямаше съмнение, че и с тази задача сме се справили.

— Другарю лейтенант, ние сме в Словакия — прояви се като сведущ моят мерач Душек.

— *Nech sa ráci*^[4] — осмели се да се намеси в разговора пълначът ми Незбеда.

Изведнъж ни се стори, че няма непреодолими разстояния за нас. И ако случайно забравят да ни върнат — все ни е едно. Ще продължим дотогава, докато издържат машините. Да, да, именно машините, не ние! Ние, таралежите, издържаме на всичко.

— Другари, всичко е наред — обади се в слушалките командирът на батальона. — Съществената част от задачата е изпълнена. Движението продължава, скоро ще пристигнем.

Но този път не ни подкани да увеличим скоростта. Навярно повече не можеше.

— Забрави да каже колко километра ни остават — отбеляза тихо редник Незбеда.

— Не забравяйте — напомних аз, — че истинският командир никога не казва колко километра остава да изминат танкистите. Казва само, че скоро ще пристигнат.

Бе дадена заповед за голяма почивка. Построихме машините на самия край на пътя, изключихме двигателите и се отпуснахме в прегръдката на съня.

Събудих се последен. Слязох от танка и установих, че момчетата отдавна са се нахранили.

— Ще ви донеса веднага храната — каза редник Незбеда и забърза към гората. Не след дълго се върна с канчето, от което се вдигаше приятна пара.

— Претоплихте ли го някъде? — попитах.

— Ние решихме да поддържаме огъня, другарю лейтенант, за да може, когато се събудите, да се навечеряте както трябва.

— Кои ние?

— Нашата рота — отговори.

— Кой по-точно?

Незбеда сви рамене.

— Нещо изведнъж много се грижите за мен — подхвърлих, за да не мислят, че кой знае колко са ме трогнали.

Седнах върху корпуса на танка, изядох ростбифа, който дяволски лютеше, и изтрих канчето с хляб. Редник Незбеда стоеше встрани и чакаше.

— Другарю лейтенант, бих искал да поговоря с вас — каза нерешително. — Бих искал да ви се извиня. Отдавна се каня.

— Не разбирам за какво трябва да ми се извинявате.

— Заради татко, другарю лейтенант. За това, че искаше да получавам отпуски по втория начин. И за пушеното, с което искаше да ви подкупи.

— Взводът на Метелка добре си е похапнал — казах, без да съм проверявал това.

— Дойдоха да ми се похвалят тогава. Правеха си майтап — призна Незбеда.

— Но за чужда сметка. Нали вие нямахте нищо общо с това. А може би да?

— Не, другарю лейтенант. Наистина нищо не знаех. Затова и оттогава не съм писал нито ред на нашите.

— Хубава работа! — казах. — Родителите не заслужават такова отношение. В стремежа си да ни направят добро те, разбира се, понякога бъркат. Предлагам ти да се договорим — минах съвсем неофициално на „ти“. — При първия удобен случай ще напишеш на вашите, а аз ти обещавам, че никога повече няма да се сетя за пушеното. И ще се разправам с всеки, който би ти намекнал за това. Съгласен?

Незбеда кимна с чувство на благодарност и добави:

— Татко си е виновен. Неговият принцип е — за да върви колата, намажи колелата.

— Добре, договорихме се. Ти ще им напишеш, а аз ще забравя.

— И ще се разправяте с всеки — добави.

— Ще се разправям.

Незбеда се отдръпна, а аз все още размишлявах върху принципа на неговия баща — за да върви колата, намажи колелата. В отношенията между хората този принцип е лош, но що се отнася до танковете, смазването е нещо много важно!

Свиках командирите и механик-водачите.

— Как сме с маслото? — попитах.

— Зле — отговориха. — На долната граница.

— Всички ли? — не приех отговора им дословно.

Кимнаха до един.

Само че аз сефте не чувам тия приказки, освен това си познавам и танковете. Зная кой изразходва повече масло, кой по-малко.

— Хисек, и вие ли сте на долната граница?

Кимна.

— И никакъв запас ли нямате?

Поклати отрицателно глава.

Това ми стигаше. Впрочем, отдавна бях разбрал, че хората не обичат да лъжат. Много повече обичат да преувеличават. А когато пък се налага да излъжат, гледат само да послъжат.

По начина, по който Хисек поклати глава, ми стана ясно, че послъга.

Попитах още няколко механик-водачи, дори и тези, за чиито танкове знаех, че имат най-малък разход на гориво.

И те поклатиха отрицателно глава. Ясно, няма масло. Запаси никакви.

Реших да не се ядосвам и наредих на Метелка:

— Направете така, че маслото да се разпреди справедливо.

След четвърт час ми докладвайте, че всичко е в ред.

Изражението на сержант Метелка не бе никак възторжено.

— Ще има да се разправяме — каза той. — Пазят си маслото като квачка яйцата.

— Знам много добре, че в ротата има достатъчно масло. Средно, разбирате ли? И вие трябва сега да постигнете именно това средно

ниво!

Тръгна, за да изпълни своята тежка задача. Отначало май опита с убеждаване, защото чух как един от механик-водачите му предлагаше вместо масло парче чабайски^[5] салам.

Тогава той реши да действа безкомпромисно. Обиколи танковете с масломерна пръчка.

След четвърт час наистина докладва, че всичко е в ред.

— Не можем обаче да кажем, че имаме масло в излишък — каза истината Малечек. — В най-лошия случай ще издържим и утре. Имам малко запасче и го скрих на сигурно място. Но така или иначе ще закъсаме.

— Добре, Иване — удостоих го с една от най-големите похвали.

След малко при мен дойде старши лейтенант Бидло.

— Дай малко масло на заем — поиска и помоли същевременно той. — На дъното сме.

— Трябва да го преразпределиш, за да бъде на всички по равно. Да достигнеш едно средно ниво — посъветвах го аз. — Нали знаеш какво е средно ниво?

— Да, като в онзи виц за лектора, който през цялото време си служил с понятието среден показател и накрая го попитали какво всъщност значи среден показател.

— Остави, моля ти се, нямаме време — прекъснах го, защото анекдотите на Бидло нямаха край.

— Знам — съгласи се той. — Но и по отношение на средното ниво аз съм на дъното.

— Знаеш ли какво? Момчетата имат чабайски салам, не искаш ли едно парче? Само за да не кажеш, че сме пинтии — предложих му аз.

Погледна ме с убийствен поглед.

После забелязах, че говори с командира на своя първи взвод. Главата си режа, че го инструктиреше да скрие на сигурно място малкия запас масло, който е спестил, защото Хоушка след малко ще остане без капчица.

Потеглихме в непрогледния мрак и виелица. И то с чувството, че това никак не ни пречи.

Изтърколи се първата половина от нощта. Клепачите ми здравата натезаха. Най-непоносимо става положението към три часа сутринта

— на човек му се спи, та чак му се плаче. Трябваше да положи какви ли не усилия, за да не клюмне главата ми.

Бидловият глас прекъсна опасната ми дрямка.

— Ежко, не спиш ли?

Избавих се от него с едно кратко „не“, защото не исках фалът, който щеше да се получи след малко, поради нарушаване забраната на разговорите да го лепнат на моя гръб.

— Установих, че тъкмо минаваме през селото, от което е една моя бивша приятелка — сподели Бидло. — Запознахме се на спартакиадата. Аз се катерех на върха на пирамидата. Тя ми каза, че в този момент съм бил най-красивият на стадиона в Страхов. Разбираш ли какво значи на словашки стредобод^[6]?

Разбирах, но не исках с нищо да се издам, защото чаках какво ще каже командирът за нарушението.

— Тя беше също хубава. Изпълняваше гимнастическите упражнения точно пред главната трибуна. През коледните празници ме поканиха у тях на гости. Човече, това се казва Коледа! Имаха изба пълна с вино, заклано прасенце и наденички. Братче, такива наденички никога не си ял. Пекат ги на скара и ти ги предлагат с вино сутрин на закуска. А туй, френското, за петдесет крони, не струва нищо пред онова вино.

В този момент се случи нещо, което неизбежно трябваше да се случи. По радиото се чу гласът на командира на батальона.

— Тридесети, чуваш ли ме?

— Чувам! — обади се Бидло, а аз вече си мислех, че командирът проверява само за да не каже после Бидло, че не е чул заповедта за наказанието си.

Затова направо се сацисах, когато командирът на батальона попита:

— А слагаха ли в наденичките чесън, или не? Имам една рецепта и какво ли не правя, но все не мога да ги докарам на вкус.

Чу се друг глас.

— Súdruh nadporučík, majorán treba pridať.^[7]

— Kto hovorí?^[8] — попита командирът на батальона.

— Редник Хуцява, другарю старши лейтенант!

Сега вече ще става, каквото ще става.

— А колко, другарю Хущява? — вместо да произнесе присъдата, продължи да пита командирът.

— Tri hrste na jeden škorok^[9] — получи съвет от Хущява той.

— Когато се върнем в поделението, ще трябва да ми обясните точно. Обадете ми се, другарю Хущява.

— Слушам! — каза Хущява.

— И на мен ми се спи. Разрешавам да се разказват случки из живота. Така е по-добре, отколкото да се окажем в канавката — реши командирът.

— И защо тогава си все още ерген, след като си имал толкова хубаво момиче? — осмелих се след разрешението да попитам Бидло.

— Омъжи се за монтьор. По сметка — каза Бидло тъжно. — А аз и до днес се ядосвам.

— А избата голяма ли беше? — попита някой, чийто глас не познавах, следователно не беше от моята рота.

— Двадесет метра дълга и три бъчви една върху друга — отговори Бидло.

— Наистина жалко — обади се отново гласът. — Но все пак ѝ се чудя как може да изпусне такъв мъж като вас.

— Така е, момчето ми. Завърши спартакиадата, аз вече не се катерех по пирамидата и се оказах извън центъра. С една дума, не ме грееше вече слънцето.

— Обгорелият мъж е винаги хубав — обади се друг. — Но мен не ме лови слънцето, веднага започвам да се беля.

Някой го посъветва да се маже с нивеа.

Разсъмваше. Предстоеше малка почивка със закуска и командирът на батальона каза:

— Съмна, момчета, добре си поговорихме, добре карахте, никой не се свлече в канавката, така че сега можем да се движим съгласно наставлението. Ще пратя в ареста всеки, който наруши забраната на разговорите.

— Слушам! — отговорихме едновременно.

И наистина имахме намерение да изпълним всичко строго по наставлението. Та как иначе — нали сме танкисти!

[1] Площад в Прага, където се провеждат военни паради. — Б.пр.

- [2] Домашни птици, но и сган, сбирщина (словашки). — Б.пр. ↑
- [3] Смесени стоки или супермаркет (словашки). — Б.пр. ↑
- [4] Заповядайте (словашки). — Б.пр. ↑
- [5] Унгарски тлъст салам. — Б.пр. ↑
- [6] Център. — Б.пр. ↑
- [7] Другарю старши лейтенант, трябва да сложите риган. — Б.пр.
- ↑
- [8] Кой говори? — Б.пр. ↑
- [9] Три шепи на един чебър. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 25

След кратката почивка и закуската с картофена супа, която бе доста гъста, ние отново потеглихме на път. С пълни стомаси и не дотам пълни резервоари с масло.

Пътят бе претъпкан. Камиони, автобуси, трактори, леки коли, а на всичко отгоре и нашата колона. Промъквахме се къде както дойде, едни други приятелски се поздравявахме с цивилните шофьори. И когато вече ни се стори, че сме се измъкнали от навалищата, защото движението намаля, установихме, че пред нас се влачи артилерийска колона.

— По дяволите, само това ни липсваше! — изруга командирът на батальона. — Къде се мъкнат в това направление. Сигурно са объркали маршрута и сега ни се мотаят тук. Ще ги изпреваря.

— Изпреварвай, но внимателно. Придвижвам се към челото на колоната — познах гласа на командира на полка.

Изтеглихме се на лявата страна на шосето и се готвехме да освиркаме артилеристите.

Тъкмо когато командирът на батальона командуваше „Напред и внимавайте да не излезете на банкетите!“, регулировчикът на артилеристите се изпречи на пътя ни. Нямаше как, спряхме. Тутакси командирът на батальона отиде при него. Жестикулацията му несъмнено доказваше, че разговорът не е приятелски. Подадох глава от куполата. Очите ми не ме лъжеха. Водеше се остър спор.

След малко се появи и командирът на полка, който се бе промъкнал с голям зор към челото на колоната. Почти мигновено пристигна и някакъв подполковник от тяхна страна. Явно подполковниците нямаха намерение да се договарят пред подчинените си и се отдръпнаха встрани.

Докато те използваха като аргумент предимно картата, ние, лейтенантите, за да ни олекне на душата, пуснахме в ход обикновените войнишки псувни, за които трудно можеха да ни дадат под съд, но затова пък бяха колкото си щеш пиперливи.

Тъкмо когато бяхме във вихъра си, командирът на нашия полк се върна към танка си. Беше взето решение.

— Танкистите имат предимство — казах на екипажа си.

Потеглихме, за да ги изпреварим.

Малечек не издържа и когато минаваше покрай един от тези влекачи, се измъкна до кръста от танка и извика:

— Охлюви!

Веднага след това той бе залят от артилерийски псувни, но аз се правех, че не чувам.

И точно когато се бях обърнал назад и се любувах на нашата задминаваща ги колона, изгърмя нещо като оръдеен изстрел. При движение такъв един гръм винаги означава гаф. Но въпросът беше дали е за моя сметка, или за сметка на старши лейтенант Бидло. Един, два, три, четири, броях наум танковете и страшно ми се искаше да стигна до десет. В този случай щеше да бъде за сметка на Бидло.

Стигнах до осем.

Всичко беше ясно. „Изстрелът“ бе даден от младши сержант Чадек и ефрейтор Черни. Мои хора, образно казано, гафаджии. Първият — командир на танк, а другият — негов механик-водач. Те не се понасяха взаимно, но силно се привличаха. Веднъж без малко да се сбият заради някакво момиче. След това се сдобриха, защото и двамата ги беше изоставила. Така да се каже, бяха вечно каращите се неразделни приятели. Няколко пъти се канех да ги разделя, но никога не го направих.

Когато отидох на местопроизшествието, бяха в момент на единство. Задружно отбиваха словесните атаки на артилеристите и ги упрекваха, че след като не знаят да карат, не трябва да се пъхат, където не им е работа.

Обхванах с поглед положението и всичко разбрах. Онези са отворили вратата на транспортъора в момента, когато Чадек и Черни са минавали покрай тях.

После забелязах най-лошото. Резервоарът на танка бе избит и горивото разточително течеше по асфалта. Кипнах.

— Чадек, можете ли да си представите колко гориво изтича сега на земята?

— Ние не сме виновни — отбраняваше се той.

— Само че след като ви свърши горивото, ще ви оставя да стърчите на шосето и се надявам, че ще бъде някъде, където няма да има кой да ви подаде залък хляб. А вие млъкнете — нахвърлих се на войниците от транспортъора, които продължаваха да ругаят. — И най-загубеният след третия час в автошколата вече знае, че преди да отвори вратата на колата, трябва да погледне дали не го задминава някой.

— Точно така, другарю лейтенант — почувствуваха се на седмото небе Черни и Чадек. — Но те сигурно са отсъствували тогава от час.

Сметнах за необходимо да ги върна на земята и казах:

— Тръгваме! През следващата почивка ще разгледаме подробно въпроса!

Навярно съм успял да ги върна на земята, защото мигновено се укротиха.

— Махнете резервоара — наредих аз — и уплътнете тръбите, за да не влиза въздух.

Нахвърлиха се да уплътняват тръбите, като че ли от това зависеше по-нататъшната им съдба. В известна степен тя наистина зависеше от това.

Разгледах въпроса за стълкновението едва през голямата почивка. Обясних на механик-водачите от ротата случилото се с Чадек и Черни и казах, че има опасност те да отпаднат по пътя.

Чадек произнесе реч на тема, че и най-добрият командир на танк не е в състояние да направи нещо, ако механик-водачът му е лош, а Черни малко по-накратко обясни, че какъвто командирът, такъв и механик-водачът.

Прекъснах словесния им двубой и реших техният въпрос да бъде разгледан след завръщане в поделението, но за да не увиснат като просяци на шосето, всеки екипаж от нашата рота да им даде по двадесет литра гориво.

След това се разпръснахме, за да изядем кренвиршите с каша от грах.

— Ти взе правилно решение — каза ми лейтенант Вълчек, когато вече бях тръгнал към танка си. — Не трябва да се изоставя човек на пътя.

Това го знаех и без да ми го казва, но все пак ми стана драго.

— А сега бягай — добави и погледна часовника си. — След малко потегляме. Пак имаме закъснение.

Наистина след малко потеглихме и напяхме всички сили да наваксаме закъснението.

ГЛАВА 26

Късно следобед пристигнахме в живописно словашко градче с още по-живописен площад, който бе изпълнен с много и весели сватбари. Без да обръщат внимание на студа и вятъра, те се разхождаха под аркадата. Булката демонстрираше дълга бяла рокля с шлейф. Дори танковете не я смутиха.

— Трябва да увеличите скоростта — подхвърлих. — За да не ви се размекне сърцето. — Това се отнасяше за Малечек.

— Всеки трябва да говори от свое име — отбеляза моят механик-водач.

Минаха няколко минути и ние излязохме от градчето. След паветата последва шосе с дупки. Но когато влязохме в най-близкото селце, разбрахме, че сме подведени — тук именно свършваше шосето с дупките. По-нататък се очертаваше само едно голо поле.

Профанът ще каже, че в този случай няма нищо по-лесно от това да се направи един завой и обратно. Но опитайте на тясно шосе да обърнете цяла колона танкове! Цял живот после не може да ги съберете. Старият принцип на танкистите, че трябва да се върви само напред, бе много пъти проверяван на практика.

Спряхме, за да намерим начин, по който да приложим този принцип в нашия конкретен нелесен случай. До нас колебливо приближи групичка старчоци и един почти младеж.

— Nehnevajte sa, súdruhovia^[1] — каза този почти младеж, който се оказа председател на местния народен съвет. — Nečakali sme vás, boli bysme aj chlebom a solou^[2] — съжеляваше искрено. — Ale môžem doskočit.^[3]

— Súdruh prosim ťa, nechod' — спря го лейтенант Вълчек. — Musime sa ponáhlat'.^[4]

Учуди ме със знанията си по словашки език. По-късно призна, че и той учил словашки по време на спартакиадата от една млада физкултурничка, която изпълнявала упражненията точно пред главната трибуна.

— Pustím vás a v celom kraji budem mať hanbu že som nedokázal prívitať príslušníkov nasej ľudovej armády^[5] — не отстъпваше председателят.

След малко едва успяхме да го убедим, че главният ни проблем е как да се върнем обратно в градчето и при това да се движим само напред.

Собствено това не беше и проблем, тъй като съществуваше едно-единствено решение. През ливадата, която се бе изпречила на пътя ни, и после през полето.

Минаха няколко минути, докато Вълчек се осмели да изкаже нашето решение. Все пак го каза.

— Nech sa ráči^[6] — съгласи се председателят жално.

Вълчек раздруса десниците на старчоците, а с председателя на народния съвет дори се прегърнаха. Навярно защото и двамата знаеха какви бразди ще оставят нашите танкове по ливадата.

Не мина много време и ние отново се появихме на живописния площад. Сватбарите все още се разхождаха под аркадата. Трудно може да се каже на кого от тях му хрумна първо идеята, но изведнъж се изпречиха на пътя ни и ние, щем не щем, спряхме. Носеха торти и сладкиши и ни ги даваха направо в танковете.

После чухме гласа на командира на батальона, който звучеше малко заплашително. Батальонният предупредяваше, че ако някой вземе бутилка, ще получи наказание в пълнен размер. По отношение на тортите нямаше нищо против, но да ставало светкавично, без всякакво бавене.

Напуснахме градчето, поехме по правилния път и пресметнахме, че сме загубили два часа.

— Грохот! — наредих на ротата, преди да глътна последната хапка. И бях съвсем спокоен, защото момчетата ми умееха да кормуват.

Идилията наистина свърши. Обади се командирът на полка и в редовни интервали от няколко минути повтаряше „Увеличи скоростта!“. Когато за четвърти път го повтори, се разбра, че го е казал напразно, защото нямаше накъде повече да се увеличава скоростта.

Преди голямата почивка командирът на полка заяви, че имаме закъснение само с един час. Веднага щом наскачахме от танковете, възложих на сержант Метелка да провери дали все пак някой не е пипнал някоя бутилка. Върна се и каза, че не намерил никакъв

концентрат. Но имало четири бутилки бира. Наредих да ми ги донесе и ги скрих грижливо.

След вечерята, преди екипажите да се разтичат около танковете, някой каза, че пътят май нямал край. Интересното беше, че всички се съгласиха с него, но без да се ядосат.

Положението с маслото се влошаваше. Лично обиколих всички машини с масломерна пръчка и установих, че сме на долната граница, въпреки че изцедихме и последната капчица от неприкосновения резерв на Метелка. А това значи, че можехме да изминем най-много от двадесет до сто километра. На никого от нас не се бе случвало маслото му да бъде на долната граница и затова нямахме опит в това отношение.

Реших да отида при Бидло. Разбра за какво става въпрос още преди да си отворя устата.

— И ние можем да ти дадем малко салам, ако искаш — върна ми го той.

— Павле — не исках да продължа диалога в този стил, — маслото на всичките ми танкове е на долната граница и не знам какво означава това.

— Аз също — започна дипломатично.

— Виж какво — прекъснах го аз. — Ако можеш да ми дадеш малко, давай и не дрънкай. А ако не можеш, кажи направо. След малко тръгваме и нямаме много време.

— Нека твоят висшист да отиде при младши сержант Балик и да му каже да ви даде всичко, което ни е останало.

— Благодаря ти, Павле — казах и тръгнах да търся сержант Метелка. Не беше нужно да отида далеч.

Стоеше няколко крачки зад мен, защото разбираше, че единственото, което мога да направя, е да се обърна към Бидло.

Отидох при своите момчета. При тях се чувствах най-добре, макар че Чадек и Черни пак се караха. Малечек имаше вид на мъченик, и то явно не само заради отложената сватба, и чух, че Хисек се кара на Пецка. Но какво да се прави — такава е моята рота — човеци с всичките им положителни и отрицателни страни и нито един ангел.

— Разпределих маслото — докладва ми след малко Метелка. — Да се надяваме, че до местоназначението ще издържим.

Точно в този момент наблизих се мярна лейтенант Прушек.

— Защо не сте осигурили достатъчно масло? — спрях го аз.

— За пръв път осигуряваме такъв дълъг марш. Но скоро ще получите достатъчно масло.

— Ще съумея да стигна до местоназначението и без да допълвам — отсякох аз.

— Тогава защо ме бавиш? — махна с ръка и изчезна.

И отново настъпи нощ, може би последната нощ на нашия стоманен нощен гуляй. Вчера през нощта стигнах именно до извода, че на човека навярно му е нужна най-вече една добра дума.

— Момче, сега вече от теб зависи — казах на Малечек. — И ме вози меко.

Преминавахме през безлюдни селища. Празни улици, тъмни прозорци. Но видяхме и сгради, ярко осветени в тъмнината. Съвсем нови заводи, в които нощната смяна не можеше и да мисли за сън. После пак се заредиха тихи и тъмни селца.

Пред една къщичка като кафезче, което със светещите си прозорци разкъсваше нощната тъма, бе спряла линейка. В нея се опитваше да се качи млада бъдеща майка, на която бе дошло времето да ражда. Младеж с кожух и калпак грижливо ѝ помагаше да се настани в колата. С всяко свое движение той сякаш казваше: „Дръж се, мила!“

Мина ми през ума, че може би тъкмо ей това човече, което напират да излезе на бял свят, ще бъде някога танкист.

И още нещо ми мина през ума. Хубаво е, че имаме свършени машини и ние, които сега държим здраво техните лостове, сме също почти свършени. И че се сливат в една чудесна хармония тъмните селца със спокойно спящи хора, светещите прозорци на заводите, линейката с бъдещата майка, която всеки момент ще роди, и нашите танкове, пазещи нощния покой чрез грохота на своите вериги.

Сутринта, когато се връщах от кухнята с пълно канче супа, от която се вдигаше пара, на пътя ми се изпречи редник Пецка. В момента аз тъкмо си мислех, че ние май наистина ще се справим с дългия марш, за който до неотдавна дори и на сън не сме мислили.

— Другарю командир, разрешете да се обърна към вас! Бих искал нещо да попитам.

„Намери кога да питаш“, мислех да кажа, но си спомних за моя извод, че на всеки е нужна добра дума.

— Говорете, Пецка — подканих го аз.

— Онзи фиат край казармата обран ли беше?

Прикрих изненадата си. По начина, по който Пецка изстреля въпроса си, беше ясно, че той непрекъснато е мислил за това.

— За такова нещо не е ставало дума, така че навярно не е бил обран — отговорих.

— Тогава извинявайте, другарю лейтенант — каза разочаровано.

Не исках в никакъв случай да допусна да не си каже това, което по всяка вероятност много го измъчваше.

— Изкажете се докрай, Пецка, слушам ви — насърчих го аз.

И той наистина каза всичко докрай.

— Може би знам кой е крадецът. Само че след като нищо не е взето от колата, ще увисна...

— Продължавайте, това е интересно — започнах да настоявам аз.

— Зная, че близо до поделението живее някой си Вашек Цибулка. И че се е готвел да задига например карбуратори и някои други неща, които или трудно се намират, или са скъпи. А на половин цена хората с удоволствие ги купуват.

— Откъде знаете това?

— Оттам — отговори след кратко колебание.

Не ми беше ясно какво значи това „оттам“ и настоявах да ми обясни.

— Ами от пандиза — почти прошепна. — Но не разбирам как така нищо не е изчезнало.

— По-нататък?

— Това е всичко, другарю лейтенант — каза Пецка и дълбоко въздъхна, спокоен, че е провел вече разговора.

— Когато се върнем в поделението, ще предупредя МВР — казах. После нещо ми хрумна. — Пецка, — спрях го при тръгването му, — сега ли се сетихте за това, по време на марша?

Изчерви се.

— Отдавна мисля за това. Но сега... просто трябваше да ви го кажа, другарю лейтенант, за да не си мислите...

— Трябва да отидете да си вземете супата, след малко ще приключат — подканих го колкото можах ласкаво.

Движихме се през словашка земя, тук-там в мъглата по-скоро предугаждахме, отколкото виждахме върховете на планините. От

широкото и твърдо платно на шосето навлязохме в полски път, но продължавахме все напред, макар че пътят бе пълен с дупки, и ние трябваше да си държим езика здраво зад зъбите, за да не го прехапем. Но бе дадена заповед да спрем и ни бе съобщено, че сме пристигнали на местоназначението.

Затичах се към танка на командира на батальона, за да разбера какво ще става по-нататък.

Старши лейтенант Бидло и командирът на трета рота бяха вече там.

— Колко танка имате налице? — попита нашият батальонен командир.

— Всички! — докладвах гордо.

Другите двама командири докладваха същото.

— Доставихте ми радост.

— И на себе си — не исках да го оставя да изживява сам радостта.

— Таралежи — добави още и се опита твърде несмело да ни прегърне. И тримата наведнъж.

Не зная дали вие обичате, но аз не обичам да гледам мъже с размекнати сърца. Струва ми се някак неприлично.

Отнякъде дотича и лейтенант Вълчек. И той бе обзет от радост, но съумя добре да я прикрие.

— Само това е достатъчно, че пристигнахте най-последно на местоназначението — приветствува ни той.

— Да, пристигнахме — отговори Бидло. — Бавно, но сигурно.

Появи се и командирът на полка.

— Какво е положението? — попита той батальонния с напрегнато лице.

— Тук са всички — докладва старши лейтенант Матрас гордо. — Чакам следващи заповеди — каза бързо, като че ли наистина нямаше търпение да ги получи.

— Но моите не са всички — каза командирът на полка. — Три машини са изостанали. На около тридесет километра отук. Ще ги докарам, та ако трябва да ги бутам дотук.

Опитвали ли сте някога да бутате танк? Аз не. Сигурно е много трудно.

[1] Не се сърдете, другари (словашки). — Б.пр. ↑

[2] Не ви очаквахме, щяхме с хляб и сол (словашки). — Б.пр. ↑

[3] Но мога да отскоча (словашки). — Б.пр. ↑

[4] Другарю, недей, моля те! Трябва да побързаме (словашки). —
Б.пр. ↑

[5] Ще ви пусна, а после в целия край ще се говори, че не съм
посрещнал както трябва бойците от нашата народна армия (словашки).
— Б.пр. ↑

[6] Заповядайте! (словашки). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 27

За обяд получихме обичайното гулашче, малко по-светличко от друг път. Готвачът високомерно твърдеше, че било ростбиф.

Е, щом е ростбиф, значи е ростбиф, съгласявахме се ние, само и само да не му разваляме настроението.

Наистина редник Хуцява смяташе, че този буламач не може да се яде, но какво можеш да очакваш от човек, който е свикнал с лакомства като наденички, подправени с риган. Още повече че когато гълташе буламача, чак ушите му пращяха.

Отидох при войниците си и заварих взводните агитатори в стихията си. Лесно е да агитираш, когато всичко върви добре.

Дадох команда да се строи ротата. И аз най обичам да говоря, когато всичко върви добре. Събраха се много бързо, защото знаеха, че ще чуят добра дума. Не можеше и да бъде другояче.

Огледах равната редица мъже с гащеризони и започнах:

— Изминахме осемстотин километра и всички стигнахме до местоназначението.

— Да живее първа рота! — извика някое от моите момчета.

— Да живее първа рота! — присъединиха се и останалите.

И аз почувствувах, че тази незаповядана спонтанност в този момент е нещо като радостта, която кара човека изведнъж да запее. После обаче ми мина през ума, че опиянението от славата е най-сигурният път към провал.

— Недостатъците ще разгледам с вас след завръщането в поделението — съобщих аз.

Изразиха бурно съгласието си, защото знаеха, че в този момент преувеличавам.

— А сега към проверка на танковете, пристъпи! — изкомандувах и добавих: — И старателно, Таралежи!

Заеха се с работата си. И аз заедно с тях.

И така, както ги наблюдавах, отново ме обзе радостта от успешно изпълнената задача. Успяхме! Аз, техният командир, и те.

Мислено се засрамах, че сложих на първо място себе си и бързо промених реда. Те са добри. А аз, техният командир, също не съм лош. Май наистина ще станем отлична рота.

Отлична рота! Тези две думи ми се въртяха в главата, дори и след като на следващия ден натоварихме танковете на платформите на вагоните. Връщахме се. Но не по същия маршрут.

Всички, освен тези, които, изложени на вятъра и в очакване, че всеки момент ще завали сняг или дъжд, трябваше да останат в танковете, се опитахме да заемем съответно положение. Такова положение, при което и във влака човек може сравнително добре да се наспи, напук на клатушкането и напук на факта, че за спален вагон и дума не можеше да става.

Не беше нужно дълго да търсим това положение. Някои момчета заспаха дори преди да седнат.

Не зная какво са сънували. Аз сънувах, че се бе стекло цялото население на нашето гарнизонно градче и околността, за да ни посрещне тържествено. Сред посрещачите беше и Юцка. И когато ме видя да слизам по стъпалата на вагона, тя ми се хвърли на врата. „Дребна работа“ — пресякох я аз, преди да успее да ми каже Ежко.

Но обикновената действителност бе много по-прозаична.

Никакви приветстващи тълпи нямаше, да не говорим за Юцка. Командирът на полка съобщи, че като подготовка за предстоящото дивизионно учение всичко е минало горе-долу добре, но докато не приведем танковете в образцово състояние, да не мислим за домашни и гарнизонни отпуски и за други приятни неща.

Заехме се здравата с работа може би затуй, че искахме да дойде по-скоро ред на приятните неща, а може би защото истинският танкист не се побира в кожата си, докато не види машината си в изрядно състояние.

Момчетата работиха три дни и три непълни нощи. И аз заедно с тях.

ГЛАВА 28

Привечер, претрепан и съсипан от умора, се връщах в общежитието с непоколебимото решение да напиша на Юцка дълго като сажено писмо, от което да й се скъса сърцето.

По пътя срещнах човек с плетена скиорска шапка. Дърпаше шейна, в която седеше като на трон човече, увито цялото в мъхест шал. От време на време подвикваше към теглителната сила:

— Дий, чичо!

Чичото винаги потегляше с повишена енергия, но не му вървеше много, защото имаше малко сняг. След миг познах майор Кноблех. Поздравих и добих твърдото впечатление, че началникът на щаба ни най-малко не се зарадва на срещата ни. После познах и увитото в шала човече.

— Здравей, Дежо — поздравих го аз.

— Здравей — каза циганчето и хвърли по мен снежна топка.

— Тази глупост с шейната измисли жена ми — каза майор Кноблех. — Стигнала до извода, че това ще бъде полезно за здравето ми, а и на Дежо щяло да му бъде приятно.

— Мисля, че сега не става въпрос нито за здравето, нито за детските развлечения, другарю майор — отбелязах, докато през главата ми минаваха какви ли не предположения.

— Зная. Дезидер Лакатош е твой войник и ти имаш право да знаеш всичко, което се отнася до него.

— Тъй вярно, другарю майор!

— Поеми шейната и тръгваме — заповяда ми Кноблех. А той вдигна Дежо и го сложи на раменете си.

Отправихме се към жилището на Кноблех. Сигурно войниците, които срещяхме, си правеха майтап с нас, без дори да знаят какво още ни чакаше.

— Докато Дезидер Лакатош свърши службата, за неговия син ще се грижи жена ми. Днес има събрание и затова за момчето се грижа аз

— сподели майорът, когато събличахме Дежо. — Тук ми е написала всичко, каквото трябва да направя.

Взе късчето хартия и започна да чете със същия тон, с който ни съобщаваше мероприятията по осигуряване изпълнението на заповедта на батальонния командир.

— Първо — да се сложи Дежо на нощното гърне.

Дълго търсихме нощното гърне, най-после го намерихме и Дежо, за голяма радост на Кноблех, ходи и по двете нужди.

— Второ — рецитираше Кноблех, — да му се направи каша. Каша, а не хоросан — прочете той.

Благодарение на това че всичко необходимо бе образцово подготвено, направихме каша, а не хоросан без големи затруднения.

След това изкъпахме Дезидер. Също без големи затруднения, като изключим това, че отхапа парченце сапун и после правеше с уста прекрасни сапунени мехурчета, дори и след като с общи усилия го сложихме в легълцето. Най-подир послушно се отпусна, но поиска да му се разкаже приказката, която леля Кноблехова винаги му разказвала.

Майор Кноблех не знаеше каква приказка лелята винаги му е разказвала, но набързо измисли друга. За един младши сержант с летящ танк. Приказката беше оригинална и аз напрегнато чаках да чуя нейния край. Напразно, тъй като междувременно момченцето заспа и началникът на щаба не бе така любезен да доразкаже приказката само заради мен.

После майорът направи кафе и постави пред мен чиния с бухти. Предчувствах, че това, което ще последва, няма да бъде кратко.

Така си и беше.

— На твоята възраст бях най-добрият командир на рота самоходи — започна той. — В едно околийско градче в Източна Чехия. В най-скоро време трябваше да стана командир на батальон, дори с перспектива, че няма да остана дълго на тази длъжност. Междувременно се ожених за местна красавица. Това бе голяма любов. Но големи бяха и последиците.

След време преместиха нашата част на другия край на Чехия. В глухата провинция. Родителите на Ярка заявиха, че няма да пуснат дъщеря си с мен. Не искали да бъде далеч от тях, а и на кого щяла да остане разкошната къща.

Две седмици всяка вечер се провеждаха семейни съвещания. Аз имах голямо желание да замина с частта, Ярка се колебаеше, а родителите ѝ бяха твърдо против.

В началото на третата седмица намерихме решение. Тогава ни се стори спасително, но това бе най-лошото решение, каквото можеше да се намери. Подадох молба да ме преместят в околийското военно окръжие, тоест в градчето, където служех в момента и където бе къщата на Ярките родители. Дори и тези горе, до които пратих молбата си, нямаха достатъчно разум да ме извикат и да ми кажат, че съм оглупял. Представи си, те изпълниха молбата ми.

И тъй, на двадесет и шест години аз седнах зад бюрото.

Започнах да канцеларствам. Но, разбира се, лошо, защото командувах и хората, и хартийките, с които идваха при мен. Ще дойде някой дядо да си предаде войнишката книжка, а аз го карам да застане мирно. Когато човекът не можеше по военному, започвах да му крещя. Тръгваше си така слисан, че към вратата вече се опитваше да върви с парадна крачка. Командувах „мирно!“ и на юношите, които идваха във връзка с донаторните списъци. Те не се слисваха, а по-скоро ми се надсмиваха.

Няколко пъти в партийния комитет се занимавах с мен и аз винаги искрено обещавах, че повече няма да правя така. После пък се оказа, че не водя, както трябва, документацията. Случи ми се най-лошото, което изобщо може да се случи на човек. Оказах се извънцатна бройка. Всичко, макар и малко важно, началникът го поверяваше на другите, а мен ме караше да отскоча донякъде, да донеса нещо или да почакам някъде за нещо.

Веднъж, връщайки се вечерта у дома, до такава степен ми беше дошла до гуша канцеларщината, че в яростта си ритнах с крак стената на къщата така силно, че падна мазилката. По време на вечерята заявих, че утре ще напиша молба да ме върнат обратно в полка. В глухата провинция.

Развилня се семейна буря, но съотношението на силите се оказа твърде изненадващо. Два на два. Ярка застана на моя страна. Може би се е надявала, че няма да удовлетворят молбата ми. Но онези горе я удовлетвориха и този път. Разбира се, не получих същата рота, но останах в своя батальон. Съвзех се. Междувременно Ярка остана при техните и чакаше какво ще става по-нататък.

Нищо не стана. Служех в глухата провинция, аз бях доволен и от мен бяха доволни, от време на време в неделята пътувах до дома. След една година, при едно неделно заседание на семейния съвет, ни хрумна друга идея. Също лоша. Една от частите на нашата дивизия бе преместена в околийско градче в Западна Чехия. Взе се решение родителите на Ярка, пенсионери, които освен къщичката нищо друго не ги спираше в града, да дадат обявление. Да предложат замяна на къщата с друга в западнечешкото градче. И ако се яви сериозен кандидат, аз да подам молба да бъде преместен.

Кандидати се явиха изведнъж няколко, така че можеха да избират.

Спряха се на една къщичка като кафезче, точно такава, за което мечтае собственическата душичка. За преместването дори не трябваше да подавам молба. В околийското градче бе свободна длъжността командир на батальон и аз бях надежден кандидат.

Изчезнаха всички проблеми. Живеехме в къщичката кафезче, аз успешно командувах и момчето, което ни се роди, растеше с часове. Беше на три месеца, когато му купих шапка, напомняща доста на войнишката, и си мислех, че синът ми един ден ще бъде най-малко командущ военен окръг. На тридесет години бях вече капитан.

После дойде при мен кадровикът и ми предложи да кандидатствувам за академията в Бърно. Наистина аз съм бил най-добрият батальонен командир, но без военно образование не можело.

Отново се събра семейният съвет и отново се развихри семейна буря. Този път съотношението беше неблагоприятно. И Ярка беше против. Защо трябвало отново да пътувам, нали съм бил добър командир. Явно е, че ми работел умът, така че плюй на академията. Добре си живеем така.

Съгласих се. Но не защото подценявах образованието, а защото смятах, че има време за академията, като имах предвид възрастта и успехите си.

След известно време станах майор и кадровикът пак дойде.

Този път заседанието на семейния съвет не бе никак бурно, защото всички бяхме против. И аз. Внушавах си, че такива добри командири като мен не се намират под път и над път и трудно биха се лишили от мен. „Ами, как не, аз, който имах толкова успехи, за когото писаха във вестник «Обрана лиду», да седна сега на чина с тези, които

по нищо не могат да се сравнят с мен? И да моля за отпуск онези, които може би никога в живота си не са разбрали каква радост е бойците ти да улучат целта с първия изстрел.“

Отказах и този път и после още няколко пъти. Продължавах да постигам успехи, макар и не така ярки, но до момента, когато се появи младеж, за който се говореше, че е голям талант. Наистина беше талантлив. И беше не само по-млад, но беше завършил и академията, която на мен ми липсваше. Разменихме си длъжностите. Собствено, не ги разменихме, просто след четиридесетте един майор не може да бъде ротен командир. Изпратиха ме в щаба на полка. Пак при книжата. Но аз жадувах за хората. И пак помолих да ме преместят.

Назначиха ме началник на щаба на танков батальон. На нашия батальон. Служа вече пет години, чакам и не знам... Понякога се улавям, че чакам пенсия. Но всъщност това не е най-важното. Исках собствено да ти кажа, че не трябва да правиш компромис. Никакъв компромис.

Всеки, който е тръгнал по пътя на офицера, а няма защо да ти разправям на теб, колко е чудесен и същевременно труден този път, не трябва да прави компромис. Всеки компромис е началото на края.

Не отстъпвай пред тази твоя Юцка. Или трябва да те приеме такъв, какъвто си, с всичките ти кусури и с професията, която си избрал, или я остави. Ще преболедуваш и ще си намериш друга. Такава, която ще те приеме такъв, какъвто си.

Искаше ми се да кажа на майор Кноблех, че е прав, но че аз не мога да си представя живота без Юцка. Искаше ми се, но не го казах.

— Макар и по-голям, ти много приличаш на сина ми — каза той. — По всичко: и по това твое самочувствие, и по хлапацините, които от време на време допускаш. Но синът ми не искаше и да чуе да става военнослужещ.

„Ти като си станал, какво си постигнал“ — ми отговаряше винаги, когато му говорех и го убеждавах. Напразно му обяснявах, че това е по моя вина, и че той съвсем сигурно би могъл да избегне тези грешки.

Не можех да го принудя, а днес, когато би се оставил навярно да го придумам, е вече късно. Така че, като те виждам командир на рота, аз се ядосвам на себе си, на сина си и на останалите. Себе си и сина си

коря всеки ден, а теб... само когато ми се удаде възможност. Не се сърди, но да си баща никак не е лесно.

Изведнъж се оказах в такова настроение, че мини изповедта на Кноблех никак не ми изглеждаше смешна и се съгласих дори и с това, че да си баща никак не е лесно...

Когато се върнах в общежитието, аз наистина написах на Юцка писмо, но поради късния час не бе дълго чак като сажан.

ГЛАВА 29

В деня на Малечковата сватба заведох в народния съвет четиринадесет момчета, тоест всички, които можах да освободя в съботния ден. В зеленикавия си костюм булката изглеждаше красиво закръглена. С изгладената си празнична униформа ефрейтор Малечек не бе по-малко красив, макар и не така закръглен. Държеше нежно булката за ръка, гледаше подплашено и по нищо не приличаше на онзи младеж, който бе готов да направи някого на кайма. Разбихах неговата угриженост. Боеше се да не обърка обряда, за да не му се смеят после момчетата.

Трите девойчета, приятелките на булката, бяха също хубави и аз с право се опасявах да не настъпят усложнения.

Тук бе и една беловласа госпожа, която на цялото това гъмжило гледаше отвисоко. Или защото е преживяла отдавна тези вълнуващи минути, или изобщо никога не ги е преживявала и не можеше да разбере какво прави сватбата от човека. Това бе лелята на жениха, която заради жилището и желанието ѝ да остави бъдещата госпожа Малечкова да живее в него, бе най-важният гост на сватбата.

Госпожицата от съвета, която си придаваше важен вид, ни подреди и ни въведе в ритуалната зала. Показах се зад жениха, рамо до рамо с една от приятелките на булката. Тоест свидетелят до свидетелката.

В ритуалната зала влезе длъжностното лице по бракосъчетанието и моето тренирано ухо долови шум. Незабелязано извърнах глава, отпратих укорен поглед към момчетата и шумът стихна. Но мислено констатирах, че оживлението е настъпило основателно. Заместник-председателката на народния съвет бе жена като праскова. Зряла и сочна.

След неизбежните формалности тя започна със звънлив глас да говори за светостта на брака, за задължението сговорно да понасят и доброто, и злото, и за това, че всички дни на съвместния живот няма да бъдат така чудесни, както този. Дори малко се развълнува.

Отново погледнах момчетата. По лицата на повечето от тях се четеше решимост да се оженят веднага щом се уволнят.

Дойде ред на обичайното слагане на пръстените, целувката на младоженците и слагането на подписите. Както обикновено се случва, Либушка започна да се подписва с моминското си име и се наложи длъжностното лице решително да предотврати грешката. Когато дойде ред аз да се подпиша като свидетел, писалката се повреди. Трябваше да ми подадат друга и аз добре чух как някой подхвърли: „На него все нещо му се случва“.

В ресторанта трябваше да заема мястото, на което обикновено сяда бащата на младоженеца. Столът отдясно остана празен. Точно срещу мен, до свидетелката, поставиха лейтенант Вълчек.

Още по време на предястието забелязах, че Вълчек е нервен. Често отправяше поглед към вратата и към празния стол до мен. На няколко пъти изчезваше от помещението и бързо се връщаше с разочарован израз на лицето. Когато за четвърти път се върна, помоли ме да изляза с него в коридора.

Пред вратата стоеше моят познат от МВР. Ръкувахме се.

— Кажи му го ти — подкани го Вълчек. — Нека му се подобри сватбеното настроение.

Не можеше да се разбере дали го казва иронично.

— Онзи рецидивист си призна — започна прапорчикът победоносно.

Здравата се изплаших, но веднага мислено се ядосах на себе си и най-вече, след като прапорчикът добави:

— Наистина излезе Цибулка. Този, за когото ни предупреди редник Пецка. Цибулка и неговата тайфа наистина задигнали тогава фиата. Искал да го откара в някакъв неизползуван хамбар, в който си бил устроил работилничка и склад за резервни части от откраднати коли. По пътя му се сторило, че го следят, и затова се опитал да отклони подозрението от себе си. Оставил колата пред казармата, за да си помислим, че престъпникът е някой от войниците. Засега си призна, че има откраднати части за четвърт милион крони. Но сигурно са много повече.

— Ще представя Пецка за повишение в ефрейтор — казах, след като завърши прапорчикът. Лейтенант Вълчек одобрително кимна.

— Дойдох да ви помоля да изпратите в понеделник следобед редник Пецка при нас в отдела. Не забравяйте. Началникът иска да му благодари.

Уверих го, че няма да забравя, и казах, че ще предам това на Пецка след сватбата. Днес е караул.

Прапорчикът си взе довиждане с нас, отново някъде бързаше, а ние с Вълчек се върнахме на сватбената трапеза.

В това време ефрейтор Прохазка донесе някъде откъм бара огромна кутия. Момчетата се нахвърлиха върху нея и започнаха да раздават на младоженците нощни лампички. Дойде ред на стенния часовник и на будилника. Той беше подарък от мен.

Поднасяха вече супата, когато забелязах, че Вълчек е все така неспокоен. Отново излезе навън.

Този път обаче застана на вратата с победоносен поглед, а след малко направи крачка встрани.

— Другарката Кокошкова — представи той на публиката жената, която стоеше до него.

Но другарката Кокошкова вече бързаше да си пробие път към празния стол до мен. Краката не ме слушаха и аз едва на третия път успях да се изправа. Тъкмо навреме, защото иначе целувката ѝ щеше да увисне във въздуха.

— Ежко мой! — зашепна с обич.

— Юцка — зашумяха момчетата.

— Не се сърди, че закъснях — извини се тя и седна. — Бях в околийския съд.

— В събота нали не се гледат дела — реагирах.

— Но за една надеждна юристка, която след няколко месеца ще попълни техните редици, намериха време и в събота. Лейтенант Вълчек бе уредил въпроса.

Нещо много бавно загревах.

— Освен това се отбих да видя и жилището.

Сега пък изобщо нищо не разбирах.

Но тя като че ли не забеляза това и с огромен апетит се нахвърли върху предястието, а после върху супата, която ѝ донесоха допълнително, за да не се мине.

Опразни паницата в момента, когато сервираха ястието. Ясно бе, че щяхме да се обясняваме след яденето.

Бифтекът беше не много пресен и не много за ядене. Но това никак не й пречеше. Хвърлих поглед към момчетата и установих, че и те предъвкват, без да протестират. Но ако нашите готвачи им бяха сервирали такъв бифтек, щяха да отворят една уста...

— Когато преди четиринадесет дни бях тук — започна Юцка след бифтека — и се бях вбесила, като ми каза, че нямаш време за мен, лейтенант Вълчек ме настигна и поведе с мен разговор като кадровик. Каза, че да си военнослужещ е голяма чест, но да си съпруга на военнослужещ е може би още по-голяма чест. Каза също, че истинската съпруга следва своя мъж и че той щял да уреди въпроса в околийския съд. Накрая като десерт спомена и за жилището.

Все още дума не можех да обеля. Ето защо се зарадвах, че настъпи моментът да се реже сватбената торта. Забелязах, че лейтенант Вълчек използва момента, когато вниманието на сватбарите бе насочено към този символичен акт, и незабелязано придърпа стола си към девойката, която бе свидетелка на булката. Тя се направи, че нищо не вижда.

И другите две момичета не можеха да се оплачат. Доколкото можеха, моите момчета се стараеха да не ги оставят да скучаят.

— А апартаментът хареса ли ти? — попитах Юцка.

— Спалнята е чудесна, кухненският бокс също — съвсем правилно започна тя със спалнята.

— Ти си влизала вътре?

— Ами да. Разглеждах блока отвън и един симпатяга с прошарена коса ме попита какво търся. А когато разбра, че с теб сме приятели, ми показа апартаментата.

— Симпатяги тук има много, но нито един не е с прошарена коса — констатирах сухо.

Тя обаче настояваше на своето.

Най-после си спомних за един с прошарена коса.

— Не знаеш ли как се казва?

— Как да не знам. Той ми се представи. Майор Кноблех.

Точно в този момент редник Незбеда се опита да поръча за всички грузински коняк. Успях навреме да обясня на управителката, че това е неуместна шега. Откъде ще има един войник толкова пари? Тя се съгласи с мен и по този начин доказа, че не знае нищо за съвременната армия.

Допихме кафето, касиерът на сватбената комисия заплати сметката и аз изкомандувах „Строй се!“. Командата се отнасяше за всички, само не за Малечек, чиято най-голяма грижа сега бе да намери работа на лелята, за да не пречи. Момчетата се позабавиха малко, защото всеки се мъчеше да пъхне в ръцете на момичетата своя адрес. Но само на двете момичета — на третата, свидетелката, не смееха.

— Ще се върнат сами и без нарушения — опита се Вълчек да разколебае моето чувство за дълг.

— Аз ги докарах, аз ще си ги отведа — възпротивих се аз.

— Докато се върнеш, ще се погрижа за годеницата ти — предложи Вълчек.

Погледнах го подозрително, но когато забелязах, че хвана свидетелката под ръка, изразих съгласието си.

ГЛАВА 30

Застанах начело и дадох такова темпо, че момчетата трябваше доста да се понапънат, за да вървят в крак с мен. Това беше жестоко от моя страна след богатия сватбен обяд. И с право някой каза зад гърба ми, че това не било никакво маршируване, а крос. Дори един от тях, наистина полугласно, но така ясно, че нямаше как да не го чуя, изрази почти логичния въпрос, защо трябвало той да тича като луд, след като командирът искал час по-скоро да бъде с приятелката си.

Бях се издигнал толкова високо над дребнавостите, че изобщо не смятах за уместно да реагирам на тях.

— Свършихме и тази работа — казах, когато най-после спряхме в района на ротата. Дадох „Свободно!“. — Мисля, че сватбата мина добре.

— Вашата тепърва предстои — каза хлевоусто редник Незбеда. — Пожелаваме ви всичко добро.

Закикотиха се, а мен като че ли ме поля вряла вода. Беше крайно време да се разделя с тях.

Затичах се. Ударих му такъв крос, че хората, които се оказваха на пътя ми, се отдръпваха, после спираха и въпросително гледаха подир мен. Една бабичка дори промълви:

— Горкичките, така ги гонят в службата, че дори и в събота вечер не им дават мира.

Лейтенант Вълчек се разхождаше с двете девойки на малкия площад. Когато дотичах до тях, погледна часовника си и одобрително кимна с глава. Навярно и този път съм изпълнил норматива за време. Той много държеше на това.

— Няма ли да се почерпим? — попита.

— Нали преди малко оттам излязохме — отхвърлих предложението му. — Ние с Итка ще отидем да се поразходим.

Не ми изглеждаше да съм огорчил с това Вълчек и неговата партньорка.

— Много ви благодарим за всичко — каза Юцка на Вълчек и му подаде ръката си.

Погледна смутено, после помоли да го извинят за малко и ме дръпна настрана.

— Казах ѝ за братлето — сподели той.

— На коя? — попитах недоумяващо.

— Как на коя, на свидетелката. Отговори ми, че винаги е желала да има братче.

— А казахте ли ѝ, че изяжда всичко, каквото му попадне?

Като че ли го полях със студен душ.

— Ще го споделя при първа възможност — каза той.

И за да му дам тази възможност, хванах Юцка за ръка и тръгнахме надолу през площада.

— Итушка, аз така се радвам — измънках заекващо. Навярно защото дъхът ми все още носеше следите от кроса.

Тя нищо не каза.

Дълго вървахме мълчешком, хванати за ръце, но все пак трябваше да се върнем към действителността.

— Би било хубаво да си тръгнеш с последния влак, за да бъдем заедно повече време — казах несмело.

— Ще си тръгна с първия — отговори. — В понеделник — добави тя, долавяйки моя недоумяващ поглед.

Вълна от радост ме заля, но радостта бързо секна, защото се сетих, че тя няма къде да спи.

— В понеделник ли казваш? — проверих за по-сигурно.

— В понеделник. Ако, разбира се, имаш време за мен — каза наперено, сякаш никак не я интересуваше къде ще спи.

На мен обаче този въпрос не ми излизаше от главата.

— Извинявай, Итушка — прошепнах след кратко размишление. — Ще трябва да се върнем. Спомних си, че трябва още нещо да уредя.

Тя не възрази и ние отново се върнахме там, където бяхме прекарали голяма част от днешния ден. Оставих Юцка навън и влязох в хотел-ресторанта.

Намерих управителката в стаичката без прозорци, която ѝ служеше за канцелария. Бе се навела над касовите сметки и посрещна моята молба за стая за две нощи като нежелано прекъсване на работата ѝ.

— За вас, другарю лейтенант, винаги. Но не тази събота и неделя. За тези дни и четирите стаи са заети. Най-малко на десетина души вече отказах. Ами я чакайте да ви питам — с охота подхвана друг разговор — защо тия момичета тичат като луди подир униформените? Когато прочета някое съобщение във вестниците, че петдесетгодишна вдовица търси приятел за през есента на своя живот, по възможност униформен, ясно ми е, че жената го прави заради пенсията. Но никак не разбирам защо трябва едно младо момиче да се влачи с вас из глухата провинция.

— И в глухата провинция е хубаво да си с истински мъж — поставих я на място аз и веднага съжалих. Тя стана недостъпна и повтори, че няма стая за мен.

— Ще трябва да отида в „Слънце“ — реших да се справя енергично с положението.

— Няма защо да ходите — съобщи управителката. — Преди малко се обадиха и питаха дали може да ни изпратят клиенти. При тях всичко било вече заето.

Нямаше какво повече да кажа и излязох. Ставаше ми все по-ясно, че ако бедничката ми Юцка трябваше да сложи тази нощ някъде главата си, то единственото място бе при мен в общежитието. Но това ще трябва да реши съквартирантът ми Прушек.

— Край — казах на търпеливо чакащата Юцка. Навярно бе вече разбрала, че търпеливостта е най-важното качество, с което трябва да се въоръжи, ако иска да издържи с мен дълго време.

Хванах я под ръка и внимателно я насочвах към горичката, а това значи покрай нашето общежитие. Към това сега се стремях най-много.

След като малко повървахме, Юцка попита:

— Не те ли учудва фактът, че дойдох, че ще работя тук, в околийския съд, и че вече видях нашето жилище? И дори това, че реших да се омъжа за теб? Макар че навярно правя голяма грешка...

— Учудва ме. Дори не мога още да се съвзема от това — нежно погалих ръката ѝ, ала мисълта ми бе изцяло заета с друг въпрос: как да я вкарам в общежитието?

— Но съвсем не изглеждаш щастлив човек.

Вече приближихме общежитието и аз видях, че стаята ни свети. Значи Прушек си беше вкъщи. Това повиши настроението ми.

После погледът ми се съсредоточи върху нашия прозорец. Живеехме с Прушек на партера и често се ядосвахме заради това. Бяхме свидетели на какви ли не разправии. Но едва днес съзнах, че предимствата на партера нямат цена. Разбрах, че ще мога да вкарам Юцка в стаята през прозореца. Ще убедя Прушек да отиде при своята Бара, той все едно вече смяташе да го направи, и да не се връща утре до обяд, макар че явно нямаше такова намерение. Истинският приятел в нужда се познава. А сега аз наистина имам нужда и ще видя Прушек какъв приятел е. Все пак не мога да поведя Юцка пред очите на стария Яндачек! Той е в състояние дори и през нощта да докладва на командира на полка, че лейтенант Хоушка е завел жена в стаята си.

— Трябва да се отбия в общежитието — казах. — Имам нещо да уреждам със съквартиранта.

— Днес нещо много често се отбиваш — измърмори Юцка, стремейки се искрено да проявява търпеливост. Но не настоя да влезе с мен.

Заварих Прушек да си завързва връзката.

— Яроуш, имам един проблем — започнах дипломатично.

— Ти си щастлив — каза. — Моите са таман шестдесет.

— Трябва да видя къде ще пренощува Юцка — нямах намерение да се захващам с математиката му. — Собствено тази и утре вечер.

— С други думи, аз трябва да се изпаря — разбра Прушек.

— Това го каза ти, а не аз — приех с признателност неговата досетливост.

— Разбираш ли изобщо към какво ме тласкаш? — попита и си оправи съвсем добре възела на вратовръзката.

— Към нищо не те тласкам. Но можеш да ми направиш тази малка услуга.

— Аха, малка услуга. Услуга за цял живот.

— Казах за две нощи. Не за цял живот.

— Да, но не познаваш родителите на Бара. Наистина, имат предвид, че е пълнолетна, но я се опитай да останеш при нея до сутринта... След това трябва направо да отида в „Завист“ и да определя датата — добави с пророчески тон.

— Там не беше нито лошо, нито скъпо — отбелязах. — А и време ти е за женене.

Ясно бе, че Прушек се примири с положението, защото попита:

— А как мислиш да я вкараш в стаята? Нали знаеш, че старият Яндачек не проявява разбиране в това отношение.

— През прозореца — казах решително.

— Много е високо — поусъмни се той и се обърна, за да прецени височината. — Няма да може да се покатери.

— Тя е спортистка. Тренирала е волейбол и плуване. Само дяволът може да ѝ попречи! В най-лошия случай ще я повдигна.

— Има още една възможност... — Проблемът явно заинтригува Прушек. Нали си беше техник. — Ще заговориш Яндачек, а тя през това време ще пропълзи на четири крака покрай гишето му.

Сметнах, че да се пълзи на четири крака е недостойно. Прушек се съгласи с мен. Остана другата възможност — да скочи през прозореца.

— Трябва малко да потренирате — предложи той. — Още сега. Ще отворя прозореца.

Съгласих се и се упътих към вратата, но като съзрях вгълбеното лице на Прушек добавих:

— Ти си истински приятел. И не бъди тъжен. Всички ще минем по този ред.

Юцка чакаше навън и навярно бе премръзнала, защото триеше ръцете си и леко подскачаше.

— Промислих, че си решил да си подремнеш — посрещна ме с фин упрек в гласа. Направих се, че не чух упрека, и я заведох под прозореца на нашата стая.

— Няма да можеш да се качиш, нали? — казах хитро.

Измери с поглед разстоянието между тротоара и перваза на прозореца и заяви, че това не е нищо за нея.

— Не се фукай — подразних я аз.

— Искаш ли да видиш?

— С удоволствие — уверих я и стисках палци дано да успее.

Повдигна се на пръсти едва достигайки го, разтвори прозореца напълно и хвърли пътната си чанта в стаята. После подскочи и се хвана за рамката на прозореца. Опирайки се на ръцете си, се изтегли нагоре и... хоп в стаята.

Аз реших да мина нормално покрай стария Яндачек.

— Как мина сватбата, другарю лейтенант? — опита се да ме поспре на малко приказки, за да му мине по-приятно времето.

— Някой път ще ви разкажа подробно всичко — уверих го аз. — Но сега нямам време.

С досада махна само с ръка, тоест тази младеж за нищо няма време, но не продължи да пита.

Влязох в стаята и констатирах, че Итка и Прушек вече са се запознали.

— А защо собствено трябваше да скачам? — посрещна ме с тези думи Итка.

— Нали трябва някъде да спиш — отговорих колкото се може по-пестеливо. — А в нашите два хотела всички стаи са заети. Това бе една малка тренировка. Сега ще отидем да вечеряме и след вечеря отново ще повториш скока. Яроуш е добър приятел и ще прекара нощта другаде.

— Само че аз не искам да спя тук — заяви категорично.

Втрещено погледнах първо нея, после Прушек.

— Бъди разумна, Итушка, в тоя студ няма да спиш в парка, я.

— Ще спя в нашето жилище.

— Още не е готово — възразих.

— Готово е. Само няма ток и вода. Иначе всичко е наред. — При тези думи бръкна в джоба на кожуха си и сложи на масата ключ.

— Откъде си го взела? — попитах с тон на съдия-следовател.

— Даде ми го майор Кноблох — отговори с невинно изражение. — Каза, че дори да се скъсаш няма да намериш хотелска стая, а не те съветва да ме вземаш в общежитието. Било забранено и трябвало след това да те наказва.

— Бих искал да зная на какво ще спите — реши да се намеси в разговора Прушек. — А до сутринта ще замръзнете, колкото и да се топлите взаимно. Та там няма отопление!

— Майор Кноблох обеща всичко да уреди — каза Итка. Нейното безгранично доверие в нашия началник на щаба вече ми действуваше на нервите.

— Итушка, тук е светло, топло, нищо няма да липсва — опитах се да я разколебая. Но тя само клатеше глава.

— Да, а после да те накажат. Освен това аз искам да спя в нашето жилище — повтори тя и на мен ми стана ясно, че такова е нейното непоколебимо решение. Не ми оставаше нищо друго, освен да се съобразя с нея.

— Имаш късмет! — казах на Прушек. — Не е нужно да се изпаряваш или да оставаш някъде другаде. Дори можеш да си останеш ерген. Ние отиваме да спим в нашето жилище — въздъгнах аз. Исках още нещо да подметна, но Юцка вече се качваше на прозореца. Долу скочи много по-лесно и вече ме чакаше на тротоара.

Набързо нахвърлих в чантата си някои неща за спане и минах галоп покрай светилището на Яндачек. Дори и при тази скорост той успя да ме попита:

— Другарю лейтенант, колко излезе на човек?

— Осемдесет — казах истината аз. — Но за подробностите ще говорим друг път!

Спряхме едва пред блока. И на мен отново ми мина мисълта, че това, което предприемаме сега, е глупост. Но Юцка безкрайно смело се изкачи по стълбите и завъртя ключа в бравата. От нашето бъдещо гнезденце идеше не твърде приятна миризма на газ, бих казал по-скоро смрад.

— Имаш ли кибрит? — след като отвори, попита Итка.

Бръкнах в джоба си. Наистина аз не съм редовен пушач, но винаги нося кибрит. Казват, че било полезно да бъдеш винаги готов да подадеш огънче на началника си.

— Драсни една клечка — подкани ме тя, когато забеляза, че малко се колебаю.

— Ще изхвърчим във въздуха — опитвах се да се противопоставя. — Тук въздухът е наситен с газ.

— Къде ще изхвърчим? — попита и взе кибритената кутия от ръката ми.

Приближи до газовата лампа, която най-после съзрях и аз, доближи до нея кутията и драсна клечката. Не изхвърчахме във въздуха, но трябваше още три клечки да изхаби, докато я запали.

— Ще видим дали е удържал на думата си — каза с лампата в ръка. — Да, удържал е — похвали го тя, след като погледна в спалнята. — Сложили са леглата.

Надзърнах през рамото ѝ и трябваше да призная, че е права. Сред спалнята стърчаха две железни легла с всичко необходимо. С дюшеците и одеялата. Прецених, че нашето начинание не е съвсем безсмислено.

С лампа в ръка Юцка все още разглеждаше одеялата.

— Съвсем нови са — каза със задоволство.

Взех лампата и внимателно я поставих в отдалечения ъгъл на помещението. Струваше ми се малко опасно да прегръщам момиче с газова лампа в ръка.

Това бе дълга прегръдка и можеше още да продължи, ако в това време не се почука на вратата. С неудовлетворение пуснах Юцка и отговорих: „Влезте!“

Никой не влезе и аз отново повторих поканата си. Напразно. Пристъпих към вратата и отворих. Нямаше никой. Но по стълбите дочух бързо отдалечаващи се стъпки. Затичах се да го догоня, но се спънах в нещо, което лежеше на земята.

Погледнах през все още неостъкления прозорец между етажите. Зърнах бягачия само за миг, но въпреки това го познах.

— Видях ви, другарю лейтенант! — извиках не много остроумно и при това напразно. Лейтенант Вълчек не можеше да ме чуе, защото в този момент сви зад ъгъла.

Върнах се и вдигнах пакета от земята. Под светлината на газовата лампа видях, че в него имаше три шницела и няколко филийки хляб. И две краставички.

— Тъкмо за закуска — одобрително каза Юцка.

Макар че сватбеният обяд не беше беден, не бих имал нищо против да похапна и сега нещо. Исках да предложа това на Юцка, но не успях. Тя бързо обви ръцете си около врата ми. Смъкнахме се върху съвсем новото одеяло.

Чукането на вратата бе още по-силно от предишното. Този път не казах нищо, а направо скочих и рязко отворих вратата с намерението този път на Вълчек да не му се размине.

На вратата стоеше майор Кноблех.

— Дойдох да видя дали случайно не сте отвел годеницата си в общежитието. Ще трябва после да ви наказвам. — Междувременно пъхаше в ръката ми някаква протрита чанта. — А сега, довиждане. Бързам, защото след малко по телевизията започва серийният филм. — После се сети за нещо и добави: — В банята има вода в кофи. А сутринта трябва да долеете нафта в печката.

В спалнята разгледахме съдържанието на чантата. В нея също имаше три шницела, бутилка червено вино, тирбушон и две чаши.

После преживяхме само приятни мигове. Едва призори изядохме шницелите и изпихме виното. Една твърде късна вечеря и твърде ранна закуска. А с миризмата на газта свикнахме дотолкова, че когато се събудихме по обяд, изобщо не я усещяхме. А може би и защото трябваше доста да побързаме, за да заварим нещо за обяд в ресторант „Завист“.

При плащането си спомних за моята рота и за това, че този мрачен неделен следобед направо тласка човека към провинение. Реших да отида да видя какво е положението.

— Ще те чакам у дома — каза Итка, без ни най-малко да се ядоса.

С думичката „у дома“ ми наля балсам в душата.

ГЛАВА 31

Бързахме с Юцка сутринта за първия влак. Истински ужас — нощният студ бе превърнал пътя към гарата в пързалка. Държахме се за ръце, но въпреки това няколко пъти паднахме. Влакът пристигна точно навреме и бе съвсем празен. Целунахме се, това бе една почти съпругеска целувка. После тя се качи и дръпна прозореца, за да ми махне.

Влакът вече потегляше, когато извика:

— Да не забравиш за събота. В седем вечерта — годеж. Трябва да напишеш и на вашите.

Исках да кажа, че може би в събота няма да може, заради подготовката за дивизионното тактическо учение, но не намерих смелост.

Влакът междувременно се засили и мен ме обзе блажена радост. „Тя ме обича, ще се омъжи за мен и ще ме държи изкъсо. Аз съм щастлив човек!“ — си помислих.

Влязох в стаята на общежитието тъкмо когато Прушек ставаше. Това той вършеше по един и същ начин. Седне на леглото, пусне краката си надолу и ме погледне с витаещ поглед.

— Понеделник ли е днес? — попита.

— Да, понеделник — кимнах аз.

— Ако беше неделя, щях да си полежа още — каза мъдро.

Беше ми ясно, че трябва да почакам най-малко още десет минути, докато дойде на себе си.

Изплакнах лицето си, измих зъбите си и побързах да се похваля:

— В събота се годявам.

— Наистина ли днес е понеделник? — попита Прушек с все още витаещ поглед.

Не сметнах за нужно да отговоря и отворих вътрешното стъкло на прозореца. Между двете стъкла имаше много амбалаж, но само в един намерих късче туристически салам. Набързо го излапах.

Прушек стана, направи няколко клека и съобщи:

— Вчера чух командирът на батальона да казва, че в събота и неделя ще се бачка.

— Искаш да кажеш, че и с мен ще се случи това, което стана с Малечек? — попитах.

— Не, няма да се случи. Годещт не значи още сватба. Познавам доста хора, които се ожениха, без да се годяват.

— Юцка никога няма да ми го прости, а да не говорим за родителите й.

— Значи, не ти върви — прецени Прушек.

— Ще успея! — казах. — Момчетата няма да ме оставят така.

— А нали казваше, че са големи „бройки“ — дразнеше ме Прушек и сложи глава под кранчето.

Само след два часа старши лейтенант Матрас постави пред ротните командири задачите за през седмицата. Всичко се въртеше около учението.

— Има ли въпроси? — попита, след като завърши.

Изстрелях ръката си към тавана.

Командирът на батальона ме погледна учудено, защото не спадах към онези, които често задаваха въпроси.

Аз и този път не зададох никакъв въпрос, а само помолих да ми разрешат идващата събота да се сгодя.

— Учението изисква солидна подготовка — опитваше се да ме разколебае. Но аз не отстъпвах.

Веднага след това свиках дружествения комитет на ротата. Съобщих им, че тази седмица ще бъде напрегната, тъй като подготовката за дивизионното учение наближава връхната си точка. Кимаха с глава, а сержант Метелка заяви, че ще изготвят план. Утре щели да ми кажат как смятат да помогнат за изпълнението на задачите.

— Важен е всеки час — наблегнах аз, защото с това тяхно спокойствие вече ми ходеха по нервите.

— Ще работим в събота и неделя — обеща ефрейтор Хисек, който тъкмо бе получил домашен отпуск за събота и неделя.

Нямаше как, трябваше да обявя, че се годявам, че в събота и неделя няма да бъда тук. Но дори и това не ги смути.

— Всичко ще бъде наред и без вас — започна да ме утешава Метелка. Останалите членове на комитета продължаваха да кимат с глава. Но изведнъж настъпи обрат.

Разговорът се превърна в буря, когато им съобщих, че нашата рота ще излезе със седем танка, а останалите ще останат в поделението. Възникна половинчасов спор, който приличаше по-скоро на кавга. После аз реших, че командирът в казармата е за това, за да командува.

— Кой ще остане тук и кой ще участва в учението, ще реша аз — приключих разговорите с комитета по не съвсем демократичен начин.

Не останаха въодушевени, но престанаха да се карат.

Седмицата наистина бе напрегната. Няколко следобеда прекарахме над Бойния устав на сухопътните войски и разглеждахме вариантите за неговото прилагане при настъпление и отбрана, на танкодрума проверявах сглобеността на екипажите и не малко време отделяхме за техниката.

В петък в ротата ми избухна, така да се каже, бунт. След вечеря, водени от сержант Метелка, при мен дойдоха взводните командири, за да си уточнят задачите за следващия ден.

Учудих се и се опитах да разбера какъв е смисълът на това.

— Не искаме утре да загубим нито минута — казаха сговорчиво. — Ако се понапънем, ще можем следобед да гледаме хокея по телевизията.

Съгласих се, че наистина, ако се понапънем, следобед може да приключим.

— Искате да кажете, ако се понапънете — възрази Метелка. — Нали утре няма да бъдете тук? Отивате да се годявате.

— Не зная кой кога прави годеж, но моят годеж е вечерта — предупредих ги аз. — В деветнадесет нула нула. Така че нямам никаква причина да не бъда тук до обяд.

Разбрах, че нито един от тях не е съгласен с мен.

— Трябва психически да се подготвите — изказа мнението си командирът на втори взвод.

Заявих, че за годежа си с Юцка съм психически готов по всяко време и че това е мой личен въпрос. След което Метелка поиска разрешение да напуснат.

Не казах нищо. Но тъй като не затвориха както трябва вратата, дочух как Метелка каза на останалите взводни командири, че според него най-правилно е насилствено да ме качат на сутрешния влак.

— Отлични момчета! — каза ми лейтенант Вълчек в духа на своята теория, че човекът е смесица от най-различни положителни качества, когато споделих с него случилото се. — Наистина отлични!

После ме попита дали наистина ще успея със следобедния влак, а когато му повторих точно разписанието, видимо се успокои.

— Ще трябва после подробно да ми разкажеш как протича един годеж — предупреди ме той. А когато долови учудения ми поглед, добави: — И аз може би скоро ще се годявам.

Изразих искрените си поздравления.

Съботният преди обед не се различаваше почти по нищо от обикновения работен ден. Казах почти, защото все пак беше малко по-различен. Момчетата бяха по-любезни един към друг, само по изключение обменяха нецензурни изрази, но затова пък все по-често хвърляха погледи към мен.

В един миг не издържах, не се овладях и извиках:

— Пет минути почивка, за да ме огледате спокойно.

— Излишно е — каза ефрейтор Малечек.

За да видели как изглежда един годеник, не била нужна никаква почивка. Но той бил любопитен как ще изглеждам като жених.

Преди да го скастрия както трябва, яви се войник и събщи, че трябвало веднага да се обадя на майор Кноблех. Откакто взаимно си изяснихме някои неща и най-вече от посещението на Юцка, отношенията ни с майора не бяха така обтегнати, както преди, но все пак ми се развали настроението.

— Съжалявам — каза Кноблех по телефона, — но ще трябва да наминете насам. Въпросът трябва добре да се изясни. И побързайте, за да не изпуснете влака.

„Аха, вече и Кноблех знае, че ще се годявам“ — си казах наум и това никак не ме зарадва. В канцеларията му влязох с предчувствието за нещо неприятно. Забелязах ефрейтор Хисек едва след като затворих вратата, тъй като той стоеше точно зад нея. Държеше два грижливо увити букета.

— Патрулът в града му поискал книжката — каза майор Кноблех и посочи Хисек.

— Като активист го изпратих в секретариата на ССМ да поговори с тях за отлагането на някои общи мероприятия заради

учението — обясних на началника на щаба с облекчение. — Книжката му е редовна.

— Става въпрос за нещо друго. Държал се е с патрула неприлично — майорът подчерта особено думата неприлично.

И погледна ефрейтор Хисек укоряващо.

— Разрешете, другарю майор! — възпитано помоли Хисек след тази забележка.

Майор Кноблех даде разрешението си.

— Показах им книжката си и обясних къде съм бил и какво съм правил. Но те поискаха да знаят за какво са ми двата букета. Казах им, че имам две гаджета и двете имат рожден ден в един и същ ден. Казах ми да не ги правя на глупаци. Навярно са се обидили, но не разбирам защо — обясни Хисек, гледайки мен.

— Прави се на невинно агънце — загърмя майор Кноблех. — А всичко това намирисва на наказуемо деяние за обида на длъжностно лице. Параграф 276, буква „а“. Казвам намирисва — подчерта Кноблех.

— Къде носехте тези букети? — попитах Хисек, след като поисках разрешение от Кноблех.

Хисек се изчерви и не знаеше какво да отговори. Явно не се осмеляваше да повтори версията за двете гаджета, които имали рожден ден на една и съща дата.

— Е? — настоявах нетърпеливо.

Майор Кноблех реши да предотврати неудобното положение.

— Свободен сте — каза той на Хисек. — А букетите оставете тук. Така ще бъде по-добре. Но не забравяйте, че ако нещо подобно се повтори, така лесно няма да ви се размине.

Смутен така, както не бях го виждал никога досега, ефрейтор Хисек излезе, като остави цветята на масата на майор Кноблех.

— Патрулът се ядосал — обясни ми майор Кноблех — и командирът на патрула иска Хисек да бъде наказан. Малко се изсилва, но няма да е лошо, ако и вие го смъртите.

Обещах, че на всяка цена ще смъртя ефрейтор Хисек.

— Такааа, с Хисек приключихме — въздъхна майор Кноблех. — А сега е ваш ред — гласът му стана суров. — Как не ви е срам! Да искате услуги от войниците си. И още повече по такъв въпрос, какъвто е годежният букет. Млади човече, когато аз се годяхах, цяла седмица

преди това обикалях цветарските магазини, за да избира най-хубавия букет.

Пулех очи в недоумение.

Но майорът явно не забеляза това и продължи:

— Два-три пъти ще поискате услуга от войника, а на четвъртия той ще поиска контрауслуга. И край на принципите.

— Но аз нищо не зная за тази история с букетите — осмелих се най-после да се противопоставя. — Вярно че дружественият комитет ме помоли да пусна Хисек да отиде в секретариата, аз сметнах, че наистина е необходимо, и му разписах книжката. Това е всичко, другарю майор. За никакви букети не е ставало въпрос.

Погледна ме с недоверие.

— По-скоро бих казал, че е било съвсем обратното. Искали сте да осигурите букетите и сте си измислили отиването на Хисек в секретариата.

— Другарю майор, вас не бих могъл да...

Явно това му подействува и той безпомощно каза:

— Тогава не знам как да си го обясня.

Уверих го, че ще се добера до истината.

— Добре, но не трябва много да се бавите. Ще изпуснете влака. И вземете това — посочи букетите той, но взе от масата вестник и внимателно ги уви. — Не бих искал да се говори в батальона, че подкупвам подчинените си с цветя — добави и каза: — Свободен сте!

Тръгнах си и имах чувството, че букетите ще ми изгорят ръцете.

Наредих да извикат ефрейтор Хисек в канцеларията ми. Пристигна обаче целият комитет начело с председателя сержант Иван Метелка.

— Аз исках да говоря с Хисек — предупредих ги аз.

— Молим да разрешите да присъствуваме и ние — казаха членовете на комитета в един глас. — Това бе колективна идея.

— Говорете! — отстъпих аз.

— След като подробно изчислихме... — взе думата Метелка.

— По същество — подканих го нетърпеливо.

— С една дума стигнахме до извода, че наистина ще успеете да заминете за годеща, но в никакъв случай няма да успеете да купите цветя. Когато тръгнете за влака, цветарските магазини ще бъдат

затворени. В Прага в събота вечер също нищо няма да намерите. А на годеж без цветя не се ходи.

Искрено казано, изобщо не ми е минавало през ума, че трябва да купувам цветя за годежа. И то два букета. Това пък съвсем не ми беше ясно и срамежливо попитах Метелка.

— Единият за годеницата, другият за майка й — разкри тайната.

— Явно имате опит в това отношение — не пропуснах да намеря.

Отмина забележката ми с мълчание.

— Така че всичко е ясно. Отиването до секретариата сте си измислили, за да може Хисек да ми купи цветя. А аз се хванах на въдицата ви.

— Отиването в секретариата беше необходимо. Ако не днес, то най-късно в понеделник трябваше да се отиде. Така че ние свързахме необходимото с полезното — каза Хисек. Навярно вече беше претръпнал.

— Колко струват? — попитах.

След дълго колебание Хисек спомена сумата. И веднага побърза да се извини. Свежите цветя през зимата са скъпи.

Платих и освободих комитета. Но чувствавах, че всичко това не трябва да мине безмълвно. Че трябва все пак да кажа нещо!

Да ги укоря за поведението им.

— Благодаря! — бе единствената дума, която се отрони от устата ми.

ГЛАВА 32

Макар че бях свит на кълбо в спалния чувал и в пещицата весело пращеше огън, усещах как студът прониква във всяка гънка на кожата ми. Съмваше. Време, когато термометърът спада най-ниско. Започнах да мисля дали няма да е по-добре да стана и да се пораздвижа малко, за да се стопля.

Настъпваше третият ден от дивизионното тактическо учение. Скоро трябваше да се придвижим от района за съсредоточаване към очаквателния район. Обезпокои ме мисълта дали изобщо ще можем да задвижим машините в този суров и остър студ. Вечерта бяхме сторили всичко необходимо, но студът си е студ. Маслото се сгъстява както в двигателя, така и в предавателната система.

— Дали да ги събудя? — чух глас, който идеше откъм спалния чувал, недалеч от мен. Познах гласа на сержант Метелка.

— Оставете ги още малко да поспят — отговорих. Малко се боях да наруша гробната тишина, така необикновена и рядко срещана в участък, в който е струпана толкова много техника.

Но преди да успея да обхвана със слуха си цялата тази техника, шумът от някакъв мотор, който, борейки се със снега, издаваше звуци, почти напомнящи ридание, разкъса тишината в ранната утрин. След малко някой завика, че ще има шкембе чорба. Изведнъж всички скочиха.

— Само дано е гореща — опита се да угаси възторга на събудените по такъв приятен начин момчета младши сержант Пехачек. Ала не успя, защото войникът от походката кухня завика:

— Специална предобедна супа! Току-що сварена! И гъста колкото щеш! — В гласа му се чувствуваше стремеж да направи по-приятна утринта на трудния ден, а и малко гордост от работата, която готвачите са свършили, докато сме спали.

Всички се втурнаха към казана. Последен дойде сержант Метелка.

— Не бих могъл да закуся, ако не си измия зъбите — каза с почти оправдателен тон.

Малко се засрамах. В други случаи и аз преди закуска си мия зъбите.

Супата бе гореща и гъста и много вкусна. Дори не обръцахме внимание на студа, който щипеше лицето и ръцете.

Хапнахме и тръгнахме към танковете. Направих крачка извън пътя и затънах до колене в сняг. Студът нахлуваше в гърдите, всеки допир със стоманения колос бе мъчение. Танковете бяха покрити със скреж. И най-съвършеното боядисване не би могло да ги маскира така добре. Отново се усъмних дали ще потеглят. Издадох заповедта доста нерешително.

Потеглиха. Моторите забучаха. Наистина лютивият дим от ауспуха бе по-гъст от друг път, но това не трая дълго. Двигателите загряха до необходимата температура и всичко тръгна, както обикновено.

Напуснахме района за съсредоточаване, преди да съмне. Веригите на танковете потъваха дълбоко в снега.

Отначало се движехме по равнинна местност, която преодолявахме уверено. После трябваше да се изкачим по нанагорнище и да минем през гора. Всеки сто метра природата се менеше. Знаех, че най-опасни са местата, където снегът покрива поледицата. Но и тях засега преодолявахме успешно. Отново навлязохме в равнина.

Слушах монотонния шум на веригите и наострях уши при всеки звук, който, макар и малко, напомняше за нещо нередно. Но не чух нищо съмнително. Затова удобно се отпуснах на мястото си и започнах да премислям дали по време на подготовката за учението не съм пропуснал нещо. Започнах от войниците. Значението на учението им е ясно, то ги заинтригува и искат да бъдат колкото се може по-добри. Взводните командири са момчета с опит, главно Метелка, моята главна опора. Мога също така да разчитам на командирите на екипажи и на механик-водачите, наставленията им са ясни като две и две четири. Тук малко се позамислих и за по-точно добавих думата почти, тоест почти ясни като две и две четири. Техниката е отлична и те умеят да боравят с нея, което доказаха по време на неотдавнашния дълъг марш. Оръжието е отлично подготвено, екипажите се усъвършенствуваха в

изкопаването на окопи за танкове и умеят добре да използват средствата за противохимическа защита. Тренирахме всичко — попълване на гориво-смазочните материали, снабдяване с бойни припаси, дори първа помощ и аварийно изваждане на екипажите от танковете. Така че сме добре подготвени и мога да бъда спокоен.

Загледах се в местността пред себе си, току-що изплувала от утринната тъма. Нашият район на учението си има своите равнини и хълмове, своето спокойствие, умереност и капризи. Тъкмо започна да проявява безбройните си капризи. Остър вятър зариде и заскимтя сред танковете. Настъпи такъв студ, че дърво и камък се пукаше. Комендантът на района на учението ми каза сутринта, че такъв студ не е имало от десет години насам.

Минавахме през блатист участък, от който се плашат и поопитни от мен командири. Тези блата не замръзват. Само една ледена кора се образува на повърхността им. Никой не смее да мине с танк по нея. Под тежестта на стоманения колос ледената кора би се превърнала в парченца лед, под които би блеснало едно море от бездънно блато.

За да мога в случай на нужда да развърна добре ротата, аз се движех трети по ред. Сержант Метелка се движеше с първия танк и доказваше, че е в отлична форма. Той водеше своя механик-водач безупречно и засега успешно преодоляваше препятствията. Младши сержант Чадек бе командир на втория танк и явно не искаше по нищо да изостава от Метелка. Зад мен — с необходимата дистанция — се движеше останалата част от ротата.

Зад върха на най-близкия хълм слънцето вече си пробиваше път през мъглявината. Снегът розовееше.

Навярно съм прехвалил наум Метелка, защото изведнъж чух онзи стон на двигателя, който е най-неприятен за ушите на всеки танкист. Първата машина спря. Всичко беше ясно. Метелка се бе натъкнал на една от блатистите бездни. Колкото и да се мъчеше, не можеше да се измъкне от нея. Чадек инициативно реши да го заобиколи. Отляво. И той пропадна в предателска вдлъбнатина.

Вдигнах капака на люка, поизмъкнах се от куполата и се убедих, че момчетата ще видят голям зор, докато се измъкнат. Да рискувам ли да закъснея? Но каква полза — едва ли ще мога да им помогна.

Внимателно огледах местността и малко се позамислих, докато реша как да заобиколя корабокрушенците.

— Надясно, съвсем надясно — наредих на Малечек с командирски тон. Двигателят забуча, веригите ухапаха тънкия лед, а мен ме обля гореща вода, като си помислих, че и аз като тях може да свърша безславно.

— Още надясно — извиках на своя механик-водач, макар да знаех, че повече не може. До неотдавна би ми възразил, но сега се опитваше да докаже и невъзможното. Това качество той придоби като женен и бъдещ баща. Никога не бих повярвал, че бракът може да промени до такава степен човека. Може би не всеки, но Малечек бе изцяло променен.

Двубоят между веригите на нашия танк и блатото ми действуваше като зъбобол, който внезапно изчезна, когато усетих, че дясната верига спря на твърдо и двигателят спокойно запреше, сякаш радостен, че най-после сме стъпили на твърда почва. Направихме голяма дъга и заобиколихме корабокрушенците. Със съзнанието, че танковете ще се измъкнат със сигурност от вдлъбнатината и ще ни настигнат, дадох команда „Напред!“.

Преди да затворя люка, се обърнах и видях, че останалите танкове ме следват. С чиста съвест продължихме движението. Караше по-точно Малечек и аз изобщо не му се месех. Междувременно слънцето се изкачи на хълма и продължи обиколката си по небосклона.

— Днес тиловаците се престарават — каза изведнъж Малечек. — Не мина много време от закуската, а ето че ни предлагат отново храна. Е, не бих се отказал от парче свински врат с хрян...

Погледнах вдясно от мен и наистина видях походна кухня. И за да не ни пречат, бяха набутали десните колела на колата с ремаркетото в канавката и чакаха. Трима войници от походната кухня бяха застанали на пътя и най-високият махаше с ръка.

— Казва, че трябва да ги заобиколим — въздъхна разочаровано Малечек. — Така че никакъв свински врат с хрян.

Вгледах се по-внимателно в званието на махация и разбрах, че е старшина. Малко се позамислих, докато се сетя, че това звание вече не съществува в нашата армия. После погледнах разпознавателните знаци на походната кухня и установих, че е съветска.

По мое указание Малечек спря почти на място. Слязох от танка и застанах пред старшината.

— Не се нуждаем от нищо, другарю лейтенант — отговори на въпроса ми. — Вие имате предимство, затова спряхме. Ние не трябваше да минаваме оттук, но искахме да съкратим пътя, за да стигнем навреме — дешифрирах пороя от думи.

— Другарю лейтенант, трябва да ги пуснем да минат пред нас — прецени Малечек, който междувременно застана до мен. Това, разбира се, беше нарушение на дисциплината, тъй като никой не беше му разрешавал да излиза от танка.

Наум реших, че ще го скастрия здравата. Естествено, не тук на международно равнище, а като останем сами. На глас аз отново предложих:

— С удоволствие бихме ви помогнали.

Много държах да произнеса тези няколко думи правилно на руски. По-късно Малечек разправял, че говоря руски така, сякаш съм се родил в Москва, но както винаги доста преувеличаваше. Собствено не преувеличаваше, всичко бе измислил, защото изобщо не би могъл да ме чуе. Та нали стоеше встрани до един от съветските войници и му разправяше, че ние вече сме закусили шкембе чорба.

Думата шкембе се превърна в сериозен проблем при разговора им. Ефрейтор Малечек не знаеше как се казва на руски шкембе чорба и затова каза, че супата била „из желудка коровы“. Явно, че съветските войници много не разбраха за какво става въпрос, но не го показаха. В замяна на това съобщиха, че карат борш. Поканиха ни да го опитаме.

След миг колебание пристъпих към казана и старшината загреба с черпака от чудесната червена течност. Беше много вкусен, което потвърди и Малечек. Но според мен боршът трябваше да бъде малко по-горещ. Тъкмо това ме накара да взема бързо командирско решение.

Посочих с ръка напред.

— Имате предимство — казах на старшината. — Боршът ще изстине.

Старшината решително отказа.

— Вие имате предимство, тъй като изпълнявате бойна задача.

Известно време се договаряхме. Между това аз настойчиво подканих Малечек да се върне в танка и с радост забелязах, че Метелка и Чадек са заели местата си в бойния ред.

Потеглихме. Минавайки покрай съветската походна кухня разпалено замахахме.

— Другарю лейтенант, откъде се взеха тук съветски войници? — попита изведнъж моят недисциплиниран механик-водач и доста ме смути.

Трябваше да помисля дали да му разкрия истината, която знам от вчера. В това отношение няха никакви указания.

Но Малечек се сети сам.

— Всичко е съвсем ясно — каза. — Учението е съвместно.

В гласа му се усещаше нетърпеливост — искаше час по-скоро да сподели с останалите извода, до който бе стигнал благодарение на това че бързо му работеше сивото вещество.

Нетърпеливостта беше неуместна и още повече излишна, защото и останалите имаха сиво вещество, което използваха умело, така че и те бяха стигнали до същия извод.

— Да — отговорих. — Затова трябва повече да се стараем — посъветвах го аз.

— Ще се стараем! — отговори Малечек.

Но това мнение явно трябваше да го запази само за себе си, тъй като скоро след това чух в слушалките гласа на младши сержант Малечек:

— Другарю лейтенант, имам повреда, навярно скоростната кутия.

Заповядах да спрат и с усилие нагазих в снега към неговия танк. Момчетата от екипажа се бяха навели над двигателя. Стори ми се обаче, че са някак множко, и започнах да ги броя. Наистина имаше един повече и той бе моят съквартирант лейтенант Прушек.

— Откъде се взе тук? — попитах не съвсем уставно и в противовес на това, което чувствавах, защото неговото присъствие ме успокои значително.

— Стремя се да бъда там, където съм нужен! — каза Прушек. Дръпна ушанката към тила си и се наведе над двигателя като хирург при сложна операция. А аз си спомних за онзи миг, когато за пръв път ми се притече на помощ и измъкна моя танк от пропастта. Изпълни ме чувство на благодарност към него.

В ремонта участвуваше целият екипаж. Най-усърден бе ефрейтор Хисек. Навярно защото знаеше, че след учението ще се занимаем с неговото неприлично държание пред гарнизонния патрул. След малко ръцете на всички бяха черни. Снемаха отделни части и агрегати.

Сръчно отвинтваха болтове, гайки, тръби и цели части, за да стигнат до скоростната кутия. Студът неприятно щипеше, но въпреки това те бяха вир-вода.

Пристигна автокран, за да вдигне после освободената скоростна кутия и вместо нея да постави новата.

— Я ни остави и тръгвай — посъветва ме след малко лейтенант Прушек, без да вдига глава от двигателя. — Аз ще отговарям за това тук. Като свършим ще го изпробвам и ще пратя момчетата подир теб. Може да ви настигнат.

Прецених, че е прав, и дадох заповед за потегляне, макар да ми беше ясно, че що се отнася до настигането, той малко преувеличаваше. Тази петорка тук я очаква няколкочасова упорита работа. А студът не ще да им я облекчи.

ГЛАВА 33

В определения район пристигнахме навреме. Въпреки това командирът на батальона ме укори, че съм се спрял край съветската походна кухня. Искан да възразя, че с приятели човек трябва да разменя добра дума при всички обстоятелства, дори и при минаване край походна кухня, но замълчах. Аз съм дисциплиниран офицер. После, някак между другото, похвали Метелка и Чадек, че така майсторски са се измъкнали от адското положение в блатата. За смяната на скоростната кутия не спомена нищо. Явно беше сигурен, че щом е там лейтенант Прушек, всичко ще мине гладко.

Обядът малко закъсня. Получихме гулаш с фиде. Казват, че в някои страни хората много обичали тестените произведения. Може и да е така, но в моята рота никак не ги обичат, така че мрънкането бе съвсем обяснимо. Съзнавайки, че командирът трябва да дава пример на подчинените си, аз отидох при войниците и изказвайки възхищение от храната, изядох бавно обяда си, въпреки че и аз не обичам тестените изделия.

Ето защо предизвика вълна от завист редник Незбеда, който се появи с филийка хляб и парче сланина.

— Откъде ги взе? — нахвърлиха се върху него момчетата.

— Дадох ми го летците — похвали се той.

— Че откъде са се взели тук летци? — учудих се и си обясних, че пушената сланина е израз на загрижеността на бащата на Незбеда.

— Наистина ми го дадох летци — уверяваше ме Незбеда. — Съветски летци. Ей тук, близо до нас са, като се навлезе малко по-навътре в гората. Отидох там да...

Без да чака обяснение, защо е отишъл там Незбеда, ротата тръгна към гората. Не ми оставаше нищо друго, освен и аз да тръгна с тях.

Близо до нас, съвсем зад първите дървета, имаше палатки и край тях няколко съветски войници. След като ни забелязаха, тръгнаха към нас и веднага заизваждаха цигари. Моите момчета също предлагаха от своите. Бяхме се натъкнали на подразделение за авиационно

осигуряване на самолетите. Появи се старши лейтенант, който ми се представи като техен командир.

Един от съветските бойци донесе набързо фотоапарат и започна голямото снимане. Най-напред направи снимка на мен и старши лейтенанта, после на всички заедно, после снимането продължи по групи. След снимането дойде ред на пушената сланина.

След малко те дойдоха при нас. И отново снимане. Снимки на момчетата, качени на танковете, снимки пред танковете, по групи и на отделни бойци. Междувременно дойдоха командирът на батальона и лейтенант Вълчек. Поднесохме от нашия гулаш с тестени произведения. Само че животът и особено по време на учение не се състои само от удоволствия. Чакаше ни още много работа. Разделихме се със съветските другари, като подчертахме, че това е само за днес. Извършихме проверка на танковете и в гъши строй огледахме местността, по която утре щяхме да водим настъплението. Разходката не беше много приятна. Отново земята се заледи. Вятърът бе нахвърлил ниски преспи с остри като бръснач ръбове. Току все някой се плъзваше. И аз веднъж се плъзнах и разбрах, че доста боли, когато човек падне върху замръзнала земя.

Преди смрачаване трябваше да осигурим дърва за огъня. Сякаш разбрал нашите намерения, изведнъж пристигна горският.

— Вие ли сте командирът им? — попита и посочи към момчетата, оглеждащи с удоволствие порасналите смърчове. Кимнах, макар че командувах само част от тях.

Издърпа ме малко настрана, като ме държеше твърдо за лакътя.

— Кажете им — и посочи към момчетата — хич и да не мислят да вземат дърва от готовите кубици или да секат здрави дървета. Трябва да се отопляват с изсъхнали дръвчета! Ще ви покажа къде има.

И без да чака да види дали ще проявя интерес към изсъхналите дръвчета, тръгна. Аз го последвах. Ако не беше неговата решителност, сигурно щях да поверя тази задача на изпълнителния Пилначек.

Водеше ме из гората и показваше кои дървета можем да отсечем. Покорно вървах подир него.

— Дървото е скъпоценна суровина и трябва да се стопанисва добре — поучаваше ме лесничеят.

Исках да възразя, че човекът е още по-скъпоценна суровина и че аз не ще позволя войниците ми да измръзнат през нощта, но

премълчах. В края на краищата нищо няма да им стане, ако се понапънат малко. Ще се загреят два пъти — веднъж, когато ги секат и нацепват, и втория път, когато забумти огънят.

Отправиха се към гората в добро настроение и действаха като опитни дървари. Движех се сред тях и от време на време нареждах на някого да се събуе, за да проверя дали не са му мокри чорапите. В случай че му бяха мокри, трябваше да изтича до палатката и да ги смени. Исках да се измъкнем от учението без премръзвания.

Грамадата край палатката доволно растеше. Прецених, че това е достатъчно. Сенките се удължаваха, студът се увеличаваше. Повалихме последното изсъхнало дърво и приключихме. На връщане минахме покрай палатката на съветските войници. Пред нас се разкри такава картина, че чак дъхът ни секна. Те се миеха. Съблечени до кръста старателно се триеха и един друг си поливаха по гърба ледена вода.

— Аууу! — затресе се Малечек. — Това пък какво е? Отиде им здравето!

Не издържа и приближи до един, на когото тази церемония видимо харесваше най-много, тъй като високо си тананикаше, и попита:

— Ты из Сибири?

Полуголият певец, от тялото на когото се вдигаше пара, се учуди:

— Почему из Сибири? Я из Сочи.

Омагьосани, наблюдавахме смелчаците и издържахме да гледаме дотогава, докато и последният от съветските бойци влезе в палатката.

Междувременно над района се спусна мрак. В нашата палатка се разливаше приятна топлина — доказателство за това, че ефрейтор Черни е изпълнил с чест ролята на огняр.

Усетихме огромната тежест на клепачите, които се затваряха, колкото и да се съпротивляваше човек. Обзе ни единствен копнеж — по-скоро да се напъхаме в спалните чували.

Някои вече започнаха да се подготвят — събуваха се.

— Какво трябва да се направи преди сън? — превъзмогнах себе си.

— Да се легне — отговориха едновременно.

— Да се измиете — коригирах ги аз. — Нали видяхте.

Беше ми ясно какво трябваше да направя сега. Трябваше да се съблека до кръста и да дам пример.

И на тях им беше ясно затова чакаха да видят какво ще стане.

Нищо не стана. Свалих само ръкавиците, приближих съда с водата, измих добре ръцете си и малко лицето. Невинаги човек излиза победител от двубоя, който води сам със себе си.

И те си измиха ръцете, плиснаха няколко капки на лицето си и се засъбличаха светкавично, за да се напъхат колкото се може по-скоро в спалните чували.

— Вече трета нощ спим в палатка — започна Душек, след като всички легнаха.

— Утре ще бъде кулминацията — присъединих се аз.

— Би трябвало да докажем, че с нищо не сме по-лоши от съветските войници — подхвърли някой от другия край на палатката и с това подхвана разговора, който предизвика всеобщ интерес.

Разисквахме за това, какво трябва да се направи. В някои моменти разискванията прерастаха в спор, но това никак не ми пречеше. Напротив, бях особено доволен.

По едно време — в стремежа си да наложа становището си — издадох малко повече нос от чувала... и подуших.

— Тук някой пуши — казах възмутено.

Започнаха да ме уверяват, че е печката, че навярно тръбите не са добре уплътнени.

— Това е цигара — не позволявах да ме заблудят. — Един твърде добър начин да изгорим до сутринта. Така че нека пушачът да бъде любезен да се измъкне от чувала и да угаси цигарата пред палатката! — добавих категорично.

Настъпи дълбока тишина. Обясних си я с това, че никой няма намерение да се измъкне от чувала и още повече да излезе пред палатката.

— Чакам! — нямах намерение да се помирявам и аз.

Никакъв отзвук.

Вече бях решил да стана, един по един да ги проверя и да открия пушача, когато зашумоля брезентът и се чува приглушени стъпки. Платнището на палатката се разтвори, за миг нахлу леден вятър и тайнствената фигура се върна обратно. Дори и в мрака съзрях силуета,

който не оставяше никакво съмнение. Беше огромен, тоест редник Кочка. Аха да го накажа, но се направих, че не съм го познал.

Беше настъпил най-подходящият момент да затворя очи и да заспя. Вече се канех да сторя това, но изведнъж ми мина през ума, че в среднощната дискусия не се чу нито веднъж гласът на Метелка. А това не беше в неговия стил.

— Иване — казах, — какво ти е?

— Всичко е наред, другарю лейтенант — отговори Метелка. Но това не беше неговият кадифен баритон, с който бяхме свикнали.

— Нещо става с тебе.

— Нищо ми няма — отговори и въпреки усилията му да не се разбере, простена.

Бързо се измъкнах от чувала. Наведох се над Метелка и пипнах лицето му. Като че ли нямаше температура. Но ми се стори някак странно свит.

— Но какво ти е?

— Нищо, до сутринта всичко ще мине.

— Кажи, какво ти е — настоявах.

— Малко ме боли ей тук — посочи дясната страна на спалния чувал в долната половина. — Но наистина малко.

— Намери доктора — обърнах се към Пилначек, който междуременно бе застанал до мен.

Без много да се облича, нахлузи обувките и изтича навън. Искаше ми се да го върна, за да не вземе да настине, но не успях. Много бързо бе изскочил.

Скоро се върна заедно със сержант доктор Балцар.

— Излез от чувала, ще те прегледам — каза докторът на Метелка. Навярно по пътя Пилначек е успял да му каже за какво става въпрос.

Метелка се опита да изпълни желанието на доктора, но не бе в състояние. Вече дори не се стараеше да заглуши стенанията си.

Балцар пхна ръка в чувала и миг след това Метелка изохка.

— Продължавай да лежиш и не мърдай — промени лекарят бързо първоначалното си указание. — След малко ще се върна. — И той изтича. Като се има предвид неговата фигура, може да се каже, че просто излетя като ракета.

Разбрах какво ще последва и започнах бързо да се обличам.

Не след дълго пред палатката забръмча автомобилен мотор. Балцар, съпроводен от лейтенант Вълчек и войник с носилка, отново тичешком нахлу в палатката.

— Махнете се — кресна той на момчетата, които междуременно се бяха натрупали около Иван Метелка. Така, както си беше, със спалния чувал, внимателно поставихме болния на носилката.

— Апандисит — каза ми Балцар полугласно. — Навярно остър. — После той и войникът от санитарната кола понесоха носилката. Вървахме с Вълчек подир тях, а когато сложиха Метелка в колата, се наках да се кача и аз. Вълчек енергично ме избута.

— Ще отида с него — настоях.

— Утре е най-тежкият ден от учението и те чака голямо напрежение. Трябва добре да се напиш — каза Вълчек решително.

— Ще отида и навреме ще се върна — настоявах аз.

— Оставаш тук! Аз ще го съпроводя. А сега бягай да спиш!

— Побързайте, страхувам се, че случаят е много спешен — извика Балцар.

Лейтенант Вълчек не отговори, бързо се качи и тръшна вратата на санитарната кола.

Върнах се в палатката и отново легнах. На никого не му се говореше. Очевидно всички мислеха за Метелка. А мен, освен това ме измъчваше и мисълта, че няколко часа пред върховия момент на това важно учение загубвах командира на първи взвод. На всичко отгоре искахме и да се изфукаме!

— Командуването на първи взвод ще поеме младши сержант Чадек — казах след малко в мрачната тишина.

Посрещнаха решението ми с мълчание. Но чувствувах със сигурност, че са съгласни с мен.

— Слушам! — чу се глас от другия край на палатката. После отново настъпи тишина, само дървата пращяха в печката.

Някъде в далечината се чу шумът на танков двигател. После все повече се засилваше, докато приближи съвсем и накрая заглъхна.

В същия миг чух пресипналия глас на младши сержант Пехачек, който даваше указания на екипажа по осигуряването на танка за през студената нощ. Мислено проверявах дали няма да забрави нещо. Наистина бе помислил за всичко. После дори чух плискане на вода.

Най-после екипажът на корабокрушенците се появи в палатката и Пехачек докладва, че скоростната кутия е сменена.

— Доста сте се поозорили — казах с възхищение.

— Лейтенант Прушек е голям спец — обясни лаконично Пехачек.

„Не се съмнявам в това, но сам не би свършил и до утре“, помислих си, но запазих мнението за себе си.

— Ядохте ли нещо? — попитах.

— По заповед на лейтенант Вълчек кухнята специално пристигна при нас — изрази задоволството си с пресипнал глас, който сигнализираше простудата му, и бързо се пъкна в чувала. Останалите трима последваха примера му. Но въпреки късния час трябваше набързо да разкажат подробностите около сменянето на скоростната кутия, тъй като всички се интересуваха.

— Хайде спете! — сложих край на професионалния разговор.

В палатката зацари тишина.

Не можех да заспя. Обзеха ме мъчителни мисли за Метелка, който може би след малко щеше да легне под ножа, и за Чадек, който неотдавна си имаше разправии заради вратата на артилерийския бронетранспортър и утре навярно пак ще направи някоя лудория.

Всяка минута ми изглеждаше вечност. Ужасявах се от мисълта, че сутринта ще бъда сънлив и няма да се справя. Колкото повече се мъчех да заспя, толкова сънят бягаше от мен. Хрумна ми, че по-лесно ще заспя, ако мисля за нещо приятно. Тоест за Юцка. Но и така не идваше сънят.

Все пак май съм заспал, защото ме събуди нечий шепот:

— Ирко!

Мина малко време, докато разбера откъде идва гласът.

— Ирко! — извика пак някой тихо.

Погледнах към входа на палатката и видях нечия глава.

Измъкнах се от чувала и внимателно тръгнах към входа. Беше лейтенант Вълчек.

— Не исках да влизам вътре, за да не настъпя някой — обясняваше той.

— Как мина? — попитах със затаен дъх.

— Добре че сме отишли. — В гласа на Вълчек се долавяше вълнение. — Главният лекар каза, че ако още малко сме закъснели,

щяло е да се случи нещо лошо. Метелка мислел да не казва до края на учението. Призна това в колата. Добре че вече го оперираха.

Тръпки полазиха по гърба ми при мисълта, че...

Навярно и Вълчек си е помислил същото, защото попита:

— А как собствено разбрахте, че не е добре?

С няколко думи му разказах всичко. В нашия шепот се намесиха и други приглушени гласове откъм палатката. Най-малко три. Едновременно.

— Другарю лейтенант, как е Метелка?

— Добре е, но без малко да го изтървем — отговорих, без да шепна. Знаех, че все едно никой не спеше.

ГЛАВА 34

Едва се развидели и командирът на батальона даде заповед за настъпление. В заповедта се указваше, че моята рота ще представлява ляв фланг на съветските подразделения, а те, действащи на десния фланг, ще се равняват по мен. На левия фланг на моята рота ще действа ротата на старши лейтенант Бидло. Командирът наблегна особено на едновременното изнасяне на рубежа за атака, където трябваше да пристигнем заедно със съветските подразделения в точно определено време.

Грижливо нанасях всичко на картата и забелязах, че старши лейтенант Матрас наистина незабележимо, но затова пък доста внимателно ме наблюдава. Разбирах го, нали аз щях да изпълнявам най-важната задача от всички роти.

Никой не зададе въпроси. Командирът на батальона ни освободи, за да можем да отдадем бойна заповед на командирите на взводовете. Те чакаха заповедта ми и също така грижливо отбелязаха обекта на атаката и направлението на по-нататъшното настъпление, проходите в загражденията и редица други неща, които във всички случаи трябва да съдържа една бойна заповед. Нарочно не обърнах по-голямо внимание на новоизлюпения командир на взвод младши сержант Чадек. Трябваше при това да положа големи усилия, но не исках да му създавам впечатлението, че се съмнявам в него. А и нямаше толкова време, че да отделя внимание на всеки поотделно. След малко щяхме да потеглим.

От изходния район потеглихме в ротна колона. Пред рубежа за развърщане във взводни колони дадох на взводните командири съответния сигнал. Движихме се тъкмо в местност, която ми даваше възможност да видя как ще реагират. Управлявах взводовете си образцово.

През военната си служба, по-голямата част от която изкарах по чиновите на учебните заведения, бях слушал много лекции за значението на взаимодействието между родовете войски. Нещо

понаучих в това отношение като командир на взвод. Но едва сега трябваше напълно да разбере важността на взаимодействието. Движихме се през минен проход към рубежа за развързване. Сапъорите направиха за нашите танкове проходи в загражденията. Със собствените си очи видях как обезвреждаха мините и се излагаха на опасност — можехме някого да прегазим. Беше голям студ. Снегът искреше под първите слънчеви лъчи. Но на сапъорите им бе доста горещо, темпът на настъплението бе висок.

Дадох заповед за развързване. Но като че ли напук дългата алея заскрежени дървета ми попречи да наблюдавам изпълнението на моята заповед. Това ме разстрои. Най-после излязохме на по-открита местност. Погледнах наляво и останах, общо взето, доволен. Общо взето, но не съвсем. Изравних ротата и продължихме да се движим през проходите в минните полета.

Рубежът за атака приближаваше. Погледнах надясно, за да видя как се движи съветското подразделение. Бяха ни малко изпреварили и това ме обезпокои. Дадох заповед на моите да увеличат скоростта. Мигновено реагираха и с облекчение установих, че настигахме съседите. После дори започнахме да ги изпреварваме. Въпреки това те се движеха с еднакво темпо, явно всичко бе разчетено така, че да пристигнат в определеното време. Налагаше се да забавя малко движението. Дадох заповед и мислено си представях как моите войници си казват: „Не знае какво иска.“ Но аз знаех точно какво искам. Трябва да стигнем рубежа за атака едновременно със съветското подразделение и точно в определеното време.

Още когато бях в училището, участвах в едно тактическо учение на съветски батальон. И до днес помня, как то протече. Без вълнения задачите се изпълняваха съвсем точно, а всичко изглеждаше така, като че ли учението бе играчка за тях. Тогава още не бях в състояние да преценя, че тази лекота, с която всичко върви като по мед и масло, е всъщност проява на най-висше майсторство. Едва сега, когато от няколко месеца командувам рота, аз се убедих, че е нужен много труд, за да изглежда всичко като игра.

Пристигнахме на рубежа за атака в секундата. Бойното поле се очертаваше пред нас като на длан. Синият и червеният дим, стелец се над местността, характеризираше бойната обстановка на двете страни.

В далечината срещу нас се движеха няколко стоманени колоса, зад които се виждаха и други.

Стояхме със съветските танкисти в точно изравнена линия. По радиостанцията чух гласа на командира на батальона:

— Залп, три, два, един — огън!

Някой навярно бе дал в същото време същата команда и на съветските другари, защото целият боен ред даде мощен залп. Ехото отговори с гръм на гръмотевичния залп. А ние настъпвахме все напред. Ликвидирахме „противниковите“ танкове и тежки оръжия. И ако някой си мисли, че в боя командирът на танковата рота крещи до прегракване и нито един изстрел не минава без неговата заповед, дълбоко се лъже. Бойците бяха точни, знаеха какво трябва да правят при всяко положение. Настъплението се развиваше добре. Артилеристите оказваха поддръжка на танкистите.

Над гората се появиха самолети. Имах чувството, че сякаш искаха да се врежат в позициите на „противника“. След няколко секунди въздухът затрепери. Всичко се смеси в едно: взривовете на бомбите, огънят на зенитчиците, лаят на картечниците и бученето на самолетите. Природата стенеше под напора на военната техника.

Първи налет, втори, трети... Ударите на авиацията съкрушиха противовъздушната отбрана на противника. И не само това. Те допринесоха за ускоряването на нашето движение напред.

Забелязах, че съветската рота, настъпваща в съседство с мен, се оказва в сложна обстановка. „Противникът“ я атакуваше. Реших да съсредоточа огъня на моите танкови оръдия в това направление.

— Правилно, шести — чух в слушалката гласа на командира на батальона. — Но се движете по-наляво — посъветва ме той.

Командирът на съветската рота използва чудесно гънките на местността и проведе образцов обходен маньовър.

„Противникът“ започна да отстъпва. Ние получихме задача да го преследваме. Погледнах какво правят съветските бойци и разбрах, че се отдалечават от нас. Насочиха се на север, за да изпълняват задачи на друго направление. Направих жест, с който сякаш исках да им махна за раздяла. Беше ми и малко тежко, не знаех дали ще се видим отново. А аз толкова много исках да се запозная с младежа, който управляваше съседната рота, и малко да си поговоря с него.

Но трябваше да продължа изпълнението на бойната задача. Дадох заповед за престорояването на танковете в ротна колона и с удоволствие наблюдавах как моите момчета майсторски изпълняват тази задача. Чувах командите на младши сержант Чадек. В неговия глас се чувствуваше решителност и воля да докаже, че на него може да се разчита.

Тъкмо исках да покажа, че съм забелязал това, командирът на батальона нареди да заемем огневи позиции. Предполагаше се, че „противникът“ ще се опита да извърши пробив.

Развърнах ротата, танковете заеха огневи позиции. Бяхме готови и чакахме.

Настъпилата тишина, така контрастираща с неотдавнашното бучене на моторите, със звъntenето на веригите и оглушителната стрелба, изопваше нервите до скъсване. Свързочните средства немееха. Взирах се в местността пред себе си така съсредоточено, че ме заболяха очите. Искрящият сняг заслепяваше.

Течаха минутите, но все още нищо не се предприемаше.

Мислите ми полетяха към болничното легло на Метелка. Навярно вече е излязъл от наркозата и сега мислено е с нас. Сигурно съжالياва, че учението протича без него. Не можех да си представя Иван Метелка да лежи в болнично легло. Представите ми за него бяха свързани с по-приятните страни на живота. Например като организатор на купуването на годиешните букети за мен. Благодарение на него моят годеж премина както трябва! Пристигнах в жилището на Юцкините родители в деветнадесет нула две, тоест с незначително закъснение, подадох букетите с жест на испански тореадор, заимствуван от една оперета, и заслужих всеобщо удивление. Юцка дори каза, че не е очаквала от мен такъв кавалерски жест, а аз мислено отдавах чест на своите момчета. Поисках ръката ѝ с решителен и същевременно малко развълнуван глас. Не липсваха нито сълзи от страна на майка ѝ, нито благосклонно потупване по рамото от страна на баща ѝ. Умилението стигна кулминационната си точка при годиешната целувка.

Колко далечно ми изглеждаше това сега!

Дори и при това малко мислено откъсване не преставах зорко да наблюдавам местността пред себе си. Все още нищо не се вършеше. Тишина и пустота. Изведнъж в далечината изплуваха съвсем малки

черни точки. В първия момент помислих, че са плод на моята фантазия.

Но гласът на командира на батальона ме изведе от заблуждение. Бе дадена заповед да се подготвим за откриване на огън. „Противникът“ наистина видимо се канеше да извърши пробив. Насочваше се към нашите позиции.

Малките черни точки придобиваха очертанията на бойни машини на пехотата. Излязохме от окопите и завързахме жесток бой.

— „Славей едно“, вървят направо към вас! — изкомандувах в момента, тъй като ми се стори, че младши сержант Чадек не реагира съответно на новото положение. Но навярно само така ми се е сторило, защото даде огън по натрапващия се „противник“ още преди да завърша.

Дадох кратки заповеди за унищожаване на „противника“ и на другите взводове и след малко, когато установих, че съпротивата на „противника“ отслабва, заповядах настъплението да продължи решително напред.

Отново двигателите заработиха на пълни обороти, от веригите на танковете хвърчаха парчета замръзнал сняг. Всичко наоколо посивя от димната завеса. Чувствувах бойния ентузиазъм на екипажите, който все повече нарастваше.

— Стой! — изкомандува командирът на батальона. — Опитът за пробив е ликвидиран, „противникът“ е унищожен.

Всичко бе ясно. Учението завърши.

Унищоженият „противник“ преминаваше през нашия боен ред, за да се прибере в района си. И за него учението завърши. Това бяха войници от съседния гарнизон.

Едно беемпе се свлече близо до моя танк. От него излезе лейтенант и по жестовете му разбрах, че иска да ги изтеглим. Стори ми се, че наистина се нуждае от помощ.

— Давай — казах, когато заставах до него. Едва сега го познах. Бе един мой съученик. Стиснахме си ръцете и заедно закачихме въжето за машината му.

— Малко ти завиждам днес — ми каза между другото той. — Никак не е приятно да участвуващ в учение като „противник“.

Чакахме следващи указания и съответно обяда. Наредих да запалят огън и за всеки случай напомних думите на лесничея относно

изсъхналите дръвчета. Студът караше момчетата да бързат и огънят запламтя за рекордно кратко време. Скупчихме се около него. Пламтящата топлина, плътно сплотеният кръг на моята рота и току-що изпълнената нелека задача будеха радост у мен.

Появи се старши лейтенант Матрас, командирът на батальона.

— Е, какво ще кажете, бойци? — попита, преди да успея да му рапортувам. Обгърна ротата с дружески поглед.

Отговорът бе мълчание. Навярно си казваха наум, че си има хора и затова да дават оценка, а що се отнася до тях, те са си свършили добре работата.

Следователно трябваше да отговоря аз.

— Всичко е наред, другарю старши лейтенант — казах.

— А на утрешния заключителен парад също ли всичко ще бъде наред? Ще блестят ли танковете? — искаше да знае той.

— Ще блестят! — отговориха няколко души убедително.

— След малко ще ви дойдат гости — делегация на съветската рота, която се равняваше по вас. Но и в това отношение сигурно ще се справите — каза на тръгване.

— Трябва да помислим за подарък — каза ефрейтор Прохазка, след като си отиде старши лейтенантът.

Погледнах го учуден, тъй като не разбрах веднага какво иска да каже.

— За съветските другари — обясни той. — Например по една лампичка — това щеше да бъде бомба. Ама свършиха — завайка се той.

— Не искам да виждам никакви лампички повече в ротата — отхвърлих предложението категорично.

— Една още ще видите. Лампион — възрази Прохазка. — Вече я работят. Това ще бъде шедьовър. — Но изведнъж като че ли се усети, че е казал повече, отколкото трябва, и млъкна.

Наистина бе казал повече, отколкото трябва, защото аз се досетих, че този шедьовър ще бъде за мен и най-вероятно като подарък от ротата по случай бъдещата ми сватба.

— Сега не става дума нито за лампички, нито за лампион шедьовър — реших да насоча разговора в правилна насока. — Става въпрос за подарък на гостите, които всеки момент ще пристигнат.

— За тази цел най-подходящ ще бъде един макет на танк — прецени Прохазка. — Имам един чудесен макет.

— Но каква полза, след като е в казармата — казах поучително.

— Напротив, в танка е — шокира ме направо.

— Прохазка, вие сте чудо момче!

— Какво ти чудо — изрази несъгласието си с мен. — Просто ми мина през ум, че може да потрябва.

Мислено се извиних на Прохазка за всичко, с което някога, макар и в мислите си, го бях засегнал във връзка с неговото техническо творчество. През това време моят механик-водач Малечек хвърли в огъня още две цепеници, пламъкът лумна, а нашите лица засияха от топлината и задоволството.

ГЛАВА 35

Пристигнаха малко подир обяд, слязоха от две газки и бяха деветима.

— Старши лейтенант Мошкин — представи ми се командирът на ротата. Бе около тридесетгодишен снажен мъж с намръщен поглед. „Сериозен мъж“, си казах наум. Трябва да се посъветвам с него какво трябва да прави човек, за да бъде сериозен. Или поне така да изглежда. Аз май до края на живота си не ще мога да се избавя от усмихнатото си лице.

Ръкувахме се, представих взводните си командири, старши лейтенантът ме огледа и видимо доволен много приятелски ме попита:

— Какво ще ни покажеш?

Малко ме изненада с въпроса си. Не вижда ли, че в тази пустиня няма нищо за показване. Виж, ако бяхме в поделението, би било съвсем друго. Бих ги развел из района на ротата, бих им показал парка и политико-просветната стая. Но тук? Покрито със сняг поле, няколко танка, които са им добре известни, и няколко десетки премръзнали и не съвсем чисти войници.

Посочих към танковете и останах с впечатлението, че старши лейтенантът даже се зарадва.

Тръгнахме към машините, но тъкмо в този момент донесоха обяда. Моите момчета малко се поколебаха, защото не знаеха какво да правят при това положение, но след като съветските войници им напомниха, че ще им изстине яденето, те се наредиха на опашка. За обяд имахме шницел и някой констатира, че е голям колкото летище. Чревоугодниците поискаха вместо картофи хляб. Някои дори пожелаха горчица и за мое изумление желанието им бе изпълнено.

И тъй, нашата обмяна на опит започна не твърде традиционно — за храната по време на службата и за храненето въобще. Успяхме дори да организираме малка гощавка.

— Нахрани се и ти — подканваше ме старши лейтенант Мошкин.

Приближих до казана и взех порцията си. И аз вместо картофи поисках хляб, макар че по мое мнение не съм чревоугодник. Що се отнася до задоволяването на стомаха, аз имам своя теория и се ръководя неотстъпно от нея. Изхождам предимно от това, че човек или се храни, или яде. Когато се храни, той трябва да взема каквото му дават. И да не роптае. А когато яде, трябва да бъде взискателен. Моята теория е известна на мама, та дори и на Юцка. И двете действуват съгласно теорията ми. След сватбата аз усърдно ще развивам теорията си и ще я проверявам на практика с Юцка в нашата кухня.

Върнах се при Мошкин. С усмивка отбеляза, че готвачите се грижат добре за нас. Дискретно му разкрих истината, че такива шницели не получаваме всеки ден и че тези големи като летище шницели са ги приготвили навярно в чест на завършването на учението. В замяна на това той също ме увери, че такива вкусни пелмени, каквито получили днес на обяд, също не получавали всеки ден, навярно е било също в чест на завършването на учението.

Бръкнах в джоба, извадих ножчето си и разрязах шницела на две почти еднакви половини и му предложих по-голямата.

Категорично отказа, като обясни, че и те са имали богат обяд, който получили, преди да дойдат, и подчерта, че стомахът му не би могъл да побере нито залък повече. Най-после капитулира пред моето настояване, просто за да не ме обиди.

Моите момчета поканиха руските си колеги. Канчетата с горещ чай минаваха от ръка на ръка, всичко напомняше за малък пикник край огъня, поддържан усърдно от Малечек и Лакатош.

След това вниманието на Мошкиновите и моите войници се съсредоточи изцяло върху танковете. Влизаха и излизаха от тях, навеждаха се над веригите, обикаляха двигателите и с помощта на ръцете обменяха опит. От време на време се потупваха по раменете. Разностранната, твърде компетентно водена беседа протичаше без нас, командирите, въпреки че старши лейтенантът се опитваше да я организира. Но както изглеждаше, те нямаха нужда от нас. И на двамата ни беше малко неприятно.

— Доволен ли си от ротата си? — попитах Мошкин дипломатично.

— Би могла да бъде по-добра — прояви се и той като дипломат.

— Моята също би могла да бъде по-добра — въздъхнах аз, след което той каза, че няма нищо свършено. Да не говори за хората, макар че техниката си иска своето.

Отказахме се от опита да организираме обмяна на опит и се преместихме по-близо до огъня. Реших да споделя с него съмненията си.

— Искаха да поемат обещание да станем отлична рота, но аз бях против — започнах да разказвам случая.

— Навярно не си бил прав — отбеляза той. — Днес в хода на учението действуваха знаменито.

— Това бе случайност — казах, но сам не повярвах на това.

— Случайности няма — клатеше глава Мошкин. — Ако не бяха добре подготвени, това сигурно щеше да си проличи.

— Твоята рота отлична ли е? — попитах.

— Вече трета година. Откакто съм командир аз. Тази година бяхме най-добрите в целия полк.

— Но нали преди малко каза...

— Че би могла да бъде и по-добра. И това е истина. И отличниците могат все пак да бъдат по-добри.

Фактът, че нашите съветски приятели са най-добрите в полка, ме заинтригува много. И ние може някой път да опитаме... На глас обаче казах нещо съвсем друго:

— Навярно имаш много добри условия.

— Същите, каквито имат и другите — изведе ме от заблуждение.

— Тогава на какво се дължи? — исках да зная аз.

— Да си кажа право и аз не знам — свиваше рамене Мошкин. — Старая се да върша всичко съгласно уставите. Същото изисквам и от тях — кимна с глава към войниците. — Те свикнаха с това и когато дойдат новаци, в повечето случаи дори и през ум не им минава, че може да бъде другояче. И ако все пак на някого му скимне нещо, бързо си го избива от главата, защото не среща подкрепа нито от страна на войниците, нито от моя страна.

Продължих да го разпитвам упорито. Какво е отношението му към поощренията и наказанията, как работи с отличниците, как прекарват свободното време. Отговаряше с желание, но си личеше, че въпросите ми не му бяха особено приятни. Навярно не искаше да създава впечатление, че се изфуква.

Момчетата все още оживено разискваха, но вече не влизаха в танковете и престанаха да изпробват двигателите. Изведнъж забелязах нещо, при което дъхът ми спря, и аз не довърших новия си въпрос. Редник Кочка разискваше нещо със съветския сержант, една глава понисък от него. Разговаряха до такава степен възбудено, че ръцете им нито за миг не спираха. В стремежа си да обясни нещо по твърде изразителен начин съветският сержант бутна леко редник Кочка. Той приятелски се ухили и му го върна. Още няколко пъти се побутваха така, а после се вкопчиха. Моите момчета се поизплашиха малко, докато съветските войници гледаха само да има повече място около свирепата двойка.

Обзе ме ужас, погледнах Мошкин и чаках какво ще каже за инцидента. Наблюдаваше развитието на събитията с голям интерес.

След като малко помълча, каза с чувство на познавач:

— Започнаха отлично. А твоят юначага си го бива.

Навярно не смяташе случая за инцидент.

Какво му беше отличното на това не знам. Стояха разкрасени, дишаха дълбоко, от време на време единият се опитваше да направи нещо на другия — и толкоз. Отново заставаха един срещу друг, посягаха един към друг и дишаха дълбоко.

— Сержант Захадзе е областен първенец по джудо — реши най-после да обясни случая старши лейтенант Мошкин. — Казват, че бил една от най-големите надежди на страната. Но му липсвала упоритост. Не тренирал редовно, не спазвал режима. Затова не го приели в представителния отбор. Но е най-добрият командир на танк. А с джудо се занимава само през свободното си време — учи войниците на различни хватки. И навярно успешно, защото всеки владее по някоя хватка, и аз не знам да се радвам ли, или да се ядосвам. Естествено, това е полезно за физиката им, но повишава прекалено много тяхната самоувереност.

— По ми допадат самоуверените, отколкото плахите.

— И на мен — съгласи се Мошкин, — но не трябва да се прекалява.

После отново се загледахме в танковете. Нашите подчинени се забавляваха отлично и за учудване главен герой бе не областният първенец, а редник Кочка. Навярно бяха решили, че да нямаш и хабер

от джудо и въпреки това така дълго да устояваш, значи заслужаваш внимание.

— А ти? Опитвал ли си някога?

— Опитах. Бива си ме — похвали се Мошкин с малко гордост. — Веднъж дори устоях на Захадзе четири минути.

И за да не би да поиска да ми покаже, че си го бива, аз започнах да наглеждам огъня и обърнах другия лист.

— Женен ли си? — попитах.

— Вече четири години.

— И как върви?

— Отлично — засия той. — Надя е великолепна.

— Но понякога възникват проблеми — подхвърлих и понеже беше ясно, че повече няма да се връщаме към джудо, приближих отново до старши лейтенанта.

— Да, така е — съгласи се. — И то доста големи. Например дядото, моят баща, полковник от запаса, ни създава доста проблеми.

Интересуваха ме подробностите.

— Имаме тригодишна дъщеричка и двегодишен син. Баща ми се грижи през деня за тях.

— И сигурно е много строг — стана ми ясно изведнъж. — Опитва се да ги командува.

— Разглезва ги — изведе ме от заблудението.

Навярно съм показал съмнението си, защото побърза да ми обясни.

— Баща ми тръгнал на война направо от училищния чин, остава да служи и след това. През по-голямата част от живота си е бил командир. Взискателен командир. Отговарял за другите и организирил тяхната работа. Сега е щастлив, че има кой да командува него. А децата злоупотребяват с това.

Спомних си за посещението ми в жилището на нашия батальонен командир старши лейтенант Матрас и стигнах до извода, че навсякъде е едно и също.

— Много хубаво — констатирах и разбрах, че теорията на Вълчек за човека като смесица от най-различни положителни качества започна да действа и върху мен.

— Нищо хубаво няма в това — не се съгласи с мен Мошкин. — Вечер с Надя винаги се опитваме да поправим грешките, които през

деня е допуснал дядото, но сме в твърде неизгодно положение — той има повече време за разлагащото си въздействие. А твоят баща? — попита.

— Той също е офицер. Работи в министерството — и започнах да му разправям как отказа да ми помогне да ме назначат в Прага или поне близо до Прага.

— Молодец — каза Мошкин. — Не всеки баща би постъпил така разумно.

Исках да възразя, но не възразих. Може на някого да му се стори странно, но аз започнах да се гордея с баща си. В края на краищата неговото ежевечерно тършуване в хладилника и неспособността да си избере хубава вратовръзка са съвсем незначителни дреболии. За в живота са решаващи други качества. Така че, вместо да възразя, попитах:

— Колко пъти си местен в друг гарнизон?

— Два пъти.

— Как реагира жена ти? — исках да зная.

В отговор Мошкин ме погледна въпросително.

— Може би не е искала да се мести — уточних аз.

— Та тя знаеше, че се омъжва за офицер — и че той от време на време мени гарнизоните. За учителка се намира място навсякъде. Само дядото не е доволен много. Казва, че истинският офицер трябва да бъде преместван най-малко веднъж на две години. Сменяването на гарнизоните си имало своя чар.

— Той е от старата школа — позволих си да отбележа.

Старши лейтенантът се съгласи, че дядото е от старата школа.

— И аз скоро ще се женя — споделих. После добавих, че искам да имам най-много две деца и предпочитам първото да е син. За по-голяма сигурност.

Мошкин изказа благопожеланията си по случай сватбата, естествено. А що се отнася до сина, навярно сметна, че е много рано, макар че... Спомних си, че в бъдещото ни жилище се любихме много с Юцка, но запазих спомена за себе си.

Изведнъж ми мина през ума, че моята сватба без старши лейтенант Мошкин няма да е истинска сватба.

— Каня те на сватба — казах. И без малко да добавя, че искам да ми бъде свидетел, но навреме се сетих, че отдавна съм си осигурил

свидетел — ефрейтор Малечек, механик-водачът на моя танк.

— Ако имам възможност, с удоволствие — видимо моята покана го поласка.

Помолих го да ми даде адреса си. Скъса парче от вестника, който беше в джоба на панталона му, и набързо го надраска. Аз също дадох своя адрес.

— Какво ще кажеш, да отидем при тях? — посочи той към момчетата, все още скупчени около танковете. — Нашето място е там.

Приближихме до тях тъкмо когато ефрейтор Хисек на лош словашки език, въобразявайки си, че говори руски, обясняваше на съветските войници, че младежката организация в ротата работи много добре и голяма заслуга за това има другарят лейтенант Хоушка.

Ускорих крачката, за да пресека тази хвалебственост, но старши лейтенантът ме хвана за лакътя.

— Не е нужно — каза полугласно.

Така аз имах възможност да чуя какво голямо разбиране съм проявявал към младежката дейност, как съм умеех да дам добър съвет на комитета и че изобщо не ми пречело да намина при войниците през свободното си време.

— Преувеличава — пошепнах на Мошкин.

Съветските танкисти одобрително кимаха с глава и казваха, че и техният командир е такъв.

— Преувеличават — пошепна ми Мошкин.

Разговорът мина към въпроса за икономииите на гориво-смазочни материали. И двамата се включихме в този разговор. В момента, когато механик-водачите започнаха разпалено да спорят за това, дали начинът, който някой бе предложил, е добър или не, защото навярно води до износване на двигателя, старши лейтенант Мошкин напомни, че е време да си тръгват.

Незабелязано се пообърнах към ефрейтор Прохазка и го помолих да отскочи за подаръка.

Той изтича и бързо се върна с макета на танка, който предвидливо бе взел със себе си. Предадох го на Мошкин от името на ротата.

Съветските танкисти също ни поднесоха подарък.

Тъкмо в този момент дотърчаха командирът на батальона старши лейтенант Матрас и лейтенант Вълчек, които бяха на разбора при

командира на дивизията. Успяха да заварят заключителната част на нашето сбогуване.

Старши лейтенант Мошкин каза на батальонния, че много им е харесало при нас. И това прозвуча не като стремеж да похвали колегата си, а съвсем искрено.

Трябваше да подканим момчетата да побързат, но вкочанените пръсти и втвърдилите се от студа химикалки бавеха размяната на адресите. А няхаме и достатъчно подходящи листчета. Накрая редник Незбеда жертвува целия си бележник. Едва тогава вече можахме да изпратим съветските другари до газките.

— Довиждане, до утре на парада — махахме подир тях.

— До завтра — отговаряха.

На връщане към нашите танкове старши лейтенант Матрас ме позадържа малко. Забелязах, че лейтенант Вълчек малко се поколеба дали да остане при нас, или да ни остави сами. После явно реши, че разговорът трябва да се проведе на четири очи, и тръгна.

— В дивизията казаха, че от вас ще стане добър командир — рече командирът на батальона. — И че вашата рота действувала отлично по време на учението.

Втренчено се вгледах в него.

— В батальона са на същото мнение — разбра втренчения ми поглед.

— И майор Кноблех ли? — бях неумолим.

— И майор Кноблех — отговори. — Но началникът на щаба подчерта особено думата „ще стане“ — добави сериозно.

Блаженство изпълни сърцето ми. Навярно то се отрази и на лицето ми, защото забелязах как ъгълчетата на устата на батальонния заиграха, а миг след това се засмяха и очите му. Щастливи се разсмяхме и двамата.

Вдишвах от дружеската атмосфера, която се създаде между нас. Това бе разговор между двама напълно разбиращи се мъже.

— Жена ми вече няколко пъти ме подсеща да ви поканя пак някоя вечер у нас. Мисля, че сега след учението това ще бъде най-удобно — вдигна командирът десницата си и отвисоко я стовари върху рамото ми.

— Кажете на Катержина, че много ѝ благодаря — казах тихо и се направих, че не забелязвам възмущението му от интимния тон, — но

не мога да дойда. Сега е ред аз да ви поканя. Позволете да поканя вас и вашата съпруга на тържественото откриване на новото ни жилище. Ще се състои веднага след сватбата.

— С удоволствие ще дойдем — отговори от името и на двамата. И нямаше да бъде той, ако не беше добавил: — А сега да се погрижим за танковете, нали? Утре трябва да блестят.

— Слушам, другарю старши лейтенант! Ще блестят! — обещах.

И отново започнахме да чистим танковете. Мълчаливо и упорито. Леденият метал се връзваше в ръцете ни.

После се случи нещо неочаквано. Пецка започна да пее и постепенно към него се присъединяваха и останалите. Пееха един изтъркан шлагер. С пресипнал глас се присъединих и аз. Защо пък командирът да не може да пее с войниците си шлагери, макар и изтъркани?

Докато пеехме, аз окончателно се уверих, че моята рота е вече колектив. И то добър колектив.

Погледнах часовника си. Беше петнадесет часът и тридесет и седем минути.

Издание:

Автор: Вацлав Подзимек

Заглавие: Стоманена рапсодия

Преводач: Христина Милушева

Година на превод: 1985

Език, от който е преведено: Чешки

Издание: първо (не е указано)

Издател: Военно издателство

Град на издателя: София

Година на издаване: 1985

Тип: повест

Националност: Чешка

Печатница: Печатница на Военното издателство

Редактор: Рашко Сугарев

Технически редактор: Цветанка Николова

Художник: Валентин Голешев

Коректор: Фани Пигова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/2802>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.